

's-Hertogenbosch, 20 maart 2023

Aan: het College van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Hertogenbosch

Schriftelijke vragen ex. Artikel 71 RvO

Onderwerp: **Pilot voor het gratis chippen van katten opstarten, alvorens landelijke chipplicht wordt ingevoerd**

Geacht college,

Minister Piet Adema van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, verantwoordelijk voor dierenwelzijn, wil een landelijke chip- en registratieplicht voor katten invoeren. Met een chipplicht kunnen kwijtgeraakte katten sneller en vaker herenigd worden met hun baasje. Daarnaast wordt met de chipplicht beoogd de aanpak van zwervkatten zonder eigenaar te ondersteunen.

Het besluit van de minister volgt op een verkenning rondom loslopende katten met meer dan 30 belanghebbende partijen waaronder provincies, gemeenten, onderzoekers, natuurorganisaties, dierenwelzijn-, en zwervkattenorganisaties. De minister hecht belang aan een zorgvuldige invoering en een landelijke chip- en registratieplicht zal nog verder onderzocht en uitgewerkt moeten worden op uitvoering, handhaafbaarheid en kosten. Daarbij zal ook gekeken worden op welke termijn een landelijke chipplicht ingevoerd kan worden.

In Nederland zijn door de minister de twee gemeenten Amsterdam en Alphen aan den Rijn aangewezen waar een proef wordt gestart met het verplicht chippen van katten. Hiermee kunnen katten sneller herenigd worden met hun baasjes als ze verdwaald zijn. De katten kunnen gratis gechipt worden. Volgens de Dierenbescherming raken jaarlijks 38000 katten de weg kwijt. Met de opgedane ervaringen uit de pilots wil de minister de chipplicht landelijk instellen. Vooruitlopend op deze te verwachten verplichte chip- en registratieplicht ontvingen wij in december 2022 de raadsinformatiebrief met registratienummer 1452836 met het onderwerp **“Uitvoering motie Actieplan dierenwelzijnsbeleid”** (zie bijlage) waarin u ons informeert over de aanpak van de meest urgente knelpunten ten aanzien van dierenwelzijn. In het actieplan staat tevens genoemd dat u de mogelijkheden onderzoekt om in onze gemeente het chippen van katten te stimuleren, mogelijk op basis van een pilot.

Zie hieronder de passage uit de raadsinformatiebrief waarin over de pilot wordt gesproken.

Toepassen TNR op verwijderde zwervkatten dat de Stichting Zwervkatten Boxtel heeft aangegeven niet meer in staat te zijn om de afspraken m.b.t. de TNR behandeling van verwilderde zwervkatten na te komen. Met ingang van 2023 beëindigt de stichting de werkzaamheden in 's-Hertogenbosch. We willen de toename van verwilderde, niet meer te socialiseren zwervkatten tegengaan. In de afgelopen periode hebben we daarom in goed overleg met Stichting Zwervkatten gezorgd voor een warme overdracht van deze werkzaamheden naar het Dierentehuis. Dat betekent wel een andere aanpak. Het vangen zal meer periodiek en projectmatig worden uitgevoerd, waardoor niet meer op iedere melding gereageerd kan worden. Stichting Zwervkatten staat het Dierentehuis in de komende periode nog met raad en daad bij; waar mogelijk worden vrijwilligers overgenomen. Het chippen van katten is helaas (nog) niet verplicht, zodat eigenaren van (ook verwilderde) katten moeilijk op te sporen zijn. We onderzoeken de mogelijkheden om het chippen van katten toch te stimuleren, mogelijk **op basis van een pilot**.

VOOR Den Bosch verwijst ook graag naar de bijgevoegde quickScan MKBA Identificeren en registreren van katten die hiervoor is beschikbaar gesteld door het ministerie t.a.v. o.a. de landelijke kosten en baten.

Kosten en baten bij een landelijke I&R plicht voor eigenaren en gemeenten over een periode van 30 jaar (in miljoenen euro's, uitgedrukt in contante waarden)

Alternatief: volledige invoering I&R	Eigenaars	Gemeenten
Financieel	-98,7	
Investeringskosten		
Netto exploitatiekosten		
Kosten eigenaars	-98,7	
Kosten toezicht en handhaving		
Kosten opvanglocaties		84,3
Uitgespaarde opvangkosten		79,9
Kosten dierenambulance		4,5
Herenigingseffecten eigenaar	85,5	
Waarde van niet verliezen kat	64,8	
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	3,4	
Uitgespaarde opvangkosten	17,3	
Overige effecten		
Volksgezondheid		
Overlast		PM
Predatie		
Saldo	-13,2	84,3

Elke kat moet 14 dagen in de opvang verblijven totdat deze herplaatst mag worden bij een nieuwe dierhouder, zodat een eventuele eigenaar de kat nog kan ophalen (bewaarplicht).

Gemeenten betalen de kosten voor deze bewaarplicht. Stichting Zwerfkatten Nederland gaat uit van €28,00 euro aan reguliere kosten gedurende de bewaarplicht. Daarnaast krijgen de katten medische verzorging en worden katten (zoals zwerfkatten binnen de TNRC-aanpak) ook gechipt, gecastreerd en ontvangen zij aanvullende medische verzorging (bijv. vaccinaties) Voor stichting Zwerfkatten Nederland betreft eenmalige kostenpost van €250,- per kat. De eerder genoemde MKBA heeft becijferd dat afschaffing van de bewaarplicht als een landelijke chipplicht wordt doorgevoerd uiteindelijk leidt tot een besparing voor de gemeenten van 84,3 miljoen euro over een periode van 30 jaar (zie bovenstaande figuur).

Wij hebben de volgende vragen aan u.

- Wat is de stand van zaken met betrekking tot het onderzoek om mogelijk op basis van een pilot het chippen van katten te stimuleren onder kattenbezitters?
- Wanneer u de pilot gaat invoeren wanneer vangt deze dan aan?
- Hoelang zal de pilot gaan duren, en is deze dan ook zoals in de genoemde pilot steden Amsterdam en Alphen aan den Rijn t.a.v. het chippen kosteloos voor de kattenbezitters?

Met vriendelijke groet,

Joep Gersjes, Fractievoorzitter VOOR Den Bosch

[Landelijke chipplicht voor katten om kat en baasje sneller te herenigen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

[Verzamelbrief dierenwelzijn | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

[Loslopende katten | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Loslopende katten

Gezamenlijke verkenning van de problematiek en oplossingsrichtingen rondom loslopende huiskatten en zwerfkatten¹

16-1-2023

---

¹ Gezamenlijke verkenning in opdracht van en onder redactie van het ministerie van LNV. Deze verkenning beschrijft de uitspraken van de betrokken partijen en het door hen aangedragen bronmateriaal. De uitspraken in deze verkenning hoeven niet overeen te komen met de standpunten van het ministerie van LNV. Dank aan alle betrokken stakeholders.

Inhoud

Inleiding.....	3
Samenvatting (1/3).....	5
Samenvatting (2/3).....	6
Samenvatting (3/3).....	7
1. Huiskatten	8
1.1 Inleiding huiskatten	8
1.2 Problematiek huiskatten	9
1.2.1 Aantal huiskatten in Nederland	9
1.2.2 Het kwijtraken en verwilderen van huiskatten	9
1.2.3 Predatie en predatie-effecten	12
1.2.4 Zoönose-risico's	16
1.2.5 Overlast.....	17
1.2.6. Overige problemen	17
1.3 Doel t.a.v. loslopende huiskatten	18
1.4 Oplossingsrichtingen t.a.v. loslopende huiskatten	18
1.4.1 Verantwoord houderschap	18
1.4.2 Landelijke chipplicht	21
Gemeentelijke chipplicht	24
1.4.3 Neutralisatieplicht	25
1.4.4 Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen	27
1.4.5 Overige oplossingsrichtingen.....	29
2. Zwerfkatten	30
2.1 Inleiding zwerfkatten.....	30
2.2 Problematiek zwerfkatten	30
2.2.1 Aantal zwerfkatten in Nederland.....	30
2.2.2 Dierenwelzijn van zwerfkatten	30
2.2.3 Predatie en predatie-effecten	31
2.2.4 Zoönose-risico's	31
2.2.5 Overlast.....	32
2.2.6 Overige problemen	32
2.3 Doel t.a.v. zwerfkatten	32
2.4 Oplossingsrichtingen t.a.v. zwerfkatten	32
2.4.1 TNRC	33
Permanente opvang	35
Dodен (na vangst).....	36
2.4.2 Afschot.....	37
Bijlage 1: Overzicht betrokken partijen	38
Bijlage 2: Achtergrond.....	39

Inleiding

Aanleiding

De kat is in Nederland een gewaardeerd huisdier. Huiskatten zorgen bij veel eigenaren voor bijvoorbeeld gezelschap of ongediertebestrijding. De kat is samen met de postduif het enige gehouden dier in Nederland dat vrij rond mag bewegen. Dit geeft het dier veel bewegingsvrijheid, maar een keerzijde is dat huiskatten kunnen kwijtraken en gaan zwerven. Ook jagen loslopende huiskatten en zwerfkatten op o.a. vogels, kunnen ze ziekten verspreiden en zorgen ze voor geluidsoverlast of poepen in de tuin. De afgelopen jaren is er in de Tweede Kamer herhaaldelijk aandacht geweest voor loslopende katten en is onder meer gesproken over een chipplicht en de bestrijding van zwerfkatten. In bijlage 2 vindt u een uitgebreidere toelichting hierop. Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat de minister van LNV tijdens het commissiedebat 'Dierenwelzijn' op 20 april 2022 toegezegd heeft de problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen, inclusief chipplicht, rondom loslopende katten in gezamenlijkheid met stakeholders te willen verkennen (Kamerstuk 28286, nr. 1256).

Doel

Het doel is om gezamenlijk (LNV, provincies, gemeenten, onderzoekers, natuurorganisaties, terreinbeheerders, dierenwelzijnsorganisaties, zwerfkattenorganisaties, faunabeheerders) te komen tot een verkenning van de problematiek en mogelijke oplossingen t.a.v. loslopende katten. Deze verkenning beschrijft de uitspraken van de betrokken partijen en het door hen aangedragen bronmateriaal. De uitspraken in deze verkenning hoeven niet overeen te komen met de standpunten van het ministerie van LNV. Deze verkenning wordt gebruikt voor de advisering over deze problematiek en biedt zowel de minister van LNV, de Kamer als betrokken partijen een zo objectief mogelijk handvat voor verdere besluitvorming. Deze verkenning zal uiteindelijk met een begeleidend advies worden gedeeld met de minister, zodat deze een weloverwogen besluit kan nemen.

Proces

LNV heeft medio 2022 twee rondetafelgesprekken gevoerd met een vaste groep van 13 externe organisaties. In aanvulling daarop is door LNV in dezelfde periode ook individueel gesproken met 17 organisaties. Tot slot zijn er vier werkbezoeken geweest naar Vlaanderen, Friesland, Groningen en Rotterdam, waarbij in totaal acht organisaties zijn bezocht. De uitspraken van de betrokken partijen en het door hen aangedragen bronmateriaal vormen de basis voor deze verkenning. Alle gecontacteerde partijen zijn in de gelegenheid gesteld om schriftelijk te reageren op de laatste conceptversie van deze verkenning. Het ministerie van LNV heeft de redactie gevoerd. Dank aan alle betrokken stakeholders. Een overzicht van de bij deze verkenning betrokken organisaties vindt u in bijlage 1.

Onderscheid huiskatten en zwerfkatten

In deze verkenning wordt onderscheid gemaakt tussen twee groepen katten, de hiergenoemde 'huiskatten' en de hiergenoemde 'zwerfkatten'. Tot de huiskatten behoren alle gehouden katten met een (vermeende) eigenaar, inclusief schuurkatten en vermiste huiskatten. Hoewel er verschillen kunnen zitten in de socialisatiegraad (i.e. de mate waarin zij gesocialiseerd zijn), geldt voor al deze katten dat ze vallen onder het Besluit Houders van Dieren, d.w.z. de eigenaren hebben verantwoordelijkheden ten aanzien van deze gehouden katten. Tot de zwerfkatten worden alle katten gerekend zonder eigenaar die volledig vrij rondzwerven, en waarvoor dus geen eigenaar

aansprakelijk is. De verkenning is opgesplitst in een gedeelte over de problemen en oplossingen m.b.t. loslopende huiskatten, en een gedeelte over de problemen en oplossingen m.b.t. zwervkatten.

Inhoud en opzet

Zoals hierboven beschreven is de verkenning opgesplitst in een gedeelte over de problemen en oplossingen m.b.t. huiskatten, en een gedeelte over de problemen en oplossingen m.b.t. zwervkatten. Bovenal wordt uitsluitend naar loslopende katten gekeken. Met loslopen wordt bedoeld: katten die ten minste een deel van hun tijd zonder toezicht/controlle van een houder en zonder begrenzing buiten lopen.

Bij zowel de huiskatten als de zwervkatten wordt allereerst gekeken naar de omvang en de aard van de problematiek. Vanwege de maatschappelijke belangen, alsmede de behoefte aan een integrale aanpak, is ervoor gekozen zoönosen, dierenwelzijn en overlast toe te voegen ten opzichte van de toezegging van de minister van 20 april 2022, die enkel het kwijtraken en predatie betrof. Bij huiskatten kijken we naar de problematiek met betrekking tot het kwijtraken en verwilderen van huiskatten, predatie, zoönosen en overlast. Bij de zwervkatten kijken we naar de problematiek rondom dierenwelzijn, predatie, zoönosen en overlast. Op basis van de problematiek is vervolgens voor beide groepen een doel gesteld. Daarna volgt een beschrijving van mogelijke oplossingsrichtingen, die zijn aangedragen door de stakeholders. Per oplossingsrichting is beschreven hoe deze bijdraagt aan de gestelde problematiek en het doel, en wat de belangrijkste uitvoeringsaspecten zijn.

Samenvatting (1/3)

Proces

Na het commissiedebat 'Dierenwelzijn' op 20 april 2022 is een verkenning uitgevoerd met meer dan 30 belanghebbende partijen, waaronder provincies, gemeenten, onderzoekers, natuurorganisaties, dierenwelzijn-, en zwervkattenorganisaties en faunabeheerders. De uitspraken van de betrokkenen en het door hen aangedragen bronmateriaal vormen de basis van de verkenning. De uitspraken in deze verkenning hoeven niet overeen te komen met de standpunten van het ministerie van LNV. Doel was om te komen tot een gezamenlijke verkenning van de problematiek en oplossingen t.a.v. loslopende katten. Hierbij zijn de oplossingsrichtingen voor huiskatten en zwervkatten afzonderlijk uitgewerkt. Per oplossingsrichting is in de verkenning enerzijds beschreven hoe deze bijdraagt aan de problematiek en anderzijds welke uitvoeringsaspecten van belang zijn.

Vijf meest genoemde/belangrijkste problemen huiskatten en zwervkatten

1. Kwijtraken en verwilderen (alleen huiskatten): Jaarlijks worden >60.000 katten als vermist opgegeven. Dit schaadt het welzijn van kat en eigenaar, leidt tot aanzienlijke opvangkosten (~€4,8 miljoen per jaar) voor gemeenten en asielen en creëert een instroom van nieuwe zwervkatten.
2. Predatie: Katten doden jaarlijks zeker 18 miljoen vogels. Onderzoekers stellen dat predatie de meeste vogelpopulaties niet bedreigt. Als gevolg van de veranderende leefomgeving is predatie in het algemeen wel een bedreiging geworden voor grondbroedende duin- en weidevogels. De rol van de kat als predator wordt nog nader onderzocht. Vanwege het grote aantal katten kan het verstorende effect groter zijn dan de daadwerkelijke predatie.
3. Zoönosen: Katten zijn als eindgastheer een belangrijke verspreider van Toxocara (spoelworm) en Toxoplasma (parasiet die toxoplasmose veroorzaakt). Toxoplasmose is met name gevaarlijk voor ongeboren kinderen (miskramen/aangeboren afwijkingen). Het RIVM schat de ziektelast door toxoplasmose op 1890 DALYs/jaar en 46 miljoen euro per jaar.
4. Overlast: Katten kunnen zorgen voor overlast voor bewoners in de directe omgeving, zoals geluidsoverlast, ontlasten in tuinen en vernieling.
5. Dierenwelzijn: Zwervkatten hebben een hoge mortaliteit en lage levensverwachting, o.a. door het gebrek aan (hoogwaardig) voedsel en medische verzorging.

Samenvatting (2/3)

Bijdrage van oplossingsrichtingen aan de problematiek

Op basis van de verkenning heeft de redactie ingeschat welke bijdrage zij van elke oplossingsrichting aan de gestelde problematiek verwacht en waarom. Let wel dat de problematiek m.b.t. overlast en de uitvoeringsaspecten (zoals bijvoorbeeld kosten en draagvlak) niet zijn meegenomen in deze samenvattende tabel. De relatie tussen de oplossingsrichtingen en het aantal loslopende huis- en zwervkatten is wel meegenomen. Een oplossingsrichting die zorgt voor een afname in het aantal loslopende katten, zorgt daarmee ook voor een afname van de andere problemen (waaronder overlast). Bij het inschatten van de effecten gaat de redactie uit van een overgangstermijn die bestaande katten uitzondert van bijv. een chip of neutralisatieplicht.

Tabel 0: Samenvattende tabel waarin de redactie inschat welke bijdrage zij van elke oplossingsrichting aan de gestelde problematiek verwacht en waarom.

Huiskatten		Problematiek			
		Aantal loslopende huiskatten	Kwijtraken & Verwilderen	Predatie	Zoönosen
Verwachte bijdrage aan de problematiek					
Oplossingsrichtingen	Verantwoord houderschap	<u>Onbekende vermindering</u> omdat er meerdere maatregelen zijn om aan te sturen op verantwoord houderschap, met elk hun eigen focus. Het betreffen uitsluitend vrijwillige maatregelen. De effectiviteit van vrijwillige maatregelen is onzeker.			
	Landelijke Chipplicht	<u>Beperkte vermindering</u> . De drempel voor aanschaffen nieuwe kat wordt verhoogd. Mogelijk minder nieuwe nestjes (vanwege chipkosten).	<u>Grote vermindering</u> . Katten kunnen sneller en vaker herenigd worden. Drempel voor dumpen na chippen wordt verhoogd, maar mogelijk meer dumpingen van nieuwe nestjes (vanwege chipkosten). Zorgkosten kunnen verhaald worden op eigenaar. Betere herkenning en daardoor aanpak van verwilderde huis- en zwervkat.	<u>Beperkte vermindering</u> . Gechipte kat predeert ook, maar indirect effect doordat eigenaren aangesproken kunnen worden op hun verantwoordelijkheid.	<u>Minieme vermindering</u> . Mogelijk indirect effect middels het verminderen van het aantal loslopende huiskatten.
	Neutralisatieplicht	<u>Grote vermindering</u> . De drempel tot fok wordt aanzienlijk hoger. Vroegcastratie voorkomt accidentele nestjes van poezen op jonge leeftijd.	<u>Beperkte vermindering</u> . Minder zwervgedrag door neutralisatie. Mogelijk meer verwilderde huiskatten door dumpingen van illegale nestjes.	<u>Medium vermindering</u> . Indirect effect middels het verminderen van het aantal katten en mogelijke gedragsverandering na castratie.	<u>Medium vermindering</u> . Minder kittens door hogere drempel tot fok. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens.
	Kat verplicht (tijdelijk) niet loslopen	<u>Grote vermindering</u> omdat katten (tijdelijk) niet meer loslopen.	<u>Grote vermindering</u> omdat katten (tijdelijk) niet meer loslopen en niet kunnen kwijtraken.	<u>Grote vermindering</u> omdat katten (tijdelijk) niet meer loslopen en niet kunnen prederen.	<u>Grote vermindering</u> omdat katten (tijdelijk) niet meer loslopen en niet met elkaar in contact komen.

Samenvatting (3/3)

Zwerfkatten		Problematiek			
		Aantal zwerfkatten	Dierenwelzijn	Predatie	Zoönosen
Verwachte bijdrage aan de problematiek					
Oplossingsrichtingen	TNRC-methode	<u>Grote vermindering.</u> Op termijn neemt het aantal sterk af indien alle zwerfkatten en nieuwe aanwas geneutraliseerd worden. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar.	<u>Grote verbetering.</u> Geen nestjes/gevechten vanwege neutralisatie. Katten krijgen medische verzorging en worden soms bijgevoerd. Dieren worden niet gedood.	<u>Medium vermindering.</u> Katten blijven prederen, maar op termijn neemt aantal katten af en mogelijk minder predatie door neutralisatie en bijvoeren. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar.	<u>Medium vermindering.</u> Minder kittens door neutralisaties. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens.
	Permanente opvang	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar. Bijdrage kan verminderen door mogelijk vacuümeffect.	<u>Grote verbetering.</u> Geen nestjes/gevechten vanwege neutralisatie. Permanente medische verzorging en voedsel in opvang. Bewegingsvrijheid wordt wel beperkt. Dieren worden niet gedood.	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald en kunnen niet langer prederen. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar.	<u>Medium vermindering.</u> Minder kittens door neutralisaties. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens. Daarnaast minder contact tussen katten.
	Doden (na vangst)	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar. Bijdrage kan verminderen door mogelijk vacuümeffect.	<u>Discussabel.</u> Een deel van de gevangen katten (dat niet herplaatst/herenigd kan worden) zal worden gedood. Mogelijk meer stressvol dan afschot. Beter onderscheid tussen verwilderde huiskatten (herplaatsbaar) en zwerfkatten.	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald en kunnen niet langer prederen. Kittens en verwilderde huiskatten worden direct herplaatst bij eigenaar.	<u>Grote vermindering.</u> Minder kittens want minder katten. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens. Daarnaast minder contact tussen katten.
	Afschot	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald. Bijdrage kan verminderen door mogelijk vacuümeffect.	<u>Discussabel.</u> Moeilijker onderscheid tussen verwilderde huiskatten (herplaatsbaar) en zwerfkatten. Mogelijk minder stressvol dan eerst vangen alvorens te doden.	<u>Grote vermindering.</u> Katten worden direct van straat/uit de natuur gehaald en kunnen niet langer prederen.	<u>Grote vermindering.</u> Minder kittens want minder katten. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens. Daarnaast minder contact tussen katten.

1. Huiskatten

1.1 Inleiding huiskatten

De eerste helft van de verkenning gaat over loslopende huiskatten. Huiskatten worden gedefinieerd als zijnde katten met een eigenaar, zoals gedefinieerd in de Wet Dieren. De groep huiskatten is erg breed en varieert van de 'gebruikelijke huiskat' tot raskatten in huis en tot schuwe schuurkatten. Schuurkatten zijn katten die een eigenaar hebben, maar niet zozeer in huis komen, maar meer buiten en in een schuur leven. Ze zijn meestal minder getemd, zeer minimaal begrensd en bovengemiddeld vaak niet geneutraliseerd, waardoor zij zich snel voortplanten. Hoewel we de schuurkatten scharen bij de huiskatten, vanwege het vallen onder de verantwoordelijkheid van een eigenaar, erkennen we dat zeer schuwe schuurkatten (waarbij geen sprake is van socialisatie of contact met de eigenaar) qua aanpak en oplossingsrichtingen mogelijk beter aansluiten bij de zwervkatten. Noemenswaardig zijn in dat opzicht ook de vermiste en gedumpte huiskatten. Deze dieren zwerven evenals zwervkatten vrij rond op straat of in de natuur. Toch scharen we deze katten bij de huiskatten, omdat zij in principe wel een eigenaar hebben; hoe lang ze ook van huis zijn. Indien zij van straat gehaald worden, zullen zij herenigd of herplaatst worden bij een eigenaar die verantwoordelijkheid draagt. Voor deze katten geldt een zorgplicht voor gemeenten op grond van het Burgerlijk Wetboek: bij het vinden van een kat met een (vermoedelijke) eigenaar is de gemeente verantwoordelijk voor de zorg gedurende de bewaartermijn (twee weken), zodat de eigenaar het dier kan terugvinden/ophalen. Vermiste huiskatten zijn vaak te herkennen aan het gedrag (deze katten zijn op jonge leeftijd wel gesocialiseerd) en/of een chip. Deze groep katten is belangrijk: als zij zich voortplanten, vormen zij nieuwe aanwas voor de zwervkattenpopulatie, afkomstig vanuit de huiskattenpopulatie. Ook gelden rondom deze vermiste huiskatten dezelfde problemen als voor zwervkatten. Wat al deze katten verbindt, is dat ze een eigenaar hebben en dat die eigenaar zeggenschap heeft over de kat en verantwoordelijkheden draagt ten aanzien van de kat. Zoals reeds beschreven ligt de focus op huiskatten die tenminste een deel van hun tijd zonder toezicht/controle van een houder en zonder begrenzing buiten lopen. Omdat de raskattenverenigingen aangeven dat raskatten meestal binnen (of in een afgeschermd kattenren) gehouden worden, vallen deze grotendeels buiten de scope van deze verkenning.

In de paragrafen hieronder volgt allereerst een beschrijving van de genoemde problematieken ten aanzien van de huiskatten. Hierbij ligt de focus op het kwijtraken & verwilderen van katten, predatie, zoönosen en overlast. Overige vormen van problematiek zijn minder goed te becijferen, en/of lijken minder ingrijpend, en worden aan het einde kort genoemd, zonder verdere opvolging. Daarna volgt het gezamenlijk gestelde doel ten aanzien van huiskatten in relatie tot de genoemde problematiek. Tot slot volgt een beschrijving van mogelijke oplossingsrichtingen. Per oplossingsrichting is beschreven hoe deze bijdraagt aan de gestelde problematiek en wat de belangrijkste uitvoeringsaspecten zijn. Hierbij zijn alle oplossingsrichtingen die de betrokkenen hebben aangedragen opgeschreven. Wel is ervoor gekozen om, evenals bij de problematiek, enkele (vooralsnog) minder relevante of haalbare oplossingsrichtingen slechts kort te beschrijven, zonder verdere uitwerking.

1.2 Problematiek huiskatten

1.2.1 Aantal huiskatten in Nederland

Er zijn relatief weinig cijfers over het aantal huiskatten in Nederland. Onderzoek door Dibevo, in samenwerking met de Nederlandse Voedingsindustrie Gezelschapsdieren (NVG), laat zien dat Nederland in 2019 zo'n 2,9 miljoen huiskatten² telde, verdeeld over 23,4% van de Nederlandse huishoudens. Onbekend is hoeveel van deze katten loslopen en tot welke typen katten ze behoren. Zoals gezegd lopen raskatten meestal niet los. Het gros van de katten in Nederland is echter geen raskat. Stichting Zwerfkatten Nederland schat dat er in Nederland ook relatief veel schuurkatten zijn. Deze katten lopen vrijwel altijd los. De meeste stakeholders die gesproken zijn binnen deze verkenning schatten dat een ruime meerderheid van de huiskatten tenminste een deel van de tijd vrij losloopt. Van Hall Larenstein is momenteel bezig met een schatting van het aantal loslopende katten (huis- en zwerfkatten) in Nederland, gebaseerd op data uit meer dan 50 landelijke gebieden. Verschillende stakeholders wijzen op de behoefte aan meer data ten aanzien van het totaal aantal huiskatten en de aantallen van de verschillende typen huiskatten.

1.2.2 Het kwijtraken en verwilderen van huiskatten

De eerste problematiek ten aanzien van loslopende huiskatten betreft het kwijtraken en verwilderen van huiskatten. Huiskatten kunnen hun eigenaar verliezen wanneer ze kwijtraken of gedumpt worden (gewild kwijtraken). Een deel van de kwijtgeraakte huiskatten wordt na verloop van tijd gevonden. De gevonden huiskatten worden herenigd met de eigenaar, herplaatst bij een nieuwe eigenaar of in bepaalde uiterste gevallen geëuthanaseerd. Een deel van de kwijtgeraakte huiskatten wordt niet gevonden, of pas na lange tijd, en zal verwilderen. Dit alles gaat gepaard met verschillende problemen die voortkomen uit het kwijtraken of dumpen van huiskatten:

1. Welzijnsschade bij de huiskat na het kwijtraken.
2. Welzijnsschade bij de eigenaar (indien de huiskat ongewenst is kwijtgeraakt).
3. Kosten voor dierenambulances, dierenartsen, asielen en zwerfkattenstichtingen i.r.t. het verzorgen, opvangen en herenigingen/herplaatsen (indien een huiskat gevonden wordt).
4. Katten kunnen verwilderen en bijdragen aan de zwerfkattenproblematiek (indien een huiskat niet of pas na lange tijd gevonden wordt).

1.2.2.1 Kwijtraken en dumpen

Onderstaande cijfers tonen het totaal aantal kwijtgeraakte (vermiste en gevonden) katten met een eigenaar in Nederland in 2021, zoals geregistreerd bij Stichting Amivedi (het aanmeldpunt voor vermiste huisdieren)³.

Tabel 1: Totaal aantal kwijtgeraakte huiskatten (vermist en gevonden) in 2021 (cijfers Amivedi)

	Aantal kwijtgeraakte katten (% van totaal)	Aantal herenigde katten (% herenigd met eigenaar)
<i>Gechipt</i>	28.557 (46,2%)	21.476 (75,2%)
<i>Niet-gechipt</i>	33.241 (53,8%)	14.506 (43,6%)
<i>Totaal</i>	61.798 (100%)	35.982 (58,2%)

² <https://dibevo.nl/pers/nieuwe-cijfers-meer-dan-27-miljoen-huisdieren-in-nederland>

³ Persoonlijk contact met Stichting Amivedi

In totaal werden in 2021 bijna 62.000 kwijtgeraakte katten geregistreerd. Vermoedelijk ligt het werkelijke aantal kwijtgeraakte katten hoger, omdat niet alle kwijtgeraakte katten door de eigenaar bij Amivedi worden geregistreerd als vermist. De cijfers tonen dat 46% van de kwijtgeraakte katten is gechipt. Gechipte katten konden beduidend vaker (en meestal ook sneller) herenigd worden met de eigenaar dan niet-gechipte katten. Opmerking hierbij is dat de herenigingsgraad van gechipte katten lager ligt dan bij gechipte honden (94%). Verschillende partijen geven hiervoor als oorzaak dat veel gechipte katten niet goed geregistreerd zijn en vermiste honden vaak beter te herkennen zijn (op straat). Bovenstaande cijfers bevatten zowel katten die ongewenst als gewenst zijn kwijtgeraakt. Het is lastig om aan te geven wat de verhouding is tussen het aantal kwijtgeraakte en het aantal gedumpte katten.

1.2.2.2 Welzijn van de kwijtgeraakte huiskat

Het kwijtraken van huiskatten kan leiden tot welzijnsschade bij de huiskat die kwijtraakt of gedumpt wordt. Eigenaren hebben wettelijke verplichtingen t.a.v. de zorg voor hun dier.⁴ Het dierenwelzijn van kwijtgeraakte katten met een eigenaar is in het geding, omdat de eigenaar geen zorg kan geven en veel van deze katten in de regel niet gewend zijn aan een zelfstandig leven op straat. Dit kan leiden tot ziekte en sterfte.

1.2.2.3 Welzijn van de eigenaar

Indien een kat ongewenst kwijtraakt heeft dit ook effect op het welzijn van de eigenaar die zijn of haar kat (tijdelijk) moet missen. De Maatschappelijke Kosten-Baten-Analyse (MKBA) heeft het welzijn van de eigenaar een waarde gegeven, toen zij het effect van een chipplicht onderzochten. Chippen leidt ertoe dat katten sneller en vaker worden herenigd met hun eigenaar. De MKBA heeft de herenigingseffecten voor de eigenaren gekwantificeerd aan de hand van de betalingsbereidheid. De betalingsbereidheid is het bedrag dat de eigenaar bereid is te betalen om te kunnen beschikken over een kat. Deze betalingsbereidheid werd benaderd via de kosten voor het houden van de kat en is becijferd op €1,60 per dag. Op deze wijze is het herenigingseffect (waarde van niet verliezen kat en waarde van het sneller herenigen met de kat) becijferd. De resultaten van de MKBA zijn zichtbaar in de onderstaande figuur. De totale herenigingseffecten voor de eigenaar bij het sneller (3,4 mln. euro) en vaker (64,8 mln. euro) terugvinden van hun kat (t.o.v. de huidige situatie) worden berekend op 68,2 miljoen euro (voor een periode van 30 jaar, uitgedrukt in contante waarde). Dit geeft een waarde aan de welzijnsproblematiek van de eigenaar. Echter, eigenaren hebben reeds de mogelijkheid hebben om hun kat vrijwillig te chippen om zo hun persoonlijke welzijnsrisico af te dekken. Het feit dat zij dat niet altijd doen, kan betekenen dat eigenaren het risico op kwijtraken voor lief nemen of kleiner inschatten dan de MKBA.

---

⁴ Besluit houders van dieren, hoofdstuk 3.

Tabel 2: Kosten en baten bij een landelijke I&R (= Identificatie & Registratieplicht, ofwel chipplicht) voor eigenaren en gemeenten over een periode van 30 jaar (in miljoenen euro's, uitgedrukt in contante waarden)

Alternatief: volledige invoering I&R	Eigenaars	Gemeenten
Financieel	-98,7	
Investeringskosten		
Netto exploitatiekosten		
Kosten eigenaars	-98,7	
Kosten toezicht en handhaving		
Kosten opvanglocaties		84,3
Uitgespaarde opvangkosten		79,9
Kosten dierenambulance		4,5
Herenigingseffecten eigenaar	85,5	
Waarde van niet verliezen kat	64,8	
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	3,4	
Uitgespaarde opvangkosten	17,3	
Overige effecten		
Volksgezondheid		
Overlast		PM
Predatie		
Saldo	-13,2	84,3

1.2.2.4 Veterinaire- en opvangkosten

Het (op)vangen en de (medische) verzorging van gevonden katten is kostbaar. Elke gevangen kat moet 14 dagen in de opvang verblijven totdat deze herplaatst mag worden bij een nieuwe eigenaar, zodat de eventuele originele eigenaar de kat nog kan ophalen (bewaarplicht conform Burgerlijk wetboek, Boek 5 art. 8). Gemeenten betalen de kosten voor deze bewaarplicht. Stichting Zwerfkatten Nederland gaat uit van €28,- euro aan reguliere kosten gedurende de periode van de bewaarplicht. Daarnaast worden bepaalde katten (zoals zwerfkatten bij de TNRC-methode, zie hoofdstuk 2) ook medisch verzorgd (bijvoorbeeld via vaccinaties), gechipt en geneutraliseerd indien dit nog niet gebeurd is. Voor stichting Zwerfkatten Nederland betreft dit een eenmalige kostenpost van €250,- per kat. Dit komt overeen met de kosten van Stichting Zwerfkatten Rijnmond, die aangeven dat de totale kosten per kat ongeveer neerkomen op 275 euro. De eerder genoemde MKBA heeft becijferd dat het verdwijnen van de bewaarplicht (bij een landelijke chipplicht) leidt tot een besparing voor gemeenten van 4,8 miljoen euro per jaar en 84,3 miljoen euro (uitgedrukt in de contante waarde) over een periode van 30 jaar (zie bovenstaande tabel).

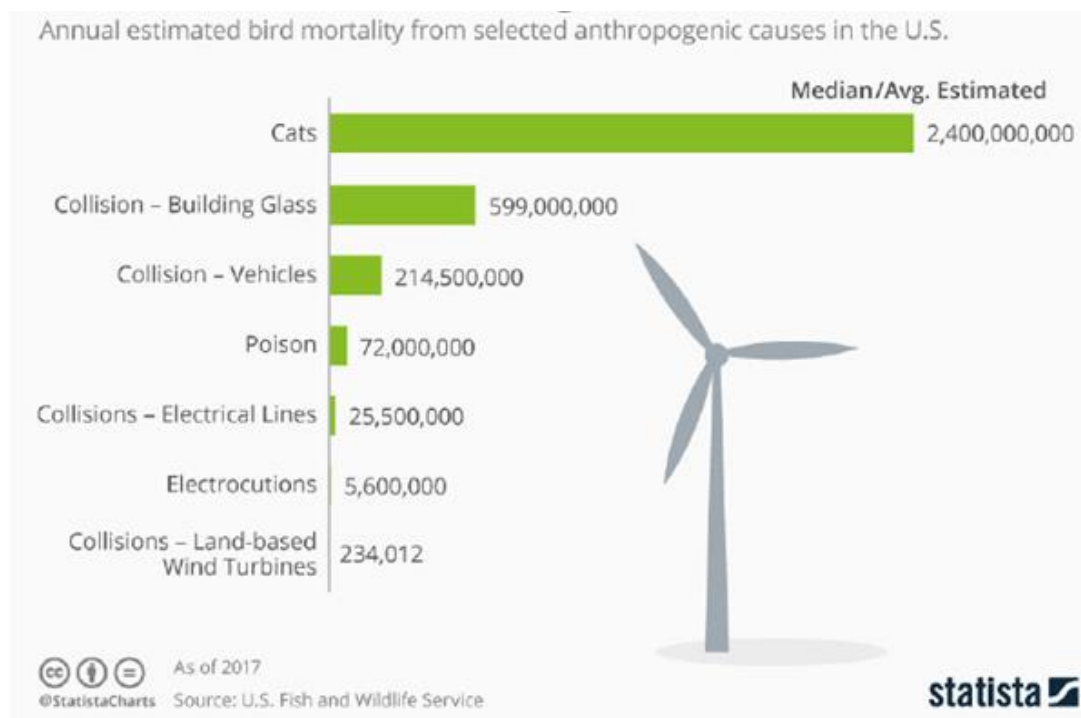
1.2.2.5 Verwildering en bijdrage aan zwerfkattenpopulatie

Een deel van de kwijtgeraakte (vermiste en gedumpte) huiskatten wordt niet gevonden, of pas na lange tijd. Elke huiskat die kwijtraakt zal, mits deze het overleeft, zelfstandig verder moeten leven in het wild en verwilderen. Deze huiskatten vergroten de zwerfkattenproblematiek, enerzijds omdat zij zelf een leven gaan leiden als zwerfkate, anderzijds omdat niet-geneutraliseerde dieren zich mogelijk ook voortplanten en daarmee het aantal zwerfkatten in Nederland verder doen uitbreiden. Op deze wijze leidt het kwijtraken en dumpen van huiskatten tot een instroom van nieuwe zwerfkatten vanuit de huiskattenpopulatie. Zodoende neemt ook de aan zwerfkatten gerelateerde problematiek toe. Stichting Zwerfkatten Nederland stelt dat met name de (vaak niet-geneutraliseerde en niet-begrensde) schuurkatten lijken te zorgen voor nieuwe aanwas van zwerfkatten vanuit de huiskattenpopulatie.

1.2.3 Predatie en predatie-effecten

Loslopende katten prederen onder meer op wilde vogels, kleine zoogdieren en herpeten. Dit gaat gepaard met positieve (plaagdierbestrijder) en negatieve (vangen van kwetsbare (vogel)soorten) effecten. In het algemeen geldt dat er nog weinig onderzoek is gedaan naar de hoeveelheid predatie en andere predatie-effecten die voor rekening van de kat komen. De cijfers lopen uiteen, maar uitgaand van de laagste schattingen zou het in Nederland gaan om zo'n 18 miljoen vogels die jaarlijks door huiskatten en zwervkatten worden gedood.⁵ De RUG geeft aan dat uit eerdere (buitenlandse) onderzoeken blijkt dat de predatie-effecten van katten aanzienlijk zijn⁶. Zie ter illustratie de onderstaande figuur over het geschatte aantal vogelslachtoffers in de VS als gevolg van katten in relatie tot andere menselijke oorzaken.

Figuur 1: Jaarlijks aantal gedode vogels in de VS door katten en andere menselijke oorzaken.

Een artikel in de Volkskrant stelt dat "Australische wetenschappers becijferden dat één huiskat in Australië jaarlijks gemiddeld 186 wilde dieren doodt, zoals reptielen, vogels en kleine zoogdieren. (...) Uit onderzoek met volgenders blijkt dat baasjes die ervan overtuigd zijn dat hun kat 's nachts binnen blijft het vaak mis hebben. Van de gevolgde dieren in die studie bleek dat 4 op de 10 er toch tussenuit knijpen. Op het argument 'maar hij neemt bijna nooit een vogeltje mee naar huis' valt bovendien flink wat af te dingen: de dieren tonen doorgaans slechts 15 procent van hun vangst aan hun baasjes."⁷ Op basis van het beperkte onderzoek dat beschikbaar is, schat een onderzoek van Hogeschool Van Hall dat de predatie uitkomt op 14-24 prooidieren per huiskat en 120 prooidieren per verwilderde kat.⁸

⁵ <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/katten-versus-vogels> en <https://www.jasjadekker.nl/wp-content/uploads/2016/03/Steen-2016-Katten-in-de-NL-Natuur.pdf>

⁶ De RUG refereert hier naar Doherty et al., 2016 (PNAS)

⁷ [https://www.volkskrant.nl/wetenschap/permanente-lockdown-voor-huiskatten-in-canberra-om-vogels-te-beschermen~b1f3d04c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F#:~:text=Het%20leven%20van%20huiskatten%20in,24%20uur%20per%20daag%20binnenblijven.&text=Een%20verblif%20in%20de%20tuin,in%20om%20vogels%20te%20beschermen](https://www.volkskrant.nl/wetenschap/permanente-lockdown-voor-huiskatten-in-canberra-om-vogels-te-beschermen~b1f3d04c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F#:~:text=Het%20leven%20van%20huiskatten%20in,24%20uur%20per%20daag%20binnenblijven.&text=Een%20verblif%20in%20de%20tuin,in%20om%20vogels%20te%20beschermen.). Onderzoek te vinden via <https://www.publish.csiro.au/wr/pdf/WR19174>

⁸ <https://www.jasjadekker.nl/wp-content/uploads/2016/03/Steen-2016-Katten-in-de-NL-Natuur.pdf>

Bovenstaande cijfers geven enige duiding bij de kat als predator, toch is vooralsnog onduidelijk wat de exacte invloed van de kat op (kwetsbare) vogelpopulaties is. De onderzoekers van de RUG wijzen erop dat meer onderzoek naar de relatie tussen predatie door katten en instandhouding van vogelsoorten in Nederland gewenst is. Zo hoeft het aantal vogelslachtoffers dat katten maken er niet voor te zorgen dat populaties van de (algemene) vogelsoorten in Nederland op landelijk niveau onder druk staan, omdat predatie an sich een natuurlijk fenomeen is binnen veel vogelpopulaties. Bovendien moeten andere indirecte predatie-effecten (zoals minder grote legsels, lichtere kuikens, lichtere volwassen dieren) nog beter onderzocht worden.

Hoewel de RUG vermoedt dat katten niet de grootste bedreiging zijn voor de instandhouding van algemene vogelsoorten, wordt in sommige situaties wél de focus gelegd op de kat als drukfactor⁹. Met betrekking tot predatie focussen de meeste stakeholders uit deze verkenning op het effect op kwetsbare/bedreigde vogelsoorten, en meer specifiek op duin- en weidevogels, omdat deze laatstgenoemde groepen vaak grondbroedend zijn en daardoor meer gevoelig voor predatie door grondgebonden predatoren, zoals de kat.

Predatie van weidevogels in relatie tot andere drukfactoren

Het Sovon rapport uit 2020 (zie volgende alinea) stelt dat eerder onderzoek heeft laten zien dat predatie een complex probleem is waar veel verschillende predatoren bij betrokken zijn en niet los gezien kan worden van andere verliesoorzaken die van invloed kunnen zijn op de predatiekans. Van Hall Larenstein heeft tijdens de verkenning ook aangegeven dat zogenaamde multi-predator-multi-prey-systemen nog beter onderzocht moeten worden. De weidevogelonderzoekers die gesproken zijn in deze verkenning gaven aan dat predatie door katten nooit de hoofdoorzaak is geweest van de achteruitgang van kwetsbare weidevogelsoorten. De hoofdoorzaak is huns inziens de intensivering van de landbouw (o.a. waterpeil verlagen, maaibeleid, bestrijdingsmiddelen, verdwijnen wilde planten en ruige hoekjes), waardoor het habitat, het aanbod aan voedsel en schuilplaatsen en uiteindelijk ook de weidevogelpopulaties achteruit gingen. Binnen de huidige situatie wordt het effect van predatie (door katten) echter steeds groter. Omdat de dichtheden van weidevogels tegenwoordig namelijk vaak klein zijn, lukt het de vogels minder goed om predatoren gezamenlijk te verjagen. Daarnaast lijkt er sprake van een interactie tussen habitat en predatie, waar nog weinig over bekend is. De predatiedruk en het aantal predatoren lijken te zijn toegenomen met de veranderende omgeving (intensivering landbouw). Op intensief beheerde graslanden vinden weidevogelkuikens minder voedsel en worden ze makkelijker gevonden door predatoren. Vanwege het voedselaanbod en de schuilmogelijkheden zijn extensief beheerde graslanden aantrekkelijker als broedplaats voor weidevogels. Echter, de predatiedruk in deze gebieden lijkt bovengemiddeld hoog te zijn geworden als gevolg van het beperkte resterende oppervlakte wat leidt tot een clustering van predatoren uit de omgeving op zoek naar voedsel. Om deze redenen lijkt de aanpak van predatie steeds belangrijker te worden. De provincie Fryslân wijst daarbij ook op onderzoek dat stelt dat nestpredatie bij weidevogels in het Verenigd Koninkrijk en Nederland in de huidige situatie regelmatig tot een te laag broedsucces leidt om populaties op peil te houden, ook in gebieden waar veel andere beschermingsmaatregelen worden genomen.¹⁰ Volgens Van Hall Larenstein laat

---

⁹ <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/katten-versus-vogels>

¹⁰ Oosterveld (2022); Betekenis van de Vos en Zwarte kraai als predator van weidevogels; A&W Ecologisch onderzoek

onderzoek uit het Verenigd Koninkrijk ook zien dat het bestrijden van predatoren tot een verhoogd broedsucces leidt¹¹.

Predatie van weidevogels

Sovon heeft in 2020 een onderzoek uitgebracht over predatieproblematiek bij weidevogels.¹² Sovon heeft onderzoek gedaan naar de legselverliezen bij vijf weidevogelsoorten (steltlopers). Bij elke soort zagen ze een toename in de legselverliezen door predatie in de loop der jaren. Gemiddeld over de periode 2004-2018 ging 50% van de wulpenlegsels door predatie verloren en bij de overige soorten (kievit, grutto, scholekster, tureluur) lag dit rond de 30%. Uit het Sovon onderzoek blijkt dat tussen de landschapstypen grote verschillen bestaan in predatieverlies van de legsels, waarbij vooral in Friesland en Groningen de predatieverliezen zijn toegenomen. Vervolgens heeft Sovon de legselverliezen vergeleken met de verspreiding van een aantal predatoren. In totaal zijn zes zoogdiersoorten (vos, bunzing, steenmarter, hermelijn, das en egel) en een negental vliegende predatoren onderzocht. De resultaten van deze analyse lieten zien dat landelijk vooral hermelijn, steenmarter en vos met een flinke afname in de overleving van weidevogellegsels zijn gecorreleerd. Opvallend is dat de (zwerf)kat in deze analyse niet is meegenomen. Op dit moment wordt er door Van Hall Larenstein voor de haas vergelijkbaar onderzoek gedaan in meer dan 50 landelijke gebieden, waarbij speciaal wordt gekeken naar de relatie tussen het landschap en de soorten en aantallen predatoren (inclusief (zwerf-)katten) en het aantal hazen.

Predatie van weidevogels door katten

Momenteel is onduidelijk wat de exacte invloed is van katten op kwetsbare vogelpopulaties. Enerzijds is onbekend hoeveel prooidieren (zwerf)katten gemiddeld tot voedsel maken en hoeveel zwerfkatten er zijn, en anderzijds is er onvoldoende onderzoek gedaan naar indirecte predatie-effecten en de relatie tussen predatie, andere drukfactoren en de instandhouding van vogelpopulaties. De RUG doet momenteel in samenwerking met o.a. EcoSensys onderzoek naar predatie op weidevogels, waarbij predatie op nesten en kuikens specifiek wordt gemonitord. Hierbij worden alle predatoren, inclusief de kat, gemonitord. De eerste bevindingen van het onderzoek van de RUG tonen dat katten zeer beperkt prederen op eieren: katten prederen vooral op kuikens en volwassen vogels. In 2025 is dit onderzoek afgerond en worden meer gedetailleerde gegevens over weidevogelpredatie door katten verwacht.

De provincie Fryslân heeft bij een werkbezoek aangegeven de kat niet te zien als hoofdpredator van weidevogels, maar dat verschillende onderzoeken aantonen dat vossen, steenmarters en in mindere mate de zwarte kraai zorgen voor het grootste deel van de predatie op eieren en kuikens¹³. De Dierenbescherming gaf aan dat katten relatief weinig invloed hebben op prooidieren in de wilde natuur buiten de menselijke ecosfeer, omdat de meeste katten binnen de menselijke ecosfeer leven. Hierbij moet opgemerkt worden dat veel van de natuur in Nederland binnen de menselijke ecosfeer valt. De onderzoekers en vogelwachten wijzen erop dat katten met name 's nachts een groot effect kunnen hebben, omdat weidevogels predatoren 's nachts niet weggagen. Tot slot gaven de onderzoekers mee dat zowel loslopende huiskatten als zwerfkatten prederen. Zwerfkatten worden niet standaard bijgevoerd en eten daardoor naar verwachting meer prooien per kat, maar daartegenover staat dat er in Nederland waarschijnlijk veel meer loslopende huiskatten zijn.

---

¹¹ *Control predatory mammals and birds (foxes, crows, stoats and weasels) - Conservation Evidence*

¹² *Teunissen et al., 2020; Predatieproblematiek bij weidevogels; Sovon*

¹³ *Oosterveld (2022); Betekenis van de Vos en Zwarte kraai als predator van weidevogels; A&W Ecologisch onderzoek*

Indirecte predatie-effecten: Verstoring van weidevogels door katten

Bij predatie draait het niet alleen om het aantal prooidieren dat zwerfkatten vangen, maar ook om de indirecte predatie-effecten. Van Hall Larenstein stelt dat 'angst' mogelijk een even groot effect op prooi-populaties heeft als het direct doden/opeten van prooien, daarbij verwijzend naar Preisser et al. (2005)¹⁴ en Weterings et al. (2022)¹⁵. De weidevogel-onderzoekers die gesproken zijn in deze verkenning gaven aan dat de aanwezigheid van een kat kan zorgen voor verstoring van (broedende) vogels en kan leiden tot toekomstige gedragsveranderingen, zoals het mijden van bepaalde broedgebieden of verminderde broedzorg. Bovendien kunnen indirecte predatie-effecten leiden tot een verlies van lichaamsconditie van individuen en een verlaagde vruchtbaarheid, en dus ingrijpen op populaties en herstelvermogen van prooi-soorten. Hierbij speelt het grote aantal katten in Nederland een rol. Vogelonderzoekers, jagers en vogelwachten schatten dat zij 5 tot 10 keer meer katten in het veld zien dan alle andere predatoren bij elkaar. De gesproken weidevogelonderzoekers gaven aan dat vanwege het grote aantal katten in Nederland het versturende effect van katten aanzienlijk kan zijn, mogelijk zelfs groter dan de directe predatie-effecten. Er is echter nog weinig empirische kennis over de exacte effecten van dit fenomeen als gevolg van katten.

Hoewel onduidelijk is wat de exacte invloed van de kat op (kwetsbare) vogelpopulaties is, stellen de provincies en onderzoekers die gesproken zijn in deze verkenning dat vaststaat dat de kat predeert en zorgt voor verstoring. Dit maakt de kat een drukfactor. Hoewel het effect van deze drukfactor nog niet duidelijk is, geven deze partijen aan dat wanneer het gaat over kwetsbare soorten die onder acute druk staan, zoals een groot aantal weidevogels, dan vindt men dat elke drukfactor geminimaliseerd moet worden (en dus ook predatie door de kat). Zij zien een urgentie tot ingrijpen op de korte termijn binnen een holistische aanpak, waarin zowel predatie wordt verminderd, als het habitat wordt versterkt. De provincies benoemden daarbij dat het natuurbeheer in Nederland reeds is overgegaan tot bestrijding van een groot aantal andere predatoren, hoewel er nog weinig kennis is over de effectiviteit en de invloed die dit heeft op het systeem van predatoren en prooien. Terreinbeheerder benoemden daarbij ook dat zij de kat zien als exoot, die niet in de natuur thuishoort. Met betrekking tot het ingrijpen wordt ook gewezen naar de eigenaar van de kat, waarbij verschillende partijen wijzen op de verantwoordelijkheid van de eigenaar in relatie tot de eventuele schade die zijn of haar dier kan aanrichten.

---

¹⁴ Preisser, E. L., Bolnick, D. I., & Benard, M. F. (2005). Scared to death? The effects of intimidation and consumption in predator-prey interactions. *Ecology*, 86(2), 501-509.

¹⁵ Weterings, M.J.A., Losekoot, S., Kuipers, H.J., Prins, H.H.T., van Langevelde, F. & van Wieren, S.E. (2022). Chronic exposure to high predation risk by multiple predators decreases body condition and reproductive fecundity of prey. *Ecology & Evolution*, 12:e8442).

1.2.4 Zoönose-risico's

Katten kunnen verschillende zoönosen verspreiden. Het rapport Bekedam 'Zoönosen in het vizier'¹⁶ stelt dat "door het nauwe contact van mensen met hun gezelschaps- en hulpdieren kan een zoönotische ziekteverwekker gemakkelijk worden overgebracht". Het rapport geeft echter aan dat het risico op grootschalige zoönotische uitbraken d.m.v. katten beperkt is, vanwege de geringe aantallen katten per huishouden. Het rapport waarschuwt wel voor zwervkatten "die, met name in de grote steden, in grote aantallen voorkomen". Ondanks het beperkte risico op verspreiding van hoog-risico zoönotische pathogenen en het beperkte risico op andere grootschalige zoönotische uitbraken, zijn katten in Nederland wel een frequente verspreider van verschillende zoönotische ziekteverwekkers, waarvan *Toxocara* en met name *Toxoplasma* het meest noemenswaardig zijn.¹⁷

Toxoplasma

De zeer algemeen voorkomende infectieziekte toxoplasmose wordt veroorzaakt door een eencellige parasiet, *Toxoplasma gondii*. De kat is de eindgastheer, de enige waarin *Toxoplasma* zich seksueel vermeerderd en de enige die *Toxoplasma* kan uitscheiden in de ontlasting. Eenmaal uitgescheiden in de omgeving vormt *Toxoplasma* oöcysten welke tot anderhalf jaar besmettelijk kunnen zijn. Kittens worden vaak op jonge leeftijd voor het eerst besmet en scheiden alleen dan gedurende enige weken oöcysten uit, welke zich vervolgens verspreiden via de grond, ongewassen groenten of andere elementen uit de omgeving die door de kattenpoep zijn verontreinigd. Vrijwel alle diersoorten en de mens kunnen besmet raken. Bij alle andere dieren en mensen die besmet raken, hoopt de parasiet zich op in het weefsel en vormt weefselcysten. Op deze wijze kan *Toxoplasma* zich ook verspreiden door het eten van rauw of onvoldoende gaar vlees van dieren die besmet zijn. Het RIVM heeft aangegeven dat het onduidelijk is op welke wijze (via vlees of via de omgeving) de mens het meest geïnfecteerd raakt, vanwege een gebrek aan betrouwbare en actuele data, en vanwege de verschillen in het menselijke voedingspatroon. Het RIVM gaf ook aan dat onderzoek lijkt aan te tonen dat de relatie tussen het hebben van een kat en een toxoplasmose infectie niet groot is. Boerderijkatten kunnen een bron van infectie zijn voor landbouwhuisdieren en op die manier bijdragen aan het voorkomen van *Toxoplasma* in het vlees

Een infectie met *Toxoplasma* gaat vaak gepaard zonder symptomen, of met griepachtige verschijnselen. Een klein deel van de bestemmingen leidt tot ernstige oog-, long-, en hersenvliesontstekingen. Het risico is met name groot voor patiënten met onderliggende klachten of zwangere vrouwen. Een eerste besmetting met *Toxoplasma* tijdens de zwangerschap kan leiden tot schade aan het ongeboren kind, zoals een miskraam, doodgeboorte of aangeboren afwijking. Het RIVM heeft de totale ziektelast door toxoplasmose, uitgedrukt in DALY (gemiste gezonde levensjaren voor de gehele Nederlandse bevolking), berekend op 1600 DALYs/jaar congenitaal (aangeboren) en 290 DALYs/jaar verworven.¹⁸ Ter vergelijking, toxoplasmose staat daarmee op nummer twee qua ziektelast door voedsel-gerelateerde pathogenen (na *Campylobacter*, maar voor *Salmonella*). Let wel dat vroeggeboorten en miskramen voor de 25e week niet in deze cijfers zijn meegenomen. Het RIVM maakt ook een schatting van de kosten die gepaard gaan met deze ziektelast: deze werden in 2018 op 46 miljoen euro geschat.¹⁹ Tot slot wees de provincie Fryslân erop dat een toxoplasmose besmetting bij dieren ook kan leiden tot klachten. Met name bij vatbare

¹⁶ Bekedam et al. (2021) Zoönosen in het vizier. Rapport van de expertgroep Zoönosen.

¹⁷ Ten behoeve van de verkenning van de problematiek rondom zoönose is gesproken met het RIVM en de auteur van het Rapport 'Vat op de zwervkat'.

¹⁸ Benincà et al. (2020); Disease burden of food-related pathogens in the Netherlands, 2020; RIVM letter report.

¹⁹ <https://edepot.wur.nl/542091>

soorten met een beschermde status (zoals de patrijs en de rode eekhoorn) kan een besmetting negatieve gevolgen hebben.²⁰

Toxocara

Toxocara wordt door het RIVM gezien als één van de meest voorkomende zoönosen in relatie tot katten. Toxocara is een spoelworm waarvan de eitjes zich via de ontlasting van katten (en honden) verspreiden. Besmettingen vormen een potentieel risico voor de mens. Als het gaat om een lichte besmetting, zullen de meeste mensen geen klachten hebben. Bij grotere aantallen kunnen niet-specifieke griepachtige klachten optreden, zoals algemene malaise, koorts, buikpijn, leververgroting en hoesten²¹. Daarnaast kan een besmetting ook leiden tot acute infecties met alarmerende klachten, naast infecties met vage klachten die soms niet worden herkend. Ook kunnen er gezondheidsproblemen zijn voor mensen met chronische luchtweginfecties.²² De exacte ziektelast door Toxocara is niet bekend.

Huiskatten en zwerfkatten

Alhoewel alle katten verspreiders kunnen zijn van Toxoplasma en Toxocara is de verwachting dat met name de huiskatten, die in de nabijheid van mensen leven en waarvan de aantallen het grootst zijn, de meeste besmettingen bij mensen veroorzaken, al geeft het RDA rapport 'vat op de zwerfkat' aan dat Toxocara-infecties veel vaker worden gezien bij zwerfkatten (tot 73%) dan bij andere katten.

1.2.5 Overlast

Loslopende katten kunnen leiden tot overlast voor bewoners in de directe omgeving. Denk hierbij aan frequente ergernissen zoals geluidsoverlast en het ontlasten in andermans tuin. Ook kunnen katten zorgen voor vernieling en in gevecht raken met andere gehouden en niet-gehouden dieren. Uit onderzoek van de Universiteit Wageningen blijkt dat katten met name in het stedelijk gebied geluidsoverlast (als ze vechten of krols zijn) en leefbaarheidsproblemen geven (opengescheurde vuilniszakken of ontlasting op openbaren plekken en in tuinen).²³ Er zijn geen cijfers bekend over de omvang van deze problematiek.

1.2.6. Overige problemen

Bij het beschrijven van de problematiek rondom loslopende huiskatten wordt in deze verkenning de focus gelegd op kwijtraken en verwilderen, predatie, zoönosen en overlast. Daarnaast is ook gesproken over andere problemen, zoals dat huiskatten mogelijk hybridiseren met de Europese wilde kat. Hierover is echter nog weinig bekend, en ook is het aantal Europese wilde katten in Nederland nog zeer beperkt. Daarnaast is gesproken over mogelijke risico's t.a.v. dierenwelzijn en de verkeersveiligheid wanneer loslopende huiskatten de weg oversteken; een risico voor mens en dier. Met betrekking tot deze thematiek waren onder de deelnemers van de verkenning vrijwel geen cijfers bekend.

---

²⁰ Zie ook: *Dode eekhoorns door toxoplasmose | De Zooqdierverseniging* of Sedlak & Literak (2000); *High susceptibility of partridges (Perdix perdix) to toxoplasmosis compared with other gallinaceous birds. Avian Pathology 29:6*

²¹ <https://magazines.rivm.nl/2018/02/infectieziekten-bulletin/toxocara-infecties-bij-mens-en-dier#:~:text=Als%20het%20qaat%20om%20een,%2C%20buikpijn%2C%20leververgroting%20en%20hoesten.>

²² RDA Rapport: 'Vat op de zwerfkat'

²³ <https://edepot.wur.nl/542091> en Neijenhuis (2015)

1.3 Doel t.a.v. loslopende huiskatten

Ten aanzien van de huiskatten is, met het oog op de gestelde problematiek, het doel dat er minder huiskatten kwijtraken en dat er minder predatie en zoönose-verspreiding plaats vindt door huiskatten. Dit doel kan bereikt worden door het aantal (loslopende) huiskatten als geheel te verminderen of door specifiek in te grijpen op één van de problemen (kwijtraken, predatie, zoönose). Het verminderen van overlast en de overige problemen (e.g. verkeersveiligheid en hybridisatie met Europese wilde katten) is geen specifiek doel in deze verkenning, maar kan wel een positief bijeffect zijn van de hierna genoemde oplossingsrichtingen.

1.4 Oplossingsrichtingen t.a.v. loslopende huiskatten

Hieronder volgt een beschrijving van de mogelijke oplossingsrichtingen die genoemd zijn door de stakeholders. Enkele algemene opmerkingen:

- De oplossingen zijn, omwille van de duidelijkheid, uitgesplitst in losse maatregelen/oplossingsrichtingen.
- Een groot deel van de betrokkenen bij deze verkenning wijst op het belang van een bredere aanpak, waarbij verschillende oplossingsrichtingen worden gecombineerd. Daarnaast benoemen partijen de mogelijkheid om verschillende oplossingsrichtingen achtereenvolgend in te zetten.
- Meerdere partijen wijzen op de afwezigheid van 0-metingen en het belang van goede 0-metingen en monitoring om de omvang van het probleem en de effectiviteit van maatregelen te kunnen beoordelen.
- Verschillende stakeholders beschrijven de behoefte aan een centraal bureau waarin huisdiergerelateerde data verzameld en samengebracht wordt.

1.4.1 Verantwoord houderschap

Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen is het bevorderen van verantwoord houderschap door katteneigenaren. Er zijn verschillende definities van verantwoord houderschap. In dit rapport wordt de interne definitie van het team Dierenwelzijn van het Ministerie van LNV aangehouden. Verantwoord houder zijn van katten of andere gezelschapsdieren houdt in dat de betrokken persoon:

- Een bewuste keuze maakt of en zo ja welk dier deze aanschaft op basis van betrouwbare informatie.
- Zich ervan vergewist dat deze voldoende kennis en kunde heeft over het houden van de gewenste diersoort(en).
- Na de aanschaf ook handelt naar de vergaarde kennis.
- En als het nodig is, hulp inschakelt.

De partijen die in deze verkenning zijn gesproken, hebben een reeks aan concrete maatregelen genoemd waarmee aan deze oplossingsrichting vorm gegeven kan worden. Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe elke maatregel bijdraagt aan de gestelde problematiek en welke uitvoeringsaspecten van belang zijn. Eén, meerdere of elk van deze concrete maatregelen zouden ingezet kunnen worden om verantwoord houderschap te bevorderen, waarbij de partijen die in deze verkenning zijn gesproken pleiten voor een brede, holistische benadering.

1- Stimuleren van vrijwillig chippen (Variant op landelijke chipplicht, zie 1.4.2)

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is het stimuleren van vrijwillig chippen. Deze maatregel houdt in dat de overheid (Rijk, provincie of gemeente) katteneigenaren stimuleert om hun kat te laten chippen. Mogelijkheden hiertoe zijn voorlichting, tijdelijke campagnes om een kat goedkoper/gratis te laten chippen en het structureel verlagen van de chipkosten (voor bepaalde groepen). Verschillende overheidslagen zetten zich reeds een lange tijd in met het stimuleren van vrijwillig chippen.

Voor- en nadelen: Een deel van de genoemde voordelen bij een landelijke chipplicht gaan op voor dit alternatief (zie de oplossingsrichting landelijke chipplicht). De genoemde voordelen m.b.t. het verhogen van de drempel voor dumpingen, aanschaf en het krijgen van nestjes vervallen, omdat de eigenaar zijn of haar kat niet hoeft te chippen. Ook het voordeel m.b.t. het herkennen van zwerkatten (o.b.v. of ze een chip hebben of niet) vervalt. Ongechipte katten kunnen ook huiskatten zijn zonder chip. Alle andere voordelen van een landelijke chipplicht gelden wel bij dit alternatief. Echter, de winst betreft hier alleen de toename in gechipte katten als gevolg van het stimuleren van vrijwillig chippen. Het is onzeker hoe groot de stijging in het aantal gechipte katten is bij een vrijwillige maatregel. De genoemde nadelen bij een landelijke chipplicht gelden ook voor het stimuleren van vrijwillig chippen.

Uitvoering: De uitvoeringsaspecten zijn geheel anders dan bij een landelijke chipplicht. Het is als eigenaar reeds mogelijk om je kat vrijwillig te chippen, hiertoe zijn vanuit de overheid geen aanvullende maatregelen nodig. De uitvoering en effectiviteit van deze maatregel is sterk afhankelijk van de bereidheid van deelnemende organisaties en instanties om dergelijke acties te kunnen organiseren. Met betrekking tot de kosten hangt veel af van de wijze waarop gestimuleerd gaat worden en door welke overheidslaag. Een structurele verlaging van de chipkosten vereist een aanzienlijke structurele bijdrage. De bijdrage aan voorlichting en campagnes hangt af van de gekozen frequentie. Waarbij men er rekening mee moet houden dat dergelijke campagnes over de tijd mogelijk herhaald moeten worden voor een blijvend effect, omdat er steeds nieuwe katten(eigenaren) bijkomen. Met betrekking tot de kosten kan gekeken worden naar de indicatie bij de landelijke chipplicht. Aandachtspunt is dat financiële ondersteuning vanuit de overheid moet passen binnen de Europese steunkaders. Tot op heden is er veel animo onder katteneigenaren voor

2- Stimuleren van vrijwillig neutraliseren (Variant op neutralisatieplicht, zie 1.4.3)

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is om eigenaren te stimuleren hun kat te neutraliseren. Deze maatregel houdt in dat de overheid (Rijk, provincie of gemeente) of andere organisaties katteneigenaren stimuleren om hun kat te laten neutraliseren. Mogelijkheden hiertoe zijn voorlichting, tijdelijke campagnes om een kat goedkoper/gratis te laten neutraliseren en het structureel verlagen van de neutralisatiekosten (voor bepaalde groepen).

Voor- en nadelen: Een deel van de genoemde voordelen bij een landelijke neutralisatieplicht geldt ook voor deze maatregel (zie oplossingsrichting neutralisatieplicht). Het genoemde voordeel m.b.t. het verhogen van de drempel tot fok vervalt omdat er geen verplichting is. Alle andere voordelen van een neutralisatieplicht gelden wel bij dit alternatief. Echter, de winst betreft hier alleen de toename in geneutraliseerde katten als gevolg van het stimuleren van vrijwillig neutraliseren. Het is onzeker hoe groot de stijging in het aantal geneutraliseerde katten is bij een vrijwillige maatregel. Het genoemde nadeel met betrekking tot vroeg castratie geldt niet voor het stimuleren van vrijwillig neutraliseren. De omvang van de overige nadelen hangt bij dit alternatief af van de effectiviteit.

Uitvoering: De uitvoeringsaspecten zijn geheel anders dan bij een landelijke neutraliseerplicht. Het is als eigenaar reeds mogelijk om je kat vrijwillig te neutraliseren, hiertoe zijn vanuit de overheid geen aanvullende maatregelen nodig. De uitvoering en effectiviteit van deze maatregel is sterk afhankelijk van de bereidheid van deelnemende organisaties en instanties om dergelijke acties te kunnen organiseren. Hierbij speelt ook mee dat het grootste deel van de huiskatten in Nederland (95%¹) reeds gecastreerd/gesteriliseerd is door de eigenaar. Het is mogelijk lastig om de resterende groep eigenaren te stimuleren tot vrijwillig neutraliseren. Met betrekking tot de kosten hangt veel af van de wijze waarop gestimuleerd gaat worden en door welke overheidslaag. Een structurele verlaging van de neutralisatiekosten vereist een aanzienlijke structurele bijdrage. De bijdrage aan voorlichting en campagnes hangt af van de gekozen frequentie. Waarbij men er rekening mee moet houden dat dergelijke campagnes over de tijd mogelijk herhaald moeten worden voor een blijvend effect, omdat er steeds nieuwe katten(eigenaren) bijkomen. Met betrekking tot de kosten kan gekeken worden naar de indicatie bij de landelijke neutralisatieplicht. Aandachtspunt is dat financiële ondersteuning vanuit de overheid moet passen binnen de Europese steunkaders.

3- Stimuleren van kat vrijwillig (tijdelijk) niet los laten lopen

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is om eigenaren te stimuleren om hun kat (tijdelijk) niet los te laten lopen. Deze maatregel houdt in dat de overheid (Rijk, provincie of gemeente) of andere organisaties katteneigenaren stimuleren om ervoor te kiezen hun kat niet los te laten lopen buiten de eigen woning en tuin. De eigenaar heeft verschillende mogelijkheden, zoals het binnenhouden van de kat, het afzetten van de tuin, het plaatsen van een kattenren of het aangelijnd uitlaten van de kat. Men kan daarbij inzetten op een permanente situatie, maar veel winst valt al te behalen wanneer eigenaren hun kat tijdens het broedseizoen 's nachts binnenhouden.

Voor- en nadelen: Feitelijk gelden alle genoemde voor- en nadelen bij de oplossingsrichting 'Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen' ook voor deze optie. De mate waarin hangt bij deze oplossingsrichting echter af van de mate waarin eigenaren bereid zijn hun kat daadwerkelijk vrijwillig binnen te houden en voor welke periode ze dat doen (e.g. permanent binnenhouden draagt (nog) meer bij aan het tegengaan van de problematiek dan tijdelijk binnenhouden).

Uitvoering: De uitvoeringsaspecten zijn niet vergelijkbaar met de oplossingsrichting 'Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen' omdat men met deze aanpak gebruik maakt van communicatiestrategieën en geen wettelijke verplichting instelt. In Friesland loopt reeds enkele jaren de campagne 'Kuikens in het land, poes in de mand' o.l.v. de Bond van Friese Vogelwachten (BFVW). De campagne roept katteneigenaren op om hun dier tenminste vanaf half april tot en met juni, wanneer alle grondbroedende vogels kuikens hebben, binnen te houden zodra het donker wordt. Verder deelt de campagne informatie over het (prooi)gedrag van de kat ter bevordering van de bewustwording onder katteneigenaren. Dergelijke campagnes kunnen verder gestimuleerd worden, om op deze wijze predatiegedrag te verminderen en kwetsbare weidevogels te beschermen. In hoeverre dergelijke campagnes bijdragen aan daadwerkelijke verandering, is een blijvend punt van discussie. In Friesland wordt de campagne goed ontvangen en lijkt er draagvlak voor het tijdelijk binnenhouden van katten. Tegelijkertijd merkt de BFVW ook op dat zij niet direct een enorme teruggang zien in het aantal katten in weidevogelgebieden. De jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van deze campagne (o.a. campagne video, social media campagne, influencers, website, bus- en abri reclames) werden gefinancierd door de provincie Fryslân en bedroegen in totaal zo'n 27.000 (In het begin waren er hogere startkosten).

4- Stimuleren terughoudendheid bij aanschaf

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is om eigenaren te stimuleren tot terughoudendheid bij de aanschaf van een nieuwe kat. Doel van dit beleid is om eigenaren heel bewust te maken van alle kosten, risico's en handelingen m.b.t. het houden van een kat, zodat ze de aanschaf bewust overwegen. Doel hiervan is minder katten die beter gehouden worden. Concreet houdt dit in dat de overheid of andere organisaties aankomende en bestaande katteneigenaren voor de aanschaf van een nieuwe (eerste of extra) kat goed informeren over de kosten en verantwoordelijkheden als eigenaar, en ook over de problematiek die die kat veroorzaakt indien deze losloopt. De gedachte hierbij is ook dat het voor veel aankomende katteneigenaren onduidelijk is wat komt kijken bij de aanschaf en het houden van een kat. De concrete inzet kan variëren en kan bijvoorbeeld zijn om eigenaren die naast een natuurgebied wonen te ontmoedigen een kat te kopen, of om mensen die reeds een kat bezitten te ontmoedigen een extra kat te nemen.

Voor- en nadelen: Indien mensen na goede voorlichting inderdaad de aanschaf van een kat heroverwegen, dan kan dit leiden tot minder katten en daarmee samenhangend minder predatie en zoönosen. Daarnaast kan goede voorlichting uiteraard bijdragen aan het dierenwelzijn en leidt bewuster aankopen van katten mogelijk tot minder dumpingen achteraf.

Uitvoering: De uitvoering van dit ontmoedingsbeleid dient plaats te vinden voor de aanschaf van een kat, mogelijke samenwerkpartners zijn kattenverenigingen of marktplaats. Het stimuleren van terughoudendheid bij de aanschaf van een nieuwe kat middels goede voorlichting voor de aanschaf kan gecombineerd worden met de informatievoorziening rondom de andere maatregelen t.a.v. verantwoord houderschap. Mogelijk kan er een soort bijsluiters gemaakt worden. De dierenwelzijnsorganisaties geven aan dat indien een generieke, toegankelijke bijsluiters voor katteneigenaren wordt ontwikkeld, het van belang is dat aandacht wordt besteed aan tenminste de volgende aspecten: het kiezen van je toekomstige kat op basis van het karakter van de kat, het belang van neutraliseren ter voorkoming van oeps-nestjes, van identificatie en registratie en vaccinatie, geschikt voer, het prooigedrag van de kat, en de te doorlopen stappen indien de eigenaar zijn of haar kat kwijtraakt. Daarnaast is het breed delen van de problematiek en collectieve goede voorlichting ten behoeve van bewustwording van belang.

5- Kattenkraag of kattenbelletje

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is om eigenaren te stimuleren om hun kat een kattenkraag of kattenbelletje om te doen. Mogelijkheden hiertoe zijn voorlichting, tijdelijke campagnes of het gratis uitdelen van kragen of belletjes.

Voor- en nadelen: Het belangrijkste voordeel van deze maatregel is het verminderen van predatie. De RUG gaf aan dat uit onderzoek bleek dat een kattenbelletje ervoor zorgt dat het aantal prooien per kat teruggaat van 5,5 naar 2,9 per maand en dat een kattenkraag zorgt voor 78% reductie in het aantal gedode vogels. Daarnaast kunnen de belletjes en kragen mogelijk ook gebruikt worden als een vorm van identificatie, indien de contactgegevens van de eigenaar daarop vermeld worden. In dat geval kunnen katten makkelijker teruggevonden worden en gelden dezelfde voor- en nadelen zoals beschreven bij vrijwillig chippen, met als opmerking dat een chip niet van de kat af kan vallen en kwijt kan raken. Een kattenkraag wordt geprefereerd boven een belletje vanwege de ogenschijnlijk hogere effectiviteit en de afwezigheid van mogelijk storend geluid. Er zijn wel signalen dat een kattenbel/kraag gevaren kan opleveren voor de kat, omdat deze bijvoorbeeld met het halsbandje ergens achter kan blijven hangen.

Uitvoering: De uitvoering en effectiviteit van deze maatregel is sterk afhankelijk van de bereidheid van deelnemende organisaties en instanties om dergelijke acties te kunnen organiseren. Met betrekking tot de kosten hangt veel af van de wijze waarop gestimuleerd gaat worden en door welke overheidslaag. Dit lijkt een relatief goedkope maatregel t.o.v. andere maatregelen. Een belangrijk nadeel in de uitvoering is dat katten het belletje of de kraag buiten kunnen verliezen. Dit maakt ook dat een wettelijke verplichting geen optie is.²⁴

6- Verrijking van de thuisomgeving

Een mogelijkheid om verantwoord houderschap te bevorderen is om eigenaren te stimuleren om de thuisomgeving te verrijken, door bijvoorbeeld voldoende met de kat te spelen, en te zorgen voor goede voeding. De overheid of andere organisaties kunnen middels educatie, bijvoorbeeld rondom de aanschaf, zorgen dat eigenaren goed geïnformeerd zijn over het belang hiervan.

Voor- en nadelen: Verrijking draagt bij aan het dierenwelzijn van de kat. Daarnaast wordt gesuggereerd dat verrijking en goede voeding mogelijk ook bijdragen aan het verminderen van predatiegedrag en bijbehorende effecten. Er is weinig onderzoek bekend om deze stelling hard te maken.

Uitvoering: Het voorzien van informatie omtrent het belang van verrijking kan gecombineerd worden met de informatievoorziening rondom de andere maatregelen t.a.v. verantwoord houderschap.

1.4.2 Landelijke chipplicht

Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen is het instellen van een landelijke chipplicht. Dit houdt in dat elke katteneigenaar in Nederland op termijn wettelijk verplicht wordt om zijn of haar kat(ten) te chippen en te registreren. Deze chipplicht wordt ook wel een I&R (Identificatie & Registratie) plicht genoemd. Het exacte aantal katten in Nederland dat momenteel is gechipt, is niet bekend. De portalen (databanken) geven aan katten niet apart te registreren. De Dierenbescherming gaf aan dat het aantal gechipte katten in hun asielen ligt op 10 tot 15 procent, met als opmerking dat in deze asielen mogelijk relatief veel zwervkatten (i.e. katten zonder eigenaar) zitten. In een marktonderzoek van de Dierenbescherming gaf 76,7% van de katteneigenaren aan hun kat te hebben gechipt²⁵. Mogelijk is dit cijfer dan weer aan de hoge kant, omdat niet duidelijk is hoe representatief de steekproef is voor het totaal aantal huiskatten (incl. schuurkatten) in Nederland. Bij Amivedi geeft 46% van alle eigenaren die een vermiste kat melden, aan dat deze gechipt is. Dit cijfer lijkt redelijk representatief, met de opmerking dat mensen die hun kat chippen mogelijk meer geneigd zijn hun kat na vermissing te melden.

²⁴ De cijfers m.b.t. het kattenbelletje en kattenkraag zijn aangeleverd door de RUG. Oorspronkelijk onderzoek van Pemberton & Ruxton (2020) en Ruxton et al. (2002)

²⁵ Marktonderzoek 'Chippen & neutraliseren katten' i.o.v. Dierenbescherming, maart 2022. Uitgevoerd door PanelWizard onder 1068 katteneigenaren.

Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe een landelijke chipplicht bijdraagt aan de gestelde problematiek. Sommige voor- en nadelen hebben specifiek betrekking op één van de gestelde problematieken. Andere voor- en nadelen hebben betrekking op het aantal loslopende huiskatten en zijn daarmee indirect van invloed op alle gestelde problematieken. Daaronder volgt een beschrijving van de verschillende uitvoeringsaspecten bij deze oplossingsrichting. Let op: de kleuren in de tabellen zijn alleen bedoeld om de leesbaarheid te vergroten.

Landelijke chipplicht i.r.t. de gestelde problematiek:

Voordelen

Aantal loslopende huiskatten: Een landelijke chipplicht verhoogt de drempel voor het aanschaffen van katten (hogere kosten). Mogelijk vormt het ook een barrière om nestjes te krijgen indien chipplicht bij fokker wordt belegd. Mogelijk minder huiskatten.

Kwijtraken & Verwilderen: Een landelijke chipplicht verhoogt de drempel om een gechipte kat na te kattenfase te dumpen of achter te laten (in natuurgebieden), omdat de eigenaar te herleiden is. Mogelijk minder verwilderde huiskatten.

Kwijtraken & Verwilderen: Zwerfkatten en kwijtgeraakte huiskatten worden meestal pas herkend en van straat gehaald bij duidelijke tekenen van verwildering of een verslechterde conditie. Een chipplicht maakt het voor o.a. dierenambulances, asielen en natuurbeheerders mogelijk om deze katten eerder/makkelijker te identificeren en van straat te halen. Mogelijk minder zwerfkatten en verwilderde huiskatten.

Kwijtraken & Verwilderen: Katten kunnen sneller en vaker herenigd worden omdat de eigenaar van een gevonden kat met chip makkelijker terug te vinden is.

Kwijtraken & Verwilderen: Eigenaren hebben een wettelijke zorgplicht voor hun dieren. Bij het verlies van hun kat maken o.a. gemeenten en opvangcentra kosten om het dierenwelzijn te borgen (opvang en verzorging) en om de eigenaar de kans te geven de kat terug te vinden (bewaarplicht). Daarnaast maken o.a. ambulances en dierenartsen kosten voor de hulp aan aangereden/gewonde huiskatten. Een chipplicht zorgt ervoor dat deze kosten verhaald kunnen worden op de eigenaar en in het geval van de opvang ook lager worden, omdat de eigenaar te identificeren is en de kat sneller herenigd kan worden. Leidt mogelijk tot een groter verantwoordelijkheidsgevoel bij eigenaren.

Predatie: Wet natuurbescherming stelt dat wilde dieren niet opzettelijk verstoord mogen worden. Bepaalde partijen wijzen op de verantwoordelijkheid van de eigenaar voor de schade veroorzaakt door hun huisdier. Indien een bepaalde huiskat met chip leidt tot verstoring/predatie binnen natuurgebieden kan bijv. een natuurbeheerder in gesprek gaan met de eigenaar over het (predatie)gedrag van de kat, al gaat het aantonen van schade door een individuele kat lastig zijn. Mogelijk sancties bij herhaaldelijke overtredingen. Leidt mogelijk tot een groter besef, verantwoordelijkheidsgevoel en gedragsveranderingen bij eigenaren die nodig zijn om predatie te beperken (zoals het binnenhouden van katten in het broedseizoen).

Predatie/Zoönose: Een landelijke chipplicht geeft meer inzicht in het aantal huiskatten en de verspreiding daarvan. Dit geeft meer inzicht in de risico's t.a.v. predatie en zoönose en kan mogelijk data opleveren t.b.v. van andere beleidsbeslissingen.

Nadelen

Aantal loslopende huiskatten: In de MKBA werd verwacht dat de invoering van een I&R systeem geen invloed heeft op het totaal aantal katten in Nederland. Dit is echter niet gewaardeerd in de MKBA wegens een gebrek aan data. Mogelijk dat een I&R pas effectief is ten aanzien van de omgevingsproblematiek als daarnaast een neutralisatieplicht wordt ingevoerd die ertoe leidt dat de (zwerf)kattenpopulatie afneemt.

Kwijtraken & Verwilderen: Mogelijk meer dumpingen van nieuwe nestjes indien chipplicht bij fokker wordt belegd. Indien overgangstermijn voor huidige katten niet goed geregeld wordt, bestaat er ook een risico op dumpingen van huidige katten.

Kwijtraken & Verwilderen: De baten voor de eigenaar bij een chipplicht staan ter discussie, want de eigenaar van een kat heeft reeds de mogelijkheid om zijn of haar kat te chippen en daarmee sneller terug te vinden in het geval van kwijtraken.

Predatie: Een chipplicht heeft geen directe effecten op predatie. Een gechipte kat predeert ook. Mogelijk wel indirecte effecten, zie hierboven.

Landelijke chipplicht i.r.t. de uitvoering:

Uitvoeringsaspecten

Uitvoerbaarheid: Met betrekking tot de uitvoering kan gebruik gemaakt worden van (de ervaring met) het landelijke I&R hond systeem. Voor I&R kat wensen de stakeholders een eenvoudiger systeem waarbij enkel chipnummer en de gegevens van de huidige eigenaar geregistreerd worden. Of en hoe een dergelijk systeem ontwikkeld kan worden, moet nog worden uitgezocht. Invoering van I&R kat vereist een goede borging van registratie en inzage in de data. Met

betrekking tot de registratie wijzen de partijen die gebruik maken van de data op het grote aantal onvolkomenheden in huidige registratie. Daarom lijkt het wenselijk dat de eigenaar gewezen wordt op diens verantwoordelijkheid voor de registratie, of dat de dierenarts bij het chippen ook verantwoordelijk wordt voor de registratie. Met betrekking tot de inzage in de registratiedata is goede afstemming met de databankportalen noodzakelijk. Met het oog op de genoemde voordelen is het wenselijk dat naast LID en NVWA ook andere relevante partijen, zoals natuurbeheerders en dierenambulances, inzage kunnen krijgen. Daarnaast is het met oog op het vervallen van de bewaarplicht wenselijk dat niet-gechipte katten op termijn (wettelijk) beschouwd kunnen gaan worden als kat zonder eigenaar. Daarnaast is het voor invoering van belang om helderheid te krijgen over en helder te communiceren over de (on)mogelijkheden t.a.v. het gebruik van de persoonsgegevens, om eventuele onrust hieromtrent weg te nemen. Tot slot geven RVO en de handhavers aan dat het wenselijk is om voor invoering een uitvoeringstoets te doen, om uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid te toetsen. Daarbij speelt ook mee dat de uitvoeringscapaciteit bij RVO begrensd is. Praktisch gezien speelt ook mee dat het voor eigenaren van schuwe, niet of slecht gesocialiseerde schuurkatten lastig kan zijn hun kat te vangen en te chippen.

Kosten en baten: Bij invoering van een landelijke chipplicht zullen de kosten voor het chippen naar verwachting belegd worden bij de fokker of de uiteindelijke eigenaar van de kat. Ter indicatie: Stichting Zwerfkatten Nederland en Dierenlot geven aan dat het commerciële tarief voor het chippen van een kat €25,- à €50,- bedraagt (materiële kosten per chip €3,-). De MKBA gaat uit van €30,- voor het plaatsen van de chip en €4,50 voor de registratie. De MKBA gaat daarnaast uit van een totale huiskattenpopulatie van 2,6 miljoen katten. Een kat heeft een gemiddelde levensduur van 15 jaar. Dan komt men uit op een totale kostenpost van 89,7 miljoen euro voor het chippen van alle katten in Nederland over een periode van 15 jaar (5,98 miljoen euro per jaar). Met name voor lagere inkomensgroepen kan dit effect hebben en wijzen partijen op de wenselijkheid van een financiële compensatie vanuit de overheid. De Dierenbescherming plaatst daarbij wel de kanttekening dat een chipkosten binnen de totale kosten voor het houden van een kat erg beperkt zijn. Daarnaast zijn er kosten voor de Rijksoverheid om het registratiesysteem in te voeren en te onderhouden. De MKBA schat de kosten voor de initiële opstart op 0,5 miljoen euro. De structurele kosten voor onderhoud en handhaving zijn vooralsnog onbekend, bekend is wel dat de reguliere kosten voor de andere I&R systemen aanzienlijk zijn. Een landelijke chipplicht leidt een structurele uitvoeringslast voor eigenaren en de Rijksoverheid.

De MKBA beschrijft ook verschillende baten. De genoemde baten t.a.v. de herenigingseffecten voor de eigenaar zijn discutabel, omdat de eigenaar reeds de mogelijkheid heeft om zijn of haar kat te chippen en van deze baten te profiteren. De MKBA berekent de baten voor de gemeenten op 79,9 miljoen euro (uitgespaarde opvangkosten) en 4,5 miljoen euro (kosten dierenambulances) over een periode van 30 jaar, indien de kosten voor de bewaarplicht afnemen en/of kosten verhaald kunnen worden op de eigenaar. De totale baten voor asielen, dierenartsen, natuurorganisaties en TNRC-organisaties zijn ons onbekend.

Juridische aspecten: De Wet dieren kent reeds een grondslag voor een I&R verplichting. Middels een AMvB zou I&R kat uitgewerkt kunnen worden. De invoering van een chipplicht vergt een wetgevingstraject. Naast de AMvB zullen o.a. ook een Privacy impact assessment (PIA) en uitvoeringstoets gedaan dienen te worden. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de ervaringen met I&R hond. Juristen bij LNV hebben aangegeven dat I&R hond niet heeft geleid tot grote juridische obstakels t.a.v. de PIA en de toetsing bij de EU en Raad van State. Met betrekking tot de inzage van persoonsgegevens voor bijvoorbeeld terreinbeheerders en dierenambulances dient een aparte wettelijke grondslag gemaakt te worden in de AMvB.

Krachtenveld: In 2016 vroegen 36 gemeenten om een (landelijke) chipplicht. In februari 2018 haalde de motie van Arissen (PvdD) en Grashoff (GL) met een verzoek tot een landelijke chipplicht geen meerderheid. De motie De Groot (D66) voor een gemeentelijke chipplicht wel. Nadat de pilotgemeenten zich terugtrokken uit de gemeentelijke pilot, hebben Wassenberg (PvdD), Beckerman (SP), Haverkort (VVD) en de Groot (D66) tijdens het commissiedebat dierenwelzijn (20 april 2022) gevraagd om (een voorstel tot) een landelijke chipplicht. Graus (PVV) sprak zich toen uit tegen verplicht chippen, als zijnde een 'invasieve handeling met dieren'. Amsterdam en Alphen a/d Rijn (deelnemers pilot) en alle gesproken dierenwelzijnsorganisaties, natuurorganisaties, onderzoeksinstituten, Dibevo en de KNMvD (dierenartsen) hebben de wens uitgesproken tot een landelijke chipplicht.

Het draagvlak onder katteneigenaren kan hier niet beschreven worden vanwege het gebrek aan onderzoek en organisatiegraad. Een petitie voor een landelijke chipplicht werd door 57.156 mensen ondertekend²⁶. Eén stakeholder noemde mogelijke zorgen bij katteneigenaren rondom het datagebruik van een I&R systeem. Een landelijke chipplicht leidt tot chipkosten voor eigenaren die hun kat nog niet gechipt hebben. Daarnaast ontstaat er mogelijk weerstand van burgers richting de dierenambulances, indien deze op termijn op straat aangetroffen niet-gechipte katten die wel een eigenaar hebben meenemen. Binnen een marktonderzoek van de Dierenbescherming gaven 249 katteneigenaren die hun kat niet gechipt hadden als voornaamste redenen voor niet chippen aan dat hun kat niet buitenkomt of dat zij het belang niet inzien²⁷. Als voornaamste redenen om wel te chippen noemden zij een wettelijke verplichting of lagere kosten. 19,7% van deze eigenaren die hun kat niet gechipt hadden gaf aan helemaal niet bereid te zijn om de kat te chippen

²⁶ <https://www.dierenbescherming.nl/actueel/dierenbescherming-blijft-pleiten-voor-landelijke-chipplicht>

²⁷ Marktonderzoek 'Chippen & neutraliseren katten' i.o.v. Dierenbescherming, maart 2022. Uitgevoerd door PanelWizard onder 1068 katteneigenaren.

Handhaving:

Met betrekking tot de handhaving spelen verschillende partijen een rol. De formele handhavers op de Wet dieren (LID, NVWA, RVO en de Politie) kunnen een chipplicht mogelijk meenemen in de reguliere controles, zodat de extra werklast beperkt blijft. NVWA en LID zien een toename in handhavingsverzoeken als mogelijk risico dat kan leiden tot een behoorlijke werklast. Met betrekking tot het chippen van katten ligt momenteel geen focus op illegale kattenhandel, omdat hier vooralsnog geen grootschalige signalen van zijn. Mocht dit in de toekomst veranderen, dan kan I&R kat ook voor dat doel ingezet worden (zoals bedoeld bij I&R hond). Hierbij geven de formele handhavers aan dat het wenselijk is om voor invoering een uitvoeringstoets te doen, om uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid te toetsen.

Naast de formele handhaving wezen de ervaringen in Vlaanderen erop dat er mogelijk ook sprake kan zijn van sociale controle, waarbij eigenaren onderling, en klanten fokkers wijzen op de chipplicht. Eenzelfde vorm van sociale controle kan ook voortkomen uit het werk van dierenambulances en asielen, indien deze eigenaren bij het uitvoeren van hun eigen werkzaamheden gaan wijzen op de chipplicht.

Tot slot is het goed om te noemen dat een landelijke chipplicht ervoor zorgt dat eigenaren vanwege de verbeterde vindbaarheid vaker aansprakelijk gesteld kunnen worden voor zorgkosten of schade veroorzaakt door hun kat. Hoewel in lijn met bestaand wetgeving, kan dit wel ingrijpend zijn voor katteneigenaren. Het is voor de invoering van belang om helder te communiceren over de (on)mogelijkheden t.a.v. de handhaving en sancties, om eventuele onrust en onduidelijkheid hieromtrent weg te nemen.

Gemeentelijke chipplicht (*variant op landelijke chipplicht*)

Een alternatief op de landelijke chipplicht is een chipplicht op gemeentelijk niveau. Deze oplossingsrichting houdt in dat de Rijksoverheid gemeenten in staat stelt om zelf te kiezen voor een chipplicht.

Voor- en nadelen: De voordelen liggen in lijn met de landelijke chipplicht. Het voordeel m.b.t. het herkennen van zwervkatten (o.b.v. of ze een chip hebben of niet) vervalt. Ongechipte katten kunnen ook huiskatten uit een buurgemeente zijn, omdat katten zich niet aan gemeentegrenzen houden. Alle andere voordelen van een landelijke chipplicht gelden wel bij een gemeentelijke chipplicht, echter alleen voor de gemeenten waar daadwerkelijk een chipplicht ingevoerd gaat worden. Naar verwachting zullen niet alle gemeenten een lokale chipplicht invoeren. Daarnaast kunnen gemeenten met een chipplicht overlast blijven ervaren van ongechipte katten uit gemeenten zonder chipplicht. De genoemde nadelen bij een landelijke chipplicht gelden ook voor een gemeentelijke chipplicht.

Uitvoering: De uitvoeringsaspecten liggen in lijn met de landelijke chipplicht. Wel zijn er een aantal bijzonderheden. De motie van De Groot (D66) in 2018 verzocht de Minister om gemeenten in de mogelijkheid te stellen om lokaal een chipplicht in te voeren. Aan de motie is uitvoering gegeven middels een pilot waaruit gebleken is dat dit niet kan zonder een fundamentele wijziging van het systeem waarin dierenwelzijnsbevoegdheden gedelegeerd worden van Rijk naar gemeente (alle andere I&R systemen zijn op nationaal niveau ingeregeld en dierenwelzijn dus ook). Momenteel hebben gemeenten geen juridische grond om een gemeentelijke chipplicht in te voeren. Inregeling op gemeentelijk niveau legt naast de genoemde baten in relatie tot de besparing t.a.v. de bewaarplicht, ook de kosten en uitvoeringslast bij de gemeenten die een chipplicht willen invoeren. Dit kan leiden tot onderlinge verschillen tussen gemeenten, en daarmee een ongelijke behandeling van katteneigenaren, als gevolg van of en hoe gemeenten vormgeven aan een lokale chipplicht. Verschillende Kamerleden en alle bij de verkenning betrokken partijen, inclusief de betrokken gemeenten, hebben aangegeven een landelijke chipplicht te prefereren boven een gemeentelijke chipplicht. Het is onduidelijk of en hoe landelijke handhavers een rol kunnen spelen bij de handhaving op een gemeentelijke chipplicht.

1.4.3 Neutralisatieplicht

Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen is het instellen van een landelijke neutralisatieplicht. Dit houdt in dat elke katteneigenaar in Nederland wettelijk verplicht wordt om zijn of haar kat(ten) te laten castreren of steriliseren (neutraliseren) vanaf een bepaalde leeftijd. Uitsluitend houders met een ontheffing mogen in dit scenario nog fokken met hun katten.

De partijen en dierenartsen die in deze verkenning zijn gesproken, schatten in dat veruit het grootste deel van de huiskatten in Nederland (90-95%²⁸) reeds is gecastreerd/gesteriliseerd door de eigenaar. Binnen een marktonderzoek van de Dierenbescherming gaf 90,3% van de katteneigenaren aan hun kat te hebben gesteriliseerd, waarbij een aanzienlijk deel (38%) van de respondenten met een niet gesteriliseerde kat aangaf dat hun kat nog te jong is om te steriliseren, hetgeen de genoemde inschatting van 95% lijkt te bevestigen.²⁹ Wel plaatsen de Stichting Zwerfkatten Nederland en de KNMvD hierbij de kanttekening dat bovenstaande met name geldt voor de huiskatten die daadwerkelijk in huis leven. Zij wijzen erop dat er ook aanzienlijke aantallen schuurkatten in Nederland zijn, welke ook onder onze definitie van huiskatten vallen, maar veelal juist niet geneutraliseerd zijn. Omdat de meeste stakeholders aangeven dat we ons in een situatie bevinden waarin sprake is van een overschot aan kittens, betekent dit dat een relatief klein deel van de katten (mogelijk grotendeels schuurkatten) verantwoordelijk is voor een groot aantal geboorten, of dat men pas overgaat tot sterilisatie nadat een poes al minimaal één keer bevallen is.

Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe een neutralisatieplicht bijdraagt aan de gestelde problematiek. Sommige voor- en nadelen hebben specifiek betrekking op één van de gestelde problematieken. Andere voor- en nadelen hebben betrekking op het aantal loslopende huiskatten en zijn daarmee indirect van invloed op alle gestelde problematieken. Daaronder volgt een beschrijving van de verschillende uitvoeringsaspecten bij deze oplossingsrichting. Let op: de kleuren in de tabellen zijn alleen bedoeld om de leesbaarheid te vergroten.

Neutralisatieplicht i.r.t. de gestelde problematiek:

Voordelen

Aantal loslopende huiskatten: Een neutralisatieplicht leidt tot een aanzienlijke drempel om (legaal) met katten te fokken. Vroegcastratie voorkomt daarnaast accidentele nestjes van poezen op jonge leeftijd. Naar verwachting leidt dit op termijn tot een minder groot kittenoverschot en minder (verwilderde) huiskatten in Nederland.

Kwijtraken & Verwilderen: Minder zwerfgedrag en mogelijk minder kwijtraken door neutralisatie.

Dierenwelzijn: Gesteriliseerde poezen zullen niet bevallen en gecastreerde katers zullen naar verwachting minder geneigd zijn tot vechtgedrag. Dit bevordert de fysieke conditie van de dieren.

Predatie: Geneutraliseerde katten hebben meestal een kleiner verspreidingsgebied, omdat zij minder behoefte voelen om te zoeken naar potentiële partners. Dit leidt mogelijk tot minder verstoring van en predatie op prooidieren.

Zoönose: Katten raken vooral op jonge leeftijd geïnfecteerd met toxoplasmosis en zijn dan een aantal weken besmettelijk. Een neutralisatieplicht leidt naar verwachting tot minder (geboortelocaties/verspreiding van) kittens. Indien dit leidt tot minder kittens in de populatie, dan mogelijk minder contact met kittens en daardoor minder verspreiding van toxoplasma.

Nadelen

Kwijtraken & Verwilderen: Mogelijk meer verwilderde huiskatten door het dumpen van illegale nestjes.

Dierenwelzijn: Verplichte neutralisatie ontnemt katten de mogelijkheid tot hun natuurlijke voortplantingsgedrag.

Dierenwelzijn: Uitsluitend houders met een ontheffing mogen in dit scenario nog fokken met hun katten. Dit leidt tot een kleinere genetische basis. Mogelijke risico's op het gebied van inteelt, afwijkingen en aandoeningen, hogere prijzen en illegale handel (in lijn met (ras)honden).

²⁸ <https://www.royalcanin.nl/index.php/katten/kennis-tips-voor-jouw-kat/gezondheid/castreren-en-steriliseren-de-voordelen>

²⁹ Marktonderzoek 'Chippen & neutraliseren katten' i.o.v. Dierenbescherming, maart 2022. Uitgevoerd door PanelWizard onder 1068 katteneigenaren.

Dierenwelzijn: Omwille van de handhaafbaarheid en om de vruchtbare periode met zekerheid voor te zijn gaat een neutralisatieplicht vaak gepaard met verplichte castratie/sterilisatie door de fokker op jonge leeftijd. De meningen en onderzoeken lopen uiteen over de gezondheids- en welzijnsrisico's als gevolg van deze zogenoemde vroegcastratie. Uit onderzoek van de Universiteit Gent t.b.v. de Vlaamse neutralisatieplicht blijkt dat steriliseren vóór 8 weken geen nadelen heeft (m.u.v. eventuele obesitas op latere leeftijd). Andere stakeholders, waaronder de KNMvD stellen daarentegen dat het van belang is dat de kat eerst volgroeid is, maar dat het neutraliseren van huiskatten op jonge leeftijd te rechtvaardigen is.

Predatie: Een geneutraliseerde kat predeert ook, waardoor de positieve effecten op predatie (op de korte termijn) tegen kunnen vallen en vooral op de langere termijn verwacht moeten worden als gevolg van een afname in het aantal katten.

Neutralisatieplicht i.r.t. de uitvoering:

Uitvoeringsaspecten

Uitvoerbaarheid: Met betrekking tot de uitvoering van een neutralisatieplicht zal allereerst bepaald moeten worden of de fokker of koper verantwoordelijk wordt voor de neutralisatie en op welke leeftijd katten geneutraliseerd dienen te worden. Zoals hierboven is beschreven moet een neutralisatieplicht zich vermoedelijk focussen op schuurkatten of eerste nestjes. Een goede afstemming met de dierenartsen is van belang bij het inrichten van een neutralisatieplicht. Vlaanderen heeft zoals eerder beschreven besloten tot een neutralisatieplicht. Vanaf 1 april 2018 moet elke kat voor de leeftijd van 5 maanden oud gesteriliseerd worden, tenzij deze geëxporteerd wordt of verkocht aan een erkende fokker. T.a.v. de uitvoering dient de overheid ook een ontheffingensystematiek in te richten en een landelijke identificatie & registratieplicht, zodat eigenaren/kittens geïdentificeerd kunnen worden en ontheffingen/sterilisaties geregistreerd kunnen worden. Indien de neutralisatieplicht wordt ingesteld, zou de overgangperiode moeten worden gemonitord om de effectiviteit te meten. Tot slot wordt aanbevolen flexibiliteit te betrachten bij de eventuele invoering van deze maatregel indien het aantal katten te ver afneemt.

Kosten & Baten: Indien de kosten voor neutralisatie belegd worden bij de fokker, zal deze doorberekend worden aan de koper. Dit kan leiden tot een prijsstijging voor de gemiddelde niet-raskat. In Vlaanderen heeft men om deze reden de BTW op sterilisaties verlaagd. De kosten voor een castratie/sterilisatie bedraagt gemiddeld 100 euro.³⁰ Op een totale huiskattenpopulatie van 2,6 miljoen katten en een gemiddelde levensduur van 15 jaar, gaat het om een kostenpost van 17,3 miljoen euro per jaar. Nu is/wordt veruit het grootste deel van de huiskatten in Nederland (95%)³¹ reeds gecastreerd/gesteriliseerd door de eigenaar, waardoor de extra kostenlast wat dit betreft mee kan vallen. Echter, aanvullend hierop kunnen ook de aanschafprijzen van katten stijgen indien er daadwerkelijk sprake gaat zijn van een afname in het aanbod aan katten. De structurele kosten voor de Rijksoverheid betreffen de uitbreiding van de handhaving, het onderhouden van een systeem van ontheffingen en het eventueel koppelen van registraties van sterilisaties aan een I&R systeem. De exacte baten zijn niet bekend, maar baten vallen te verwachten m.b.t. de gezondheidskosten gerelateerd aan zoönose, zoals Toxoplasma. Baten vallen daarnaast te verwachten m.b.t. de brede problematiek indien deze maatregel daadwerkelijk leidt tot minder katten in Nederland.

Juridische aspecten: De invoering van een landelijke neutralisatieplicht vereist een aanpassing in de Wet dieren. Een neutralisatieplicht vereist een sterke onderbouwing van probleem en oplossing om de proportionaliteit van de maatregel binnen een wetstraject te kunnen verantwoorden.

Krachtenveld: Kamerleden van de PvdA en de PvdD hebben zich in de media uitgesproken voor een landelijke neutralisatieplicht.³² Andere partijen hebben zich niet uitgesproken voor of tegen een neutralisatieplicht. Onder de partijen die in deze verkenning zijn gesproken (dierenwelzijnsorganisaties, natuurorganisaties, provincies, onderzoeksinstituten, Dibevo en de KNMvD (dierenartsen)) lopen de meningen uiteen. Voorstanders hopen met name dat het aantal katten en de daarmee samenhangende predatie en dierenwelzijnsproblematiek afneemt. Tegenstanders wijzen met name op de genoemde risico's voor het dierenwelzijn en/of noemen een neutralisatieplicht disproportioneel. Het draagvlak onder katteneigenaren wordt niet beschreven vanwege het gebrek aan onderzoek en organisatiegraad. Verschillende partijen benoemen dat een neutralisatieplicht grote maatschappelijke weerstand kan oproepen.

Handhaving: Een neutralisatieplicht vereist een landelijke registratie van katten zodat eigenaren geïdentificeerd en aansprakelijk gesteld kunnen worden. Ten behoeve van de handhaafbaarheid wordt de neutralisatieplicht bij voorkeur bij de fokker gelegd. Met betrekking tot de handhavers kijkt men in eerste instantie naar de formele handhavers op de Wet dieren (LID, NVWA en de Politie). Zij kunnen een neutralisatieplicht mogelijk meenemen in de reguliere controles met een beperkte extra werklast. NVWA en LID zien een toename in handhavingsverzoeken als mogelijk risico dat kan leiden tot een behoorlijke werklast. Daarnaast vereist een effectieve neutralisatieplicht mogelijk extra handhaving op de (particuliere) verkoop van katten. De ervaringen in Vlaanderen lieten zien dat er mogelijk ook sprake kan zijn van sociale controle, waarbij eigenaren onderling, en klanten fokkers wijzen op de neutralisatieplicht. Tot slot is het voor de invoering van belang om helder te communiceren over de (on)mogelijkheden t.a.v. de handhaving en sancties, om eventuele onrust en onduidelijkheid hieromtrent weg te nemen

³⁰ <https://www.verzekeerhuisdier.nl/kosten-sterilisatie-kat/>

³¹ <https://www.royalcanin.nl/index.php/katten/kennis-tips-voor-jouw-kat/gezondheid/castreren-en-steriliseren-de-voordelen>

³² <https://www.parool.nl/nederland/minister-katten-hoeven-niet-binnen-te-blijven~be3fd897?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F#:~:text=Daarnaast%20pleit%20de%20PvdA'er,erkende%20fokkers%20nog%20katten%20voortplanten.>

1.4.4 Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen

Eén van de mogelijke oplossingsrichtingen is om eigenaren te verplichten om hun kat (tijdelijk) niet los te laten lopen. Deze maatregel houdt in dat de overheid (Rijk, provincie of gemeente) of andere organisaties katteneigenaren wettelijk verplichten hun kat niet los te laten lopen buiten het eigen terrein, i.e. de eigen woning en tuin. De eigenaar heeft verschillende mogelijkheden, zoals het binnenhouden van de kat, het afzetten van de tuin, het plaatsen van een kattenren of het aangeliend uitlaten van de kat. Men kan daarbij inzetten op een permanente situatie, maar veel winst valt al te behalen wanneer eigenaren hun kat tijdens het broedseizoen (half april t/m juni) 's nachts moeten binnenhouden. Zoals beschreven bij de problematiek in paragraaf 1.2.1 is onbekend welk deel van de katten in Nederland momenteel losloopt.

Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe deze oplossingsrichting bijdraagt aan de gestelde problematiek. Sommige voor- en nadelen hebben specifiek betrekking op één van de gestelde problematieken. Andere voor- en nadelen hebben betrekking op het aantal loslopende huiskatten en zijn daarmee indirect van invloed op alle gestelde problematieken. Daaronder volgt een beschrijving van de verschillende uitvoeringsaspecten bij deze oplossingsrichting. Let op: de kleuren in de tabellen zijn alleen bedoeld om de leesbaarheid te vergroten.

Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen t.i.r.t. de gestelde problematiek:

Voordelen

Aantal loslopende huiskatten: Een losloopverbod voor huiskatten leidt per definitie tot minder loslopende huiskatten.

Aantal loslopende huiskatten: Indien katten op het eigen terrein verblijven en niet langer met elkaar in contact komen, dan zullen niet-geneutraliseerde huiskatten in principe niet meer ongepland gedekt kunnen worden op straat, dat leidt mogelijk tot minder katten.

Kwijtraken & Verwilderen: Als katten het eigen terrein niet kunnen verlaten, kunnen deze ook niet kwijtraken.

Kwijtraken/Dierenwelzijn: Het niet langer zelfstandig rondlopen in de openbare ruimte voorkomt auto-ongelukken en andere mogelijke ongelukken die het welzijn van de mens en kat kunnen schaden.

Predatie: Het niet langer zelfstandig rondlopen stopt de predatie door huiskatten in de openbare ruimte (natuur, parken, agrarisch gebied). Predatie door huiskatten wordt beperkt tot hooguit de eigen tuin/terrein. Dit vermindert ook stress en lijden bij prooidieren.

Zoönose: Indien katten niet langer in aanraking komen met (een omgeving waarin) andere katten (rondlopen) en predatie op wilde dieren sterk afneemt, dan zal dit naar verwachting leiden tot een afname in de verspreiding van zoönosen door huiskatten, zoals *Toxocara* en *Toxoplasma*, al blijft verspreiding via de omgeving mogelijk.

Overlast: Indien katten op het eigen terrein verblijven, dan zal dit leiden tot een sterke afname van overlast en ergernissen voor de directe omgeving, zoals het ontlasten in andermans tuin.

Nadelen

Dierenwelzijn: Het permanent binnenhouden van een kat, zonder aangeliend uitlaten en zonder uitloop in een tuin of kattenren, kan het welzijn van de kat schaden.

Kat verplicht (tijdelijk) niet los laten lopen i.r.t. de uitvoering:

Uitvoeringsaspecten

Uitvoerbaarheid: Dit is een ingrijpende maatregel. Eén stakeholder opperde ook dat als alternatief gekozen kan worden voor een losloopverbod voor niet-geneutraliseerde katten, wanneer men zich niet richt op predatie, maar uitsluitend wil richten op de instroom richting de zwerfkatten (de handhaafbaarheid hiervan is wel lastig). Ten behoeve van de handhaafbaarheid en het kunnen maken van onderscheid tussen zwerf- en huiskatten zal individuele herkenning van katten op straat (middels I&R) noodzakelijk zijn. Een eventuele invoering van een losloopverbod zal gepaard moeten gaan met uitgebreide voorlichting over nut en noodzaak. Het uitsluitend 's nachts binnenhouden van katten is relatief moeilijk uit te voeren omdat het een eigenaar niet altijd lukt om diens kat 's avonds binnen te krijgen.

Kosten & Baten: De kosten voor deze maatregel lijken relatief laag, omdat enkel een wetstraject noodzakelijk is. Verder kan de eigenaar kosten maken voor het afschermen van de tuin, of het plaatsen van een ren, maar dit is niet noodzakelijk omdat de kat ook binnenshuis gehouden kan worden.

Juridische aspecten: Het uitvoeren van een verplichting om katten (tijdelijk) niet los te laten lopen vereist een wetswijziging. Wanneer de focus ligt op predatie, dan lijkt een verbod op het loslopen tijdens het broedseizoen het

meest aangewezen. Wanneer een totaaloplossing gewenst is voor alle problematiek, dan lijkt een permanent verbod het meest aangewezen. Ook hier speelt nadrukkelijk het punt van proportionaliteit.

Krachtenveld: Veel genoemd punt t.a.v. deze oplossingsrichting is het veronderstelde gebrek aan draagvlak onder katteneigenaren in Nederland. Hier is echter geen onderzoek naar gedaan. De betrokkenen bij de campagne 'Kuiken in het land, poes in de mand' in Friesland hebben het idee dat er na voorlichting voldoende draagvlak is onder eigenaren om hun kat in het broedseizoen 's nachts binnen te houden, echter concluderen zij ook dat er een aanzienlijke groep katten buiten blijft lopen tijdens het broedseizoen in Friesland.

Opvallend is dat meerdere overheden de laatste jaren zijn overgegaan tot een (tijdelijk) losloopverbod. In verschillende regio's in Australië is het de laatste jaren verboden om de kat los te laten lopen buiten het eigen terrein. Dichter bij huis hebben enkele gemeenten in IJsland en een gemeente in Duitsland een losloopverbod ingesteld. Soms blijft dat beperkt tot verplicht binnenblijven tijdens het broedseizoen, of geldt er bijvoorbeeld een avondklok omdat de dieren dan het meeste jagen.³³ In de Duitse gemeente Walldorf geldt dit verbod gedurende het broedseizoen van de kuifleeuwerik (1 april-13 augustus). Trouw geeft hierbij aan: 'Op de tijdelijke maatregel kwam veel kritiek, zeker toen een kattenbezitter een boete van 500 euro kreeg wegens overtreding. De lockdown komt de komende jaren wel terug, steeds van 1 april tot uiterlijk 31 augustus, zegt de gemeente'³⁴

Handhaving: Ten behoeve van de handhaafbaarheid zal individuele herkenning van katten op straat (middels I&R) noodzakelijk zijn. In het buitenland is veelal gekozen voor handhaving door middel van een boete, met daarbij de opmerking dat katteneigenaren eerst uitgebreid gewaarschuwd werden door handhavers alvorens boetes volgden. Het verplicht binnenhouden, is zeker bij een jaarronde verplichting, erg ingrijpend en heeft gevolgen voor de handhaving.

---

³³ <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/permanente-lockdown-voor-huiskatten-in-canberra-om-vogels-te-beschermen~b1f3d04c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F#:~:text=Het%20leven%20van%20huiskatten%20in,24%20uur%20per%20dag%20binnenblijven.&text=Een%20verblijf%20in%20de%20tuin,in%20om%20vogels%20te%20beschermen>.

³⁴ <https://www.trouw.nl/buitenland/walldorfse-katten-mogen-weer-uit-lockdown~b608b657/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

1.4.5 Overige oplossingsrichtingen

In deze verkenning willen we alle oplossingsrichtingen die de gesproken partijen hebben aangedragen noemen. Wel is ervoor gekozen om, evenals bij de problematiek, enkele minder relevante of (vooral nog) onhaalbare oplossingsrichtingen slechts kort te beschrijven, zonder verdere uitwerking. Bepaalde oplossingsrichtingen zijn in de huidige context minder relevant omdat ze geen directe bijdrage leveren aan de genoemde problematiek t.a.v. predatie en het kwijtraken van huiskatten (de oorspronkelijke focus van de toezegging van de minister). Wel willen we alle oplossingsrichtingen genoemd hebben. We vinden het belangrijk om transparant te zijn over de breedte van de genoemde oplossingsrichtingen. Ook ziet de redactie (van LNV) de potentie van bepaalde ideeën. Mogelijk worden bepaalde oplossingsrichtingen in de toekomst haalbaarder en/of relevanter. Hieronder volgt een korte opsomming van deze overige oplossingsrichtingen.

- **Bewijs van vakbekwaamheid voor katteneigenaren**
Het invoeren van een wettelijk bewijs van vakbekwaamheid (huisdierendiploma) voor alle particuliere katteneigenaren, waarmee zij vooraf aantonen bekend te zijn met de dierlijke behoeftes en mogelijke risico's. Momenteel bestaat dit uitsluitend voor bedrijfsmatige houders.
- **Kattenbelasting**
Het invoeren van een (gemeentelijke) kattenbelasting voor alle katteneigenaren. Met dit geld zouden bijvoorbeeld de gemeentelijke bewaarplicht en acties om de omgeving vogelvriendelijker te maken (predatie compenseren) gefinancierd kunnen worden.
- **Selectie op gedrag**
Doorselecteren op het gedrag van katten met als doel om te komen tot een kat welke minder predeert (vegetarische kat) of om te komen tot een kat die eenvoudiger binnen te houden is (binnenkat).
- **Maximum aantal katten**
Wettelijk maximum stellen aan het aantal katten per huishouden om de kattendichtheid te verlagen.
- **Koppeling weidevogelbeleid**
Boeren die gesubsidieerd worden in het kader van weidevogelbeheer zouden ook hun kat(ten) moeten laten neutraliseren.
- **DNA-databank**
Het invoeren van een DNA-databank voor alle katten in Nederland, zodat katten op basis van hun DNA geïdentificeerd en geregistreerd kunnen worden.

Hieronder volgen nog enkele overige oplossingsrichtingen die zich specifiek en uitsluitend richten op het tegengaan van zoönosen door katten.

- **Toxoplasmose preventie (particulier)**
Algemene tips ter preventie van toxoplasmose: o.a. het vaak verschoneren van de kattenbak, het afschermen van de zandbak en het wassen van groenten, het invriezen en/of goed doorbakken van vlees. Met daarbij het advies voor vooral zwangere vrouwen en patiënten met onderliggende klachten om extra voorzichtig te zijn.
- **Toxoplasmose preventie (agrariërs/industrie)**
Het RIVM noemt nog enkele specifieke maatregelen ter bestrijding van toxoplasmose voor de agrariër (e.g. katten en ongedierte weren uit stal) en de levensmiddelen industrie (e.g. invriezen vlees)³⁵
- **Pre- of neonatale screening toxoplasmose**
Ten aanzien van zwangere vrouwen wordt in Nederland ingezet op informatievoorziening. Enkele andere Europese landen hebben gekozen voor pre- of neonatale screening (en eventuele behandeling) van de moeder en/of het kind.

---

³⁵ [Beleidsadvies met betrekking tot de bestrijding van toxoplasmose in Nederland \(rivm.nl\)](#)

2. Zwerfkatten

2.1 Inleiding zwerfkatten

De tweede helft van deze verkenning gaat over zwerfkatten. Zwerfkatten worden gedefinieerd als katten zonder eigenaar. Hier sluiten we aan bij het wettelijke onderscheid tussen gehouden en niet-gehouden dieren. Zwerfkatten lopen per definitie los zonder begrenzing en toezicht.

Allereerst volgt hieronder een beschrijving van de problemen ten aanzien van zwerfkatten. Hierbij ligt de focus op het dierenwelzijn, predatie, zoönosen en overlast. Andere problemen zijn minder goed te becijferen of lijken minder ingrijpend, en worden enkel aan het eind kort benoemd. Daarna volgt een beschrijving van het doel t.a.v. zwerfkatten en een beschrijving van mogelijke oplossingsrichtingen. Per oplossingsrichting is beschreven hoe deze bijdraagt aan het doel en wat de belangrijkste uitvoeringsaspecten zijn. Hierbij zijn, evenals bij de huiskatten, alle oplossingsrichtingen die de stakeholders hebben aangedragen beschreven.

2.2 Problematiek zwerfkatten

2.2.1 Aantal zwerfkatten in Nederland

De schattingen van het aantal zwerfkatten in Nederland lopen uiteen van 135.000 tot 1.200.000.³⁶ Het exacte aantal zwerfkatten is dus onbekend. Verschillende partijen die tijdens deze verkenning zijn gesproken verwachten echter dat het aantal eerder aan de onderkant van deze bandbreedte zit, al kunnen ze dat niet hard maken. Er is weinig zicht op de voortplanting van zwerfkatten en de trends in de populatie.

2.2.2 Dierenwelzijn van zwerfkatten

Ten aanzien van het dierenwelzijn geeft de Universiteit Utrecht (UU) aan dat er vooralsnog geen systematiek is om het dierenwelzijn van zwerfkatten op objectieve wijze te meten.³⁷ Wel zijn er signalen dat het dierenwelzijn van zwerfkatten onder druk staat. De Raad voor Dieraangelegenheden (RDA) geeft aan dat onder zwerfkatten sprake lijkt te zijn van een hoge mortaliteit en een lage levensverwachting, al geeft de UU aan dat het lastig is om de leeftijd van zwerfkatten accuraat in te schatten³⁸. Mogelijke oorzaken die worden genoemd voor die hoge mortaliteit en lage levensverwachting, zijn het gebrek aan (kwalitatief hoogwaardig) voedsel en medische verzorging, een gebrek aan onderdak bij extreme weersomstandigheden, aanvaringen met honden of andere roofdieren, verkeersongevallen en kwaadwillende mensen (vergiftigingen, afschot). De RDA spreekt daarnaast van een hoge kittensterfte, en ook hebben zwerfkatten meer last van ziekten.³⁹ Stichting Dierenlot geeft daarnaast aan dat niet-gesteriliseerde poezen lichamelijk uitgeput kunnen raken doordat ze nest op nest krijgen, en dat niet-gecastreerde katers veelvuldig in gevecht kunnen raken om krolse poezen.

---

³⁶ Neijenhuis, F. & Niekerk van, T. (2015). *Als de kat van huis is... Zwerfkatten in Nederland: een inventarisatie*.

³⁷ *Ten aanzien van het meten van het dierenwelzijn is de Universiteit Utrecht momenteel bezig met het ontwikkelen van een systematiek bij stadsduiven*.

³⁸ https://www.researchgate.net/publication/349864736_Nine_ways_to_score_nine_lives_-_identifying_appropriate_methods_to_age_domestic_cats_Felis_catus

³⁹ Neijenhuis, F. & Niekerk van, T. (2015). *Als de kat van huis is... Zwerfkatten in Nederland: een inventarisatie*

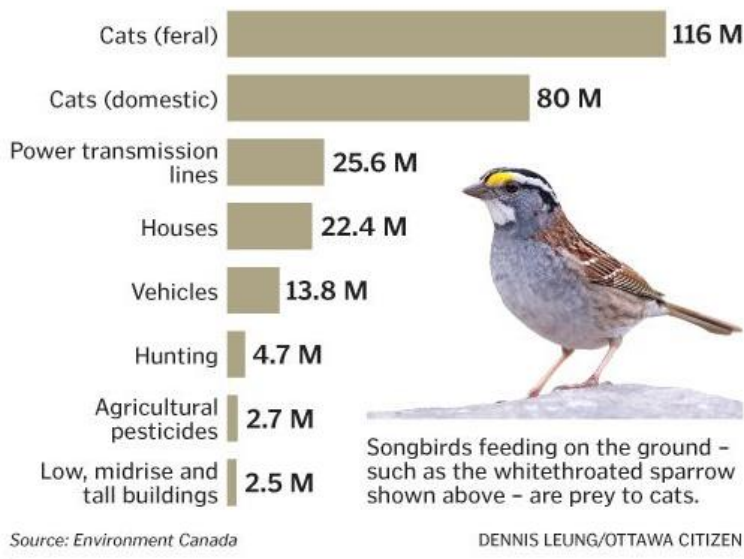
2.2.3 Predatie en predatie-effecten

In paragraaf 1.2.3 is de problematiek rondom predatie en predatie-effecten door katten reeds uitgebreid beschreven. Omdat deze problematiek zowel opgaat voor huiskatten als voor zwerfkatten, verwijzen we hiervoor naar paragraaf 1.2.3. In aanvulling daarop benoemen we hier aspecten die specifiek gelden voor zwerfkatten.

In tegenstelling tot huiskatten, zijn zwerfkatten voor hun voedsel vermoedelijk afhankelijker van het vangen en eten van wilde dieren, al is niet in te schatten hoeveel zwerfkatten door mensen worden bijgevoerd of leven van menselijk afval⁴⁰. Zoals duidelijk wordt uit de inleiding, zijn er waarschijnlijk (veel) minder zwerfkatten dan huiskatten in Nederland. Omdat zwerfkatten echter vermoedelijk in grotere mate afhankelijk zijn van voedsel uit de natuur, zijn de problemen rondom predatie en predatie-effecten mogelijk qua grootte van vergelijkbare aard, of zelfs groter. Cijfers hierover zijn echter niet bekend. Om de lezer toch enig beeld te geven, toont onderstaand figuur de situatie in Canada, waaruit blijkt dat jaarlijks vele miljoenen vogels door zwerfkatten worden gedood. Ook blijkt uit de figuur dat in Canada naar verhouding meer vogels worden gedood door zwerfkatten dan door huiskatten. Helaas is de context verder onbekend (zoals het aantal huis- en zwerfkatten in Canada), dus is het lastig om verdere conclusies te trekken.

Bird deaths in Canada

The top causes of bird deaths in Canada each year, with estimated annual death toll, in millions:

Figuur 2: Jaarlijks aantal gedode vogels in Canada door katten en andere menselijke oorzaken.

2.2.4 Zoönose-risico's

In paragraaf 1.2.4 is de problematiek rondom zoönosen bij katten reeds uitgebreid beschreven. Omdat de problematiek rondom zoönosen zowel opgaat voor huiskatten als voor zwerfkatten, verwijzen we hier ook naar paragraaf 2.2.4. In aanvulling daarop benoemen we hier de aspecten die specifiek gelden voor zwerfkatten.

⁴⁰ <https://bioone.org/journals/african-zoology/volume-43/issue-2/1562-7020-43.2.218/Abundance-and-home-ranges-of-feral-cats-in-an-urban/10.3377/1562-7020-43.2.218.short>

Hoewel alle katten verspreiders zijn van Toxoplasmose en Toxocara, is de verwachting dat zwurfkatten, die minder in de nabijheid van mensen leven en waarvan de aantallen kleiner zijn, minder besmettingen veroorzaken. Een kanttekening hierbij is dat het RDA-rapport 'vat op de zwurfkat' aangeeft dat Toxocara-infecties veel vaker worden gezien bij zwurfkatten (tot 73% vaker) dan bij andere katten. Ook wijst het rapport 'Bekedam' op de mogelijke risico's t.a.v. zoönose-ontwikkeling en zoönose-verspreiding door zwurfkatten 'die, met name in de grote steden, in grote aantallen voorkomen'.⁴¹

2.2.5 Overlast

In paragraaf 1.2.5 is de problematiek rondom overlast bij katten reeds beschreven. Omdat deze problematiek opnieuw zowel opgaat voor huiskatten als zwurfkatten, verwijzen we hier naar paragraaf 1.2.5. Er zijn geen aspecten rond deze problematiek gehoord die specifiek gelden voor zwurfkatten, maar niet voor huiskatten.

2.2.6 Overige problemen

Bij het beschrijven van de problematiek rondom zwurfkatten wordt in deze verkenning de focus gelegd op het dierenwelzijn, predatie, zoönosen en overlast. Met betrekking tot de zwurfkatten spelen dezelfde mogelijke overige problemen als bij de huiskat. Daarom verwijzen we hier naar paragraaf 1.2.5. Hierbij maken we wel de opmerking dat zwurfkatten mogelijk meer hybridiseren met de Europese wilde kat (*Felis silvestris*) dan huiskatten, omdat zwurfkatten permanent buiten zijn, niet geneutraliseerd zijn en mogelijk gedrag vertonen dat veel lijkt op dat van de Europese wilde kat. Met het oog op de bescherming van de Nederlandse biodiversiteit is dit niet wenselijk.

2.3 Doel t.a.v. zwurfkatten

Om bovenstaande problematieken te kunnen verminderen, heeft het huidige en toekomstige beleid ten doel het aantal zwurfkatten in Nederland te verminderen. In het volgende hoofdstuk worden de instrumenten beschreven die volgens de stakeholders hiervoor kunnen worden ingezet. Zoals beschreven in paragraaf 2.2.1 is het aantal zwurfkatten vooralsnog onbekend. Een 0-meting is gewenst om te kunnen beoordelen of maatregelen leiden tot een afname in het aantal zwurfkatten.

2.4 Oplossingsrichtingen t.a.v. zwurfkatten

Hieronder volgt een beschrijving van de mogelijke oplossingsrichtingen die specifiek gericht zijn op het verminderen van het aantal zwurfkatten. Belangrijke eerste opmerking hierbij is dat een aantal oplossingsrichtingen bij huiskatten (paragraaf 1.4) ook van belang kunnen zijn voor het aantal zwurfkatten, omdat die oplossingsrichtingen ervoor zorgen dat huiskatten niet gaan zwerven (e.g. binnenhouden), zich niet kunnen voorplanten met zwurfkatten (e.g. neutralisatie) of makkelijker teruggevonden kunnen worden (e.g. chipplicht). Een belangrijke tweede opmerking hierbij is dat er zich tussen de zwurfkatten zonder eigenaar ook kwijtgeraakte huiskatten met (vermeende) eigenaar bevinden. Voor deze groep geldt een gemeentelijke zorgplicht en deze katten worden na het vangen herenigd of herplaatst bij een eigenaar. Het is dus belangrijk te onderkennen dat alhoewel de huiskatten- en zwurfkattenproblematiek en -oplossingsrichtingen in deze verkenning apart zijn beschreven, ze wel onderling invloed op elkaar hebben. Ook de onderstaande oplossingsrichtingen moeten niet los gezien worden van elkaar: een succesvolle aanpak van zwurfkatten kan een mix van oplossingsrichtingen betekenen.

---

⁴¹ Bekedam et al. (2021) Zoönosen in het vizier. Rapport van de expertgroep Zoönosen.

2.4.1 TNRC

De eerste oplossingsrichting is het stimuleren van de toepassing van de TNRC-methode: Trap, Neuter, Return/Relocate, Care. Het uitgangspunt van TNRC is om niet-gesocialiseerde katten te vangen, te neutraliseren en daarna weer terug te zetten in de omgeving, met een bepaalde monitoring en verzorging. Hieronder volgt een toelichting per fase:

TRAP

- Indien men in een bepaald gebied gekozen heeft voor TNRC om zwerfkatten te behandelen, wordt het gebied geïnspecteerd en worden vangkooien geplaatst. De eerste fase betreft het vangen van de katten. Indien een moederkat zogend is, worden ook de kittens gezocht en gevangen.
- Vervolgens wordt per kat bekeken of de kat reeds een eigenaar heeft (e.g. door te checken op een chip) en of de kat met de eigenaar herenigd kan worden. Bij twijfel moet de kat twee weken in bewaring gehouden worden, zodat een eventuele eigenaar deze nog kan ophalen.

NEUTER

- Indien na twee weken blijkt dat de kat niet kan worden herenigd met zijn eigenaar (bijvoorbeeld omdat de kat in de eerste instantie al geen eigenaar had), wordt de kat geneutraliseerd (i.e. gesteriliseerd/gecastreerd).
- Om de behandelde katten herkenbaar te maken, wordt ook een stukje van het oor afgehaald ('eartipping'). Daarnaast kiezen sommige organisaties ervoor de katten ook te chippen.
- Ook kiest men er vaak voor om welzijnsverbeterende handelingen uit te voeren, zoals het toedienen van vaccins of medicatie en het controleren van gebit en oren.
- Indien blijkt dat de gezondheid van een kat zeer slecht is, kan worden gekozen voor euthanasie.

RETURN/RELOCATE

- Zwerfkatten die in zekere mate gesocialiseerd blijken (i.e. tam zijn), worden indien mogelijk herplaatst als huiskat bij een eigenaar. Partijen die betrokken zijn bij deze verkenning geven aan dat het over het algemeen niet mogelijk is om een niet-gesocialiseerde zwerfkate op latere leeftijd alsnog te socialiseren.
- Niet-gesocialiseerde gezonde zwerfkatten worden teruggeplaatst in de omgeving. Soms betreft het de oude omgeving waarin zij worden teruggeplaatst, maar ook een andere, nieuwe omgeving is mogelijk. In ieder geval wordt getracht de zwerfkate buiten natuurgebieden te plaatsen, om predatie op beschermde en zeldzame wilde diersoorten te verminderen. Gevangen kittens worden niet teruggeplaatst in de omgeving, maar worden gesocialiseerd en vervolgens herplaatst als huiskate binnen een huishouden.

CARE

- Bij de in de omgeving teruggeplaatste katten is het de bedoeling dat betrokkenen (meestal buurtbewoners of leden van de TNRC-organisatie) na het terugplaatsen van de zwerfkate, dit dier en de populatie zwerfkatten monitoren, waaronder op nieuwe aanwas. Soms worden de zwerfkatten ook bijgevoerd.
- Indien uit monitoring blijkt dat nieuwe niet-geneutraliseerde katten in een populatie verschijnen of eerder behandelde katten medische hulp nodig hebben, komt men terug voor een nieuwe vangactie.

De TNRC-methode wordt momenteel in een groeiend aantal gebieden uitgevoerd, zoals in de provincie Utrecht, provincie Friesland, Gemeente Rotterdam en op de Waddeneilanden. De uitvoering gebeurt meestal door gespecialiseerde stichtingen, al dan niet in opdracht van of gefinancierd door een gemeente, provincie of natuurbeheerder.

Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe TNRC bijdraagt aan de gestelde problematiek. Daarna volgt een beschrijving van de verschillende uitvoeringsaspecten bij deze oplossingsrichting. Let op: de kleuren in de tabellen zijn alleen bedoeld om de leesbaarheid te vergroten.

TNRC-methode i.r.t. de gestelde problematiek:

Voordelen

Aantal zwervkatten: Neutralisatie i.c.m. zorgvuldige monitoring leidt ertoe dat zwervkatten zich niet langer voortplanten. Hierdoor neemt het aantal toekomstige kittens/zwervkatten, en daarmee samenhangend de problematiek rondom dierenwelzijn, predatie, zoönosen en overlast af. Daarnaast leidt TNRC tot een directe afname door het weghalen van de kittens (+/- 35% van de populatie) en door het herplaatsen van tamme zwervkatten.

Aantal zwervkatten: Een aantal partijen geeft aan dat het terugplaatsen van geneutraliseerde katten voorkomt dat een vrijgekomen plek door een andere zwervkat/kitten ingenomen wordt (i.e. het vacuümeffect). Leidt mogelijk tot minder zwervkatten.

Dierenwelzijn: TNRC zorgt ervoor dat zwervkatten bestreden kunnen worden zonder deze te doden. Het doden van zwervkatten wordt door een deel van de partijen die gesproken zijn in de verkenning gezien als onethisch.

Dierenwelzijn: Gevangen zwervkatten krijgen vaak welzijnsverbeterende behandelingen zoals vaccinaties tijdens de opname. Daarnaast leidt het neutraliseren ertoe dat poezen niet langer eindeloos nestjes krijgen en gecasteerde katers niet langer vechten. Op deze manieren wordt het welzijn van zwervkatten na terugplaatsing bevorderd.

Dierenwelzijn: De TNRC-methode zorgt ervoor dat zwervkittens niet op straat hoeven te leven, maar als huiskat geplaatst kunnen worden bij een eigenaar.

Predatie/overlast: Geneutraliseerde katten hebben meestal een kleiner verspreidingsgebied, vanwege de verminderde behoefte tot voortplanting. Leidt mogelijk tot minder overlast en verstoring van prooidieren.

Predatie: Zwervkatten worden bij terugplaatsing veelal bijgevoerd. Leidt mogelijk tot minder predatie.

Predatie: Gevangen zwervkatten worden in principe niet teruggeplaatst nabij natuurgebieden. Leidt mogelijk tot minder verstoring en predatie in natuurgebieden. Het vinden van voldoende geschikte alternatieve locaties kan uitdagend zijn.

Zoönosen: Minder kittens door neutralisaties en herplaatsen kittens. *Toxoplasma* verspreidt zich met name via kittens.

Nadelen

Predatie: Zwervkatten worden weer losgelaten in de omgeving. Op de korte termijn wordt de problematiek rondom predatie(-effecten) daardoor niet verminderd. Met name voor acuut bedreigde diersoorten is dit problematisch. Op lange termijn zijn er door het neutraliseren wél minder zwervkatten, waardoor de problematiek op de lange termijn wél vermindert, op voorwaarde dat TNRC goed wordt uitgevoerd⁴²

Aantal zwervkatten: TNRC heeft geen invloed op de instroom van verwilderde huiskatten.

Dierenwelzijn: TNRC onttrekt katten de mogelijkheid tot natuurlijk voortplantingsgedrag.

Overlast: Katten worden weer teruggeplaatst in de omgeving.

TNRC-methode i.r.t. de uitvoering:

Uitvoeringsaspecten

Uitvoerbaarheid: Er zijn meerdere opties om de uitrol van de TNRC-methode te stimuleren. De provincies hebben bevoegdheden ten aanzien van de bestrijding van exoten, waartoe de kat mogelijk kan worden gerekend. De Rijksoverheid kan de uitrol van TNRC door provincies en natuurorganisaties mogelijk stimuleren door aandacht te genereren of te voorzien in een richtlijn of informatievoorziening t.a.v. de aanpak van zwervkatten, waarin TNRC meegenomen wordt. Vlaanderen heeft er zelfs voor gekozen lokale besturen te verplichten een plan op te stellen en uit te voeren voor de aanpak van overlast door zwervkatten, inclusief een meldpunt. Ten behoeve van een efficiënte uitvoering van de TNRC-methode zou de Rijksoverheid zich daarnaast kunnen inspannen om te identificeren in welke gebieden de meeste zwerfende katten rondlopen en waar TNRC het meest kansrijk is. Afhankelijk van de gekozen manier van stimuleren, zijn meer details te geven over de uitvoeringsaspecten. Daarnaast is het belangrijk om bij het stimuleren zorg te dragen voor de kwaliteit van uitvoering. TNRC vereist een goede en langdurige nazorg, om nieuwe aanwas van zwervkatten snel te kunnen behandelen. Een andere grote uitdaging bij TNRC is het vinden van voldoende geschikte plaatsen voor het terugplaatsen van de zwervkat, waar zich geen beschermde, kwetsbare prooidieren bevinden. Een belangrijke overweging bij de uitvoering en de kosten is ook dat de TNRC-methode zorgvuldig en structureel ingezet moet worden, anders breidt de problematiek zich gauw weer uit. Bepaalde dierenwelzijnsorganisaties vragen daarom om een formele erkenning voor TNRC organisaties, zodat kwaliteit en standaarden geborgd zijn. Tot slot is het nodig om het aantal zwervkatten in Nederland te monitoren, zodat het effect van ingrijpen goed beoordeeld kan worden.

Kosten & Baten: Overheidspartijen of natuurbeheerders zouden ervoor kunnen kiezen financiële ondersteuning te verlenen aan de TNRC-aanpak. Financiële ondersteuning zou direct kunnen geschieden, middels fondsen of cofinanciering. Financiële ondersteuning kan ook indirect: verschillende stichtingen hebben gevraagd om een chip- en neutralisatieplicht zodat zij de kosten voor verwilderde huiskatten kunnen verhalen op eigenaren en de aanwas (en kosten) van nieuwe katten wordt tegengegaan.

De kosten voor het stimuleren van de TNRC-methode zijn erg afhankelijk van de gekozen aanpak (zie uitvoerbaarheid hierboven). Ter indicatie, Stichting Zwervkatten Rijnmond heeft aangegeven dat de totale kosten voor TNRC zo'n 275

⁴² https://www.researchgate.net/publication/281518850_Better_trap-neuter-return_for_free-roaming_cats_Using_models_and_monitoring_to_improve_population_management

euro per behandelde kat bedragen. Zoals eerder beschreven lopen de schattingen over het totaal aantal zwervkatten sterk uiteen. Uitgaande van 100.000 zwervkatten in Nederland (de onderkant van de schatting), komt men uit op een totale kostenpost van 27,5 miljoen euro.

Juridische aspecten: Voor het gebruik van vangkooien buiten de bebouwde kom en het uitzetten/terugplaatsen van katten is een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig. In sommige gevallen (vangen in Natura2000 gebieden) is ook een vergunning nodig voor gebiedsbescherming.

Krachtenveld: Tijdens het 'VAO Dierenwelzijn buiten de veehouderij' op 17 december 2020 hebben de leden Moorlag (PvdA) en De Groot (D66) naar aanleiding van breed gedragen TNRC-projecten in Zeeland en op Texel een motie ingediend met het verzoek te bevorderen dat deze aanpak en dit type projecten op bredere schaal wordt toegepast. Deze motie werd aangenomen na steun van o.a. SP, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD, SGP, 50PLUS, en DENK. Naar aanleiding van deze motie is het zwervkattensymposium op 4 april 2022 georganiseerd.⁴³ De TNRC-aanpak lijkt ook gedragen te worden door de gesproken dierenwelzijnsorganisaties, natuurorganisaties, provincies, onderzoeksinstituten, Dibevo, FBE en de KNMvD. Een zorg van de natuurorganisaties en de FBE is wel predatie door teruggeplaatste katten, waarbij zij wijzen op de noodzaak van korte termijn oplossingen om bedreigde vogelsoorten in Nederland te behouden. Ook is een breed draagvlak van belang voor goede uitvoering van TNRC, omdat in het veld met een breed scala aan partijen samengewerkt dient te worden. Enkele stakeholders wezen er ook op dat een meer massale uitrol van TNRC mogelijk ook kan leiden tot onrust onder katteneigenaren die hun kat los laten lopen, omdat katten dan op grote schaal gevangen gaan worden. Goede herkenning van huiskatten t.o.v. zwervkatten wordt dan extra belangrijk. Zoals gezegd hebben provincies bevoegdheden ten aanzien van de bestrijding van exoten, waartoe de kat mogelijk kan worden gerekend. De Rijksoverheid heeft mogelijk een rol bij het verlenen van ontheffingen voor TNRC projecten. Stichting Zwervkatten Nederland zou een dergelijke rol toejuichen, aangezien zij aangeven dat voor de bredere inzet van TNRC terug moet worden gegaan naar een centrale ontheffing voor TNRC-stichtingen, in plaats van de decentralisatie richting provincies die heeft geleid tot verschillend beleid in elke provincie.

Permanente opvang (variant op TNRC)

Een alternatief voor TNRC is het stimuleren van de permanente opvang van zwervkatten in een kattenren of een andersoortig opvangcentrum. Deze aanpak is volkomen gelijk aan die van TNRC, alleen het Return gedeelte is anders. Gesocialiseerde zwervkatten en kittens worden nog steeds als huiskat herplaatst, maar de overige zwervkatten worden niet weer losgelaten in de omgeving, maar in een permanente opvang geplaatst. Op dit moment staat in de provincie Friesland een kattenren welke nu gebruikte wordt als tijdelijke opvang van schuwe zwervkatten, maar in theorie zou kunnen functioneren als permanente opvang voor zwervkatten (kattenren; zie foto hieronder).

Voor- en nadelen: De voor- en nadelen liggen in lijn met de TNRC-methode. Het voordeel m.b.t. het verminderen van het aantal katten blijft staan, maar het voordeel m.b.t. het vacuümeffect vervalt, omdat vrijgekomen plekken opgevuld kunnen worden door nieuwe zwervkatten. Ten aanzien van predatie zijn de voordelen nog groter, omdat de zwervkatten niet teruggeplaatst worden en predatie door de weggevangen katten per direct stopt. Ten aanzien van dierenwelzijn is het bijkomend voordeel dat de katten permanent verzorgd worden, en als bijkomend nadeel dat de katten beperkt worden qua leefgebied en dat permanente opvang voor stress kan zorgen.

Uitvoering: Met betrekking tot het stimuleren van permanente opvang heeft men dezelfde opties als genoemd bij TNRC. Permanente opvang leidt tot een extra uitvoeringsstap t.o.v. de TNRC-methode. Naast de TNRC aanpak moet immers ook voorzien worden in een permanente opvang. Neutralisatie blijft noodzakelijk, om voortplanting in de opvang of na eventuele ontsnapping te voorkomen. Het realiseren en onderhouden van permanente opvang leidt naar verwachting tot aanzienlijke kosten en vereist veel ruimte. Provincie Friesland heeft een bijdrage geleverd van €35.000 voor de bouw van de kattenren van Stichting Zwervkatten Nederland, welke ongeveer 200 katten kan huisvesten. Omdat er erg veel zwervkatten zijn, lijkt het niet realistisch om voor elke zwervkat in Nederland een permanente opvangplek te creëren.

Het permanent opvangen en verzorgen van grote groepen verwilderde katten wordt door de Universiteit Utrecht dringend ontraden, om zowel soortspecifiek gedrag van de kat maar ook het gevaar op geïnstitutionaliseerde hoarding: het georganiseerd verzamelen van dieren. In dergelijke systemen is welzijnsaantasting een groot gevaar. Toepassing van tijdelijke opvang voor specifieke groepen katten lijkt een betere toepassing. De kattenren in Friesland wordt bijvoorbeeld gebruikt om tijdelijk specifiek zwervkatten van Schiermonnikoog op te vangen, die daar niet langer kunnen blijven. Juridisch gezien zijn er in vergelijking met TNRC geen bezwaren m.b.t. het opvangen van zwervkatten. De eigenaar van de kattenren heeft wel een blijvende verplichting tot het verzorgen van de katten in de ren. De eventuele maatschappelijke bezwaren tegen TNRC lijken niet op te gaan voor permanente opvang, predatie stopt direct. Juist bij permanente opvang is de monitoring na het wegvangen van de katten van groot belang, om het door bepaalde partijen genoemde vacuümeffect te voorkomen.

⁴³ Verzamelbrief Natuur van 7 juni 2022;

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D23267&did=2022D23267

Figuur 3: Foto-impressie van kattenren in Friesland

Doden (na vangst) (variant op TNRC)

Een alternatief op TNRC is het doden van gevangen zwervkatten. Deze aanpak komt overeen met enkele stappen die ook in de TNRC-methode worden genomen: na de vangst wordt gekeken of een kat al een eigenaar heeft en daarmee herenigd kan worden. Gesocialiseerde zwervkatten en kittens worden uiteraard nog steeds als huiskat herplaatst, maar de overige zwervkatten worden niet losgelaten, maar gedood.

Voor- en nadelen: De voor- en nadelen liggen deels in lijn met de TNRC-methode. Het voordeel m.b.t. het verminderen van het aantal katten blijft staan, maar voordeel m.b.t. het vacuümeffect vervalt, vrijgekomen plekken kunnen opgevuld worden door nieuwe zwervkatten. Ten aanzien van predatie zijn de voordelen nog groter, omdat de zwervkatten niet teruggeplaatst worden en predatie door de gevangen/geëuthanaseerde zwervkatten per direct stopt. Ten aanzien van dierenwelzijn is de situatie uiteraard geheel anders. Het doden van gezonde katten wordt door een deel van de Nederlandse bevolking en de voor deze verkenning gesproken partijen gezien als onethisch en dieronvriendelijk. Ten opzichte van afschot is het voordeel dat men op deze wijze echter zeker weet dat huiskatten met eigenaar, gesocialiseerde zwervkatten en kittens niet gedood worden, echter het vangen alvorens het doden kan gepaard gaan met meer stress dan directe afschot.

Uitvoering: Het proces rondom het vangen en doden van zwervkatten komt enigszins overeen met het proces rondom TNRC. Het neutraliseren en medisch verzorgen van niet-gesocialiseerde zwervkatten wordt overgeslagen. Wel blijft monitoring van de populatie zwervkatten na het vangen van belang. De kosten zijn naar verwachting (een stuk) lager dan bij TNRC. Het doden van zwervkatten is juridisch mogelijk bij overlast. Het draagvlak voor het doden is vermoedelijk laag. Enkel in de provincie Fryslân wordt dit nog gedaan. Op 26 mei 2021 hebben de Friese Staten laten weten niet de opdracht "afschot van verwilderde katten" te willen intrekken. Een ingediende motie om de opdracht in te trekken werd niet (voldoende) gesteund". Het doden van gevangen katten is eerder door de provincie Friesland toegepast op Schiermonnikoog, maar na maatschappelijke commotie heeft men nu besloten tot permanente opvang van die katten. In een marktonderzoek van de Dierenbescherming gaf 54,3% van de respondenten (waarvan 29,4% katteneigenaar is) aan het toelaatbaar te vinden dat (verwilderde) katten (onder voorwaarden) gedood worden ter bescherming van weidevogels. 19% van de respondenten vond dit nooit toelaatbaar.⁴⁴ Merk op dat het doden (evenals permanente opvang) ook toegepast kan worden in combinatie met andere oplossingsrichtingen of als laatste redmiddel, bijvoorbeeld nadat terugplaatsing en permanente opvang niet mogelijk bleken.

⁴⁴ Marktonderzoek 'Onderzoek weidevogels/loslopende katten' i.o.v. Dierenbescherming, november 2022. Uitgevoerd door PanelWizard onder 1047 personen.

2.4.2 Afschot

Een tweede oplossingsrichting is afschot van zwerfkatten. Tot een aantal jaar geleden werd afschot veelvuldig in Nederland toegepast als vorm van faunabeheer, maar momenteel wordt het uitsluitend nog toegepast in de provincie Fryslân, waar predatiebeheer wordt toegepast binnen een meer-sporenaanpak samen met agrarisch beheer, waterbeheer en landschapsbeheer. Hierbij wordt afschot toegepast als een laatste schakel (redmiddel) binnen een bredere aanpak van zwerfkatten. FBE Fryslân heeft daarbij aangegeven dat afschot van katten maatwerk is: jagers maken een zorgvuldige afweging of het een zwerfkatt betreft (middels observaties van het gedrag en kennis van de regionale huiskatten) en of het dier schade aanricht in weidevogelgebieden. FBE Fryslân gaf aan dat er in 2021 in totaal 252 katten zijn geschoten in Friesland. Hieronder wordt middels voor- en nadelen beschreven hoe afschot als oplossingsrichting bijdraagt aan de gestelde problematiek. Daarna volgt een beschrijving van de verschillende uitvoeringsaspecten bij deze oplossingsrichting.

Afschot i.r.t. de gestelde problematiek:

Voordelen

Loslopende katten: Afschot vermindert het aantal katten direct. Hierdoor neemt het aantal toekomstige kittens/zwerfkatten, en daarmee de problematiek rondom dierenwelzijn, predatie, zoönosen en overlast, af.

Predatie/overlast: Afschot leidt ertoe dat predatie en overlast door de geschoten kat per direct stopt.

Dierenwelzijn: Afschot is een kortdurende ingreep en levert mogelijk minder stress op dan een vangkooi.

Zoönosen: Afschot zorgt ervoor dat minder kittens worden geboren en ook kittens direct worden gedood. Toxoplasma verspreidt zich met name via kittens.

Nadelen

Dierenwelzijn: Het doden van gezonde katten wordt door een deel van de in de verkenning gesproken partijen, en mogelijk ook de Nederlandse bevolking, gezien als onethisch en dierenvriendelijk.

Dierenwelzijn: Ook gesocialiseerde zwerfkatten en kittens worden direct gedood, welke mogelijk als huiskat geplaatst hadden kunnen worden.

Loslopende katten: Bepaalde partijen geven aan dat afschot van katten kan leiden tot een vacuümeffect, waarbij een vrijgekomen plek door een andere zwerfkatt/kitten ingenomen wordt.

Afschot i.r.t. de uitvoering:

Uitvoeringsaspecten

Uitvoerbaarheid: Afschot van katten wordt uitgevoerd door een Faunabeheereenheid in opdracht van de provincie. Elke provincie bepaalt zelf of zij wil overgaan tot afschot van katten. Op dit moment heeft één provincie gekozen voor afschot. De rol voor de Rijksoverheid is beperkt of niet aanwezig. De wens vanuit in ieder geval provincie Fryslân is dat de provincies zelf verantwoordelijk blijven voor de keuze tot afschot. De Rijksoverheid kan mogelijk ondersteuning bieden door provincies te voorzien van een richtlijn of informatievoorziening t.a.v. de bestrijding van zwerfkatten, waarin afschot meegenomen wordt.

Kosten & Baten: Het is niet bekend wat de kosten van faunabeheer middels afschot zijn voor specifiek zwerfkatten.

Juridische aspecten: Provincies zijn momenteel verantwoordelijk voor keuzes t.a.v. de afschot van katten.

Krachtenveld: Er lijkt weinig draagvlak voor afschot van gezonde zwerfkatten, zowel bij de in deze verkenning gesproken partijen, als mogelijk de Nederlandse bevolking. 'De mens heeft een probleem gecreëerd en lost dit op door gezonde dieren af te schieten', is daarbij een gehoord argument. Ook bestaat ondanks de zorgvuldige afwegingen rondom afschot, het risico op afschot van huiskatten met eigenaar, wat stof zal doen opwaaien. De meeste provincies hebben inmiddels besloten tot het stoppen van afschot van katten. Ook de Tweede Kamer heeft in 2021 middels een motie gevraagd om 'in overleg te treden met medeoverheden over de vraag hoe afschot van katten in de regelgeving zo veel mogelijk voorkomen kan worden'.⁴⁵ FBE en provincie Fryslân hebben aangegeven dat zij afschot als één van de laatste redmiddelen zien. Hun voorkeur gaat uit naar het wegnemen van het probleem op andere wijze. De provincie Fryslân heeft om deze reden ook gekozen voor het ondersteunen van andere oplossingsrichtingen, zoals campagnes om katten tijdelijk binnen te houden en permanente opvang. Maar, met het oog op de acute dreiging voor o.a. weidevogels wil men wel de mogelijkheid tot afschot behouden. Daarbij wijst men erop dat met het oog op weidevogels, beheer ook mogelijk is t.a.v. andere (beschermd) predatoren. Op 26 mei 2021 hebben de Friese Staten laten weten niet de opdracht "afschot van verwilderde katten" te willen intrekken. Een ingediende motie om de opdracht in te trekken werd niet (voldoende) gesteund.

⁴⁵ Kamerstuk 28286 nr. 1154

Bijlage 1: Overzicht betrokken partijen

Onderstaand overzicht toont de organisaties (A-Z) die betrokken zijn geweest bij deze verkenning.

Indien partijen zijn aangesloten bij de Rondetafelgesprekken of bezocht zijn tijdens een werkbezoek, staat dat aangegeven.

1. Amivedi
2. Bond van Friese Vogelwachten (Werkbezoek)
3. Dibevo
4. Dierenbescherming (Rondetafel)
5. Dierencoalitie
6. Ecosensys (Werkbezoek)
7. FBE Friesland (Werkbezoek)
8. Gemeente Amsterdam
9. Gemeente Alphen a/d Rijn
10. Hogeschool van Hall Larenstein (Rondetafel)
11. IPO
12. KNMvD (Dierenartsen) (Rondetafel)
13. Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming
14. Mundikat
15. Natuurmonumenten
16. Neokat
17. NWWA
18. Provincie Fryslân (Rondetafel) (Werkbezoek)
19. Provincie Groningen (Rondetafel) (Werkbezoek)
20. Provincie Utrecht (Rondetafel)
21. Provincie Zeeland
22. Provincie Zuid-Holland
23. Rijksuniversiteit Groningen (Rondetafel) (Werkbezoek)
24. RIVM
25. Staatsbosbeheer (Rondetafel)
26. Stichting Dierenlot (Rondetafel)
27. Stichting Zwerfkatten Nederland (Rondetafel)
28. Stichting Zwerfkatten Rijnmond (Werkbezoek)
29. TICA
30. Universiteit Utrecht - Faculteit DGK (Rondetafel)
31. Universiteit Utrecht - Faculteit DGK - Shelter Medicine Utrecht
32. Vlaamse Gewest (Werkbezoek)
33. Vogelbescherming Nederland (Rondetafel)
34. Zeeuws Landschap (Rondetafel)

Bijlage 2: Achtergrond

Een overzicht van enkele belangrijke recente ontwikkelingen m.b.t. zwervkatten en loslopende huiskatten.

Ontwikkelingen in Vlaanderen

Vlaanderen heeft vanaf 2014 meerdere maatregelen doorgevoerd ten aanzien van de (zwerv)kattenproblematiek, namelijk een I&R-plicht, neutralisatieplicht en een verplichting voor gemeenten om overlast door zwervkatten aan te pakken. Omdat asielen overvol raakten wegens de grote toestroom aan (zwerv)katten, waren zij genoodzaakt veel dieren te euthanaseren. Dit was voor Vlaanderen de aanleiding om voorgenoemde maatregelen in te stellen.

De I&R-plicht is vanaf 2014 stapsgewijs uitgebreid: eerst de asielen, toen fokkers en ten slotte particulieren. Katten mochten sindsdien niet meer verhandeld (of weggegeven) worden zonder identificatie en registratie. De identificatie en registratie moest daarnaast plaatsvinden vóór de leeftijd van twaalf weken. Voor katten uit het buitenland geldt dat dit binnen acht dagen na aankomst moet gebeuren.⁴⁶

Om de zwervkattenproblematiek te verminderen, is het in Vlaanderen verplicht katten te castreren of steriliseren ten laatste op vijf maanden ouderdom. Katten mochten sindsdien niet meer verkocht of weggegeven worden alvorens het dier was geneutraliseerd en geregistreerd. Voor katten uit het buitenland geldt dat de neutralisatie moet gebeuren vóór de kat vijf maanden oud is, of als de kat al ouder is dan vijf maanden, dit binnen 30 dagen na aankomst gebeurt. Het is de verantwoordelijkheid van de dierenarts om de datum van de neutralisatie te noteren in de databank CatID.⁴⁷

Uitzonderingen van de neutralisatieplicht zijn fokkatten die gehouden worden door erkende fokkers, katten die bestemd zijn voor export en katten die geboren zijn vóór 31 augustus 2014 (behalve wanneer het dier wordt verkocht of weggegeven).

Vlaanderen heeft gemeenten er daarnaast toe verplicht overlast van zwervkatten aan te pakken. Predatie speelt daarbij volgens Vlaanderen geen rol. Uit een recente bevraging bleek dat 247 van de 252 deelnemende lokale besturen maatregelen namen i.r.t. de zwervkattenproblematiek. Samen vingen zij in 2021 15.380 zwervkatten, waarbij de katten in driekwart van de gevallen werden geneutraliseerd, en dan teruggedraaid of geadopteerd. Een duizendtal katten werd geëuthanaseerd om medische redenen.⁴⁸

In Vlaanderen is geen nulmeting gedaan. Daarnaast zijn er geen directe cijfers van het aantal zwervkatten. Dit maakt het lastig in te schatten in hoeverre de maatregelen effect hebben. Wel zijn de asielen nu verplicht jaarlijks cijfers aan te leveren. Op basis daarvan lijkt het erop dat de verplichte gemeentelijke aanpak, de I&R-plicht en de neutralisatieplicht bijdragen aan het verminderen van het aantal katten in asielen. Dit betekent echter niet dat er per se minder (zwerv)katten in totaal zijn.

RDA Zienswijze 'Vat op de Zwerfkat'

De RDA heeft op 30 juni 2016 de zienswijze 'Vat op de zwerfkat' gepubliceerd, welke ingaat op de zwervkattenproblematiek in Nederland.⁴⁹ De RDA focust in haar rapport vooral op de gevaren van

⁴⁶ [Identificatie en registratie katten | Vlaanderen.be](#)

⁴⁷ [Verplichte castratie/sterilisatie van katten | Vlaanderen.be](#)

⁴⁸ [persoverzicht omgeving woensdag 01 juni 2022.pdf \(mcusercontent.com\)](#)

⁴⁹ <https://www.rda.nl/binaries/raad-voor-dierenaangelegenheden/documenten/zienswijzen/2016/06/29/vat-op-de-zwerfkat/RDA+Rapport+Zwervkatten+2016.pdf>

zwerfkatten voor de volksgezondheid, waarbij toxoplasmose en toxoplasma als belangrijkste zoonose worden aangehaald. Het rapport geeft een overzicht van de mogelijke risico's en doet een aantal aanbevelingen om de populatie zwerfkatten, en daarmee ook de kans op overdracht van besmettingen, te verkleinen. Voorgestelde maatregelen waren onder andere (vroeg)castratie om huiskattenpopulaties beheersbaar te maken en houden en identificatie en registratie van huiskatten om eigenaren verantwoordelijk te kunnen stellen voor de zorgplicht ten aanzien van hun huisdier. In reactie op de zienswijze van de RDA geeft staatssecretaris van Dam in zijn brief van 7 juli 2016 aan deze adviezen niet over te nemen vanwege de administratieve lasten, de verwachte beperkte bijdrage aan de reductie van zwerfdierpopulaties en de zeer lastige handhaafbaarheid.

Overige aanbevolen maatregelen waren:

- Het toepassen van immunocontraceptie op zwerfkattenpopulaties
- Een verbod op import van katten zonder bekende gezondheids- of vaccinatiestatus
- Euthanasie van gevangen/opgevangen zwerfkatten die uitzichtloos lijden en/of geen perspectief hebben op een dierwaardig bestaan
- Afschot als laatste middel
- Het opstellen van een blauwdruk voor een *Service Level Agreement* voor de aanpak van zwerfkattenpopulaties, waaronder de TNR-methode, op basis van *best practices*
- Laagdrempelige verkrijgbaarheid van ontwormingsmiddelen in de detailhandel
- Het weren van ontlasting van katten uit de GFT-bak
- Het weren van katten uit veestallen en veevoer om infectieoverdracht te voorkomen
- Het informeren van gemeenten over de onwenselijkheid en risico's van zandbodems op openbare speelterreinen

Pilot lokale chipplicht

In 2016 vroeg Amsterdam (mede namens 35 andere gemeenten) aan staatssecretaris Van Dijk en later ook minister Schouten om een (landelijke) chipplicht. In februari 2018 volgden twee Kamermoties. De motie van Arissen (PvdD) en Grashoff (GL) met een verzoek tot een landelijke chipplicht haalde geen meerderheid. De motie De Groot (D66) daarentegen wel. Deze motie verzocht de Minister om gemeenten in de mogelijkheid te stellen om lokaal een chipplicht in te voeren. Vervolgens heeft minister Schouten een verkennende pilot geïnitieerd. Doel was om ervaring op te doen met de werking en effecten van een lokale chipplicht. Bij het opzetten van de pilot twijfelden gemeenten of de lokale APV wel juridische mogelijkheid biedt om de chipplicht op te baseren. Daarnaast hadden de gemeenten de voorkeur voor een landelijke chipplicht, in plaats van een lokale. Uiteindelijk maakten Amsterdam en Alphen aan de Rijn begin 2021 bekend aan de pilot deel te nemen op basis van de APV. De gemeenten moesten nog wel hun proces van politieke besluitvorming en wijziging van de APV doorlopen. Dat heeft het grootste deel van 2021 geduurd. Recent heeft de gemeente Amsterdam geconstateerd dat de APV geen juridische grondslag biedt voor een chipplicht. De gemeente Amsterdam beschouwt het aantal zwerfkatten in de stad als beheersbaar. Loslopende katten zijn volgens hen geen bedreiging voor de openbare orde en veiligheid. Wel ziet gemeente Amsterdam met name winst op het gebied van dierenwelzijn, maar geeft aan dat de bevoegdheden rondom dierenwelzijn bij de Rijksoverheid zijn belegd. Binnen de APV kan de gemeente geen dierenwelzijnszaken regelen. Die biedt daarom geen juridische basis voor een lokale chipplicht. Om deze reden is de pilot klaar.

Pilot Zeeland

In 2018 is de provincie Zeeland begonnen met de voorbereidingen voor twee pilot-onderzoeken naar de effecten van zwervkatten. Uiteindelijk is één pilot van de grond gekomen rond het oude werkeiland bij Neeltje Jans. Uit het onderzoek bleek dat slechts één of twee zwervkatten zijn gevonden in het gebied (7-10 katten verwacht). De zwervkat(ten) bleken vooral knaagdieren te eten, maar ook een enkel bedreigd dier. Vanwege het lage aantal zwervkatten zijn de resultaten beperkt bruikbaar.

Juridische discussies

In 2019 werd een rechtswetenschappelijke analyse gedaan naar het Europese natuurbeschermingsrecht en de invloed van katten op de natuur.⁵⁰ De rechtswetenschappers van Tilburg University concludeerden dat EU-lidstaten zwervkatten en verwilderde katten moeten verwijderen of beheren wanneer die beschermde soorten of gebieden bedreigen, en dat deze tevens een verbod moeten instellen en handhaven op het los laten lopen van huiskatten.

In reactie op Kamervragen (2020) naar aanleiding van bovenstaande publicatie, stelde Minister Schouten dat de huiskat geen inheemse wilde diersoort van communautair belang is.⁵¹ Daarnaast gaf de Minister aan dat bij het laten loslopen van huiskatten in de meeste gevallen geen sprake is van een overtreding van het verbod op het opzettelijk vangen of doden van beschermde diersoorten, omdat geen sprake is van opzet. Niet elk laten loslopen van een huiskat leidt volgens Minister Schouten tot het hoogstwaarschijnlijk doden van een beschermde vogel of dier. Het laten loslopen van een huiskat dient bovendien een redelijk doel, namelijk het welzijn van de kat.⁵²

Vervolgens verzocht Stichting Huiskat Thuis Minister Schouten in 2021 om op te treden tegen het laten loslopen van huiskatten. Volgens de stichting is het buiten laten lopen van huiskatten gelijk te stellen aan het uitzetten van dieren in de natuur. Ter bescherming van de natuur is laatstgenoemde verboden.⁵³ De rechter in Amsterdam oordeelde recentelijk dat 'uitzetten' betekent dat iemand dieren blijvend in de natuur wil plaatsen.⁵⁴ Dat wil zeggen dat ze nooit meer naar huis terug zouden gaan. Huiskatten zijn onderdeel van het gezin en komen geregeld thuis om te slapen en te eten. Katteneigenaren hebben niet het doel hun kat blijvend in de natuur te plaatsen en daarom is het los laten lopen van huiskatten feitelijk 'uitlaten' en niet 'uitzetten'. Om deze reden is het verzoek tot handhaving afgewezen. Tegen dit besluit is een bezwaarschrift ingediend.⁵⁵

Pilot Texel

Op Texel werd begin oktober 2020 het Vis & Chip evenement georganiseerd. Dit evenement bood alle inwoners van Texel de gelegenheid hun kat kosteloos te laten identificeren en registreren. Uiteindelijk werd door vijfhonderd eigenaren en hun katten gebruik gemaakt van de actie. Als vervolgstap op de identificatie en registratie van de katten zijn dierenwelzijns- en natuurorganisaties gezamenlijk aan de slag gegaan om alle zwervkatten op Texel uit natuurgebieden te halen en deze gechipt en geneutraliseerd te herplaatsen in een passende leefomgeving. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen huiskatten en zwervkatten middels de chip met registratie of andere tekenen van

⁵⁰ Trouwborst, A. & Somsen, H. (2019, 27 november). Domestic Cats (*Felis catus*) and European Nature Conservation Law – Applying the EU Birds and Habitats Directives to a Significant but Neglected Threat to Wildlife. *Journal of Environmental Law*, 2020(32), 391 – 415.

⁵¹ *Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2019 – 2020, nr. 1981.*

⁵² *Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2020 – 2021, nr. 432.*

⁵³ *Stichting Huiskat Thuis eist dat minister ingrijpt en wilde dieren tegen loslopende huiskatten beschermt – Stichting Huiskat Thuis*

⁵⁴ *ECLI:NL:RBAMS:2021:7848, Rechtbank Amsterdam, AMS 21/3062 (rechtspraak.nl)*

⁵⁵ *Update handhavingsverzoek – Stichting Huiskat Thuis*

sociaal gedrag en/of eigenaarschap. De katten met een chip bleven op Texel, en de katten zonder chip werden overgebracht naar het vaste land.⁵⁶

MKBA

Begin 2021 heeft Minister Schouten de resultaten van een MKBA bekend gemaakt. Via de MKBA is onderzocht welke kosten en baten te verwachten zijn bij het verplicht chippen van katten en waar die terecht komen. In de MKBA is onderscheid gemaakt tussen financiële effecten (investeringen om I&R te realiseren, exploitatiekosten, kosten voor toezicht en handhaving en kosten voor de eigenaren), herenigingseffecten voor de eigenaren (waarde van niet verliezen kat, waarde van het sneller herenigen met de kat) en omgevingseffecten (volksgezondheid, overlast en predatie).

Op basis van de verzamelde cijfers laat de MKBA zien dat het invoeren van een chipplicht meer baten oplevert dan kosten. Bij invoering van een lokale chipplicht wordt een opbrengst van 30,6 miljoen verwacht over een periode van 30 jaar (en 87,8 miljoen bij een landelijke chipplicht). Hierbij hebben de eigenaren de meeste kosten en (welzijn)baten. De kosten betreffen het chippen en registreren en de baten hierbij zijn de (snellere) hereniging van de kat met de eigenaar. Ook de gemeenten hebben baten, omdat de opvangkosten en kosten voor de dierenambulances zullen afnemen. De MKBA toont dat de effecten bij een landelijke invoering groter zijn dan bij een gedeeltelijke invoering, omdat de problematiek niet bij gemeentegrenzen ophoudt. Onderstaande figuur tonen de verdeling van de kosten en baten van een landelijke chipplicht over de verschillende stakeholders (over een periode van 30 jaar).

Alternatief: volledige invoering I&R	Eigenaars	Gemeenten	Rijk	Provincie	Exploitant databank
Financieel	-98,7		-0,5		17,1
Investeringskosten			-0,5		
Netto exploitatiekosten					17,1
Kosten eigenaars	-98,7				
Kosten toezicht en handhaving			PM		
Kosten opvanglocaties		84,3			
Uitgespaarde opvangkosten		79,9			
Kosten dierenambulance		4,5			
Herenigingseffecten eigenaar	85,5				
Waarde van niet verliezen kat	64,8				
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	3,4				
Uitgespaarde opvangkosten	17,3				
Overige effecten					
Volksgezondheid			PM		
Overlast		PM			
Predatie				PM	
Saldo	-13,2	84,3	-0,5	-	17,1

De MKBA stelt dat de effecten op overlast, predatie en volksgezondheid beperkt zijn, maar heeft deze effecten helaas niet kunnen waarderen door een gebrek aan data. Daarnaast heeft de MKBA geen cijfers verzameld over de kosten en baten voor dierenartsen, asielen, TNRC-projecten, provincies en handhaving.

⁵⁶ [Vis & Chip Event op Texel groot succes! | Stichting DierenLot](#)

Onderzoek zwerfkatten en zwerfkattensymposium

Op 23 november 2021 heeft minister Schouten de Tweede Kamer geïnformeerd dat zij, in reactie op de Motie Van den Anker (CDA), subsidie heeft verleend aan de Rijksuniversiteit Groningen voor een vierjarig onderzoek naar de effecten van (zwerf)katten op weidevogels (in samenwerking met o.a. Ecosensys). Het doel van dit project is om de effecten van (zwerf)katten op weidevogels op landelijk niveau te kwantificeren en effectiviteit van ingrijpen in de aantallen te toetsen. Het onderzoek sluit aan op lopende initiatieven (wegvangen zwerfkatten) en onderzoek naar weidevogelpredatie in verschillende provincies, en bestaat uit drie gekoppelde pijlers:

1. Het gebruik van hoog-resolutie zendersystemen (ARTS, automatic radio tracking station) om simultaan kuikens en katten te volgen
2. Een eDNA analyse van keutels van verwilderde, zwerf/boerderij en huiskatten (landelijk) om aandeel weidevogels in het dieet te bepalen, alsmede eDNA analyse van prooiresten
3. Een experimentele veldstudie, gericht op het wegvangen van (zwerf)katten om effecten (en herstel) te kwantificeren op weidevogels (Texel, Schiermonnikoog)

In dezelfde kamerbrief is gereageerd op de moties van Moorlag (PvdA) en De Groot (D66) die vragen om (1) het bevorderen van projecten om overlast door zwerfkatten te verminderen en (2) in overleg te treden met medeoverheden over het zoveel mogelijk voorkomen van afschot van katten. Om invulling te geven aan deze moties is met betrokken dierenwelzijnsorganisaties een landelijk symposium georganiseerd op Wereldzwerfdierendag (4 april 2022). Doel van het symposium was het delen van ervaringen omtrent zwerfkatten en alternatieven voor afschot.

Project Schiermonnikoog en Project Utrecht

Begin februari 2022 is Stichting Zwerfkatten Nederland in samenwerking met Nationaal Park Schiermonnikoog, Natuurmonumenten en de Natuur en Vogelwacht gestart met het vangen van ongeveer vijftig verwilderde zwerfkatten. Om te voorkomen dat huiskatten gevangen werden, vond er een actie plaats om huiskatten gratis te laten chippen. Ook konden eigenaren hun kat laten castreren of steriliseren. De zwerfkatten werden vervolgens naar het vasteland gebracht. Daar werden ze opgevangen in een grote zwerfkattenren in de dierenopvang van Munnekezijl. Nadat de katten een gezondheidsbehandeling hadden ontvangen en gechipt en geneutraliseerd waren, werden ze indien mogelijk geplaatst bij boeren. Daarbij werd er op gelet dat zij niet geplaatst werden in de buurt van weidevogelgebieden of andere natuurgebieden. Als herplaatsen niet lukte, bleven ze bij de Stichting Zwerfkatten Nederland. Dit project is gefaciliteerd door de provincie Fryslân.⁵⁷

Naast het project op Schiermonnikoog voert Stichting Zwerfkatten Nederland (SZN) sinds mei 2022 een driejarig project uit in de provincie Utrecht om, i.p.v. jaarlijks 400 katten af te schieten, nu op 400 katten TNRC te verrichten. Daarbij richten zij zich aanvankelijk op de schuwe schuurkatten, omdat SZN aangeeft dat daar de aanwas van zwerfkatten vandaan komt. Daarna zullen zij in beschermde natuurgebieden de katten gaan wegvangen. Zij voeren dit project uit onder coördinatie van de FBE in Utrecht, welke de opdracht van de provincie ontvangen heeft.

---

⁵⁷ *Schiermonnikoog verbant zwerfkatten naar het vasteland - RTV Noord*

Raadsinformatiebrief

Registratienummer 14528369

Onderwerp   **Uitvoering motie Actieplan dierenwelzijnsbeleid**

Het dierenwelzijn is bij voortduring in ontwikkeling. In deze brief informeren wij u over onze aanpak van de meest urgente knelpunten.

Aanleiding

In de vergadering van 31 mei 2022 heeft uw raad een motie aangenomen waarin het college verzocht wordt voor het einde van 2022 een concreet plan van de uitvoering van het volledige gemeentelijke dierenwelzijnsbeleid binnen de huidige raadsperiode op te stellen en aan de gemeenteraad te presenteren.

Wij hebben deze motie overgenomen, met dien verstande dat we ons richten op de meest urgente knelpunten in het dierenwelzijnsbeleid, die binnen de gemeentelijke invloedssfeer liggen. De aanpak van deze knelpunten sluit bij de ambitie in het bestuursakkoord om een extra stap te zetten in het dierenwelzijnsbeleid.

Beoogd doel

We informeren u over de meest urgente knelpunten binnen het dierenwelzijn, alsmede onze oplossingen

We nemen u kort mee in de uitvoering van het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid tot nu toe; waarna we een inventarisatie geven van de knelpunten alsmede onze oplossingen. Ofwel de acties waar in de motie om wordt gevraagd. Deze oplossingen kunnen vanuit de beschikbare middelen worden bekostigd.

Relevante besluitgeschiedenis

<https://s-hertogenbosch.raadsinformatie.nl/document/5880493/1/63b67930-d7b6-43e9-b96b-535858ecd782>

<https://s-hertogenbosch.raadsinformatie.nl/document/7126597/1/>

[RIB Tussentijdse evaluatie dierenwelzijnsbeleid](#)

Gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid

Op 7 november 2017 heeft de raad het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid vastgesteld. Indertijd is als doel van het gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid omschreven het verbeteren van het welzijn van dieren. Daarnaast moet het beleid duidelijkheid scheppen over de taken en de ambities van de gemeente op dit terrein. Dit

zorgt ervoor dat inwoners en dierenwelzijnsorganisatie weten wat ze aan de gemeente hebben en waar ze terecht kunnen met betrekking tot dierenwelzijn. Het dierenwelzijnsbeleid voeren we uit in samenwerking met de organisaties die werken binnen onze gemeente.

Daarbij is gekozen voor een budgettair neutrale insteek: het optimaliseren van het beleid. In het door de raad vastgestelde dierenwelzijnsbeleid zijn ook stappen 2 en 3 benoemd:

Stap 2: uitbreiding niveau 1

- De opvangmogelijkheden voor dieren binnen de gemeentegrenzen, zoals de opvang van knaagdieren of vogels, uitbreiden;
- Voorlichting, scholing en communicatie over dierenwelzijn uitbreiden, onder andere door het uitdelen van flyers, dierenwinkels en dierenartsen te betrekken en excursies te organiseren;
- De Trap, Neuter en Return (TNR) methode inzetten over overlast door verwilderde katten en zwerfkatten te verminderen.

Extra kosten van stap 2 werden indertijd geraamd op € 200.000 voor de eerste twee jaar na uitbreiding; daarna structurele kosten variërend tussen de € 75.000 en € 150.000

Stap 3: Uitbreiding niveau 2

- Een beleidsmedewerker dierenwelzijn inzetten voor coördinatie en implementatie van het

- beleid en als aanspreekpunt voor vragen rondom dierenwelzijn;
- De bereikbaarheid van de Dierenambulance vergroten tot 27/7 bereikbaarheid;
- Het Dierentehuis en Dierenambulance financieel ondersteunen bij het behalen van de keurmerken Opvang en Vervoer;
- Een spaarpotje creëren waaruit gemaakte dierenartskosten van huisdieren van mensen in de schuldhulpverlening of onder de armoedegrens betaald worden.

Huidige stand van zaken uitvoering Dierenwelzijnsbeleid

We beschouwen het dierenwelzijnsbeleid niet als een 'statisch' beleid. In de afgelopen jaren hebben we actief ingestoken op gesignaleerde knelpunten. We blijven daarin alert op ontwikkelingen en kansen om het beleid te verbeteren. In de afgelopen jaren hebben we daarom ook actuele vragen op een praktische manier opgepakt.

De acties in fase 1 van het dierenwelzijnsbeleid zijn nagenoeg allemaal uitgevoerd. Voor een overzicht van de stand van zaken verwijzen we naar bijlage 1.

Wel merken we het volgende op. Binnen dierenwelzijn zijn op veel fronten vrijwilligers actief. Dit betreft een gevarieerde groep mensen die vanuit idealisme en met veel passie zich inzetten voor dierenwelzijn, in welke vorm dan ook. Dat betekent ook dat opvattingen over hoe om te gaan met dieren verschillen en soms lijnrecht tegenover elkaar staan. De gemeente kan afstemming en samenwerking faciliteren, maar niet

afdwingen. Het is ook niet aan de gemeente om te bepalen welke aanpak goed is. Het is dus vooral aan de partijen rond dierenwelzijn zelf om de samenwerking te zoeken. De gemeente kan hoogstens stimuleren en faciliteren.

Het normaliseren van de verhoudingen met het Dierentehuis in de afgelopen jaren veel aandacht gevraagd. Sinds juli 2021 is een nieuw bestuur aangetreden. Dit bestuur heeft zichzelf de opdracht gegeven de exploitatie op orde te brengen, het vertrouwen bij stakeholders te herwinnen en -in samenwerking met anderen- een toekomstbestendige, robuuste opvang voor zwerfdieren te realiseren.

Naast de door uw raad vastgestelde actiepunten hebben we in de afgelopen jaren de volgende maatregelen genomen die deels in stappen 2 en 3 zijn benoemd:

- a. Toepassen van de TNR-methode voor verwilderde zwerfkatten. We zijn daartoe de samenwerking aangegaan met Stichting Zwerfkat in Boxtel. Deze stichting bestaat geheel uit vrijwilligers. Jaarlijks worden zo'n 100 verwilderde zwerfkatten gevangen en geneutraliseerd. Wanneer de katten nog te socialiseren zijn, worden ze herplaatst. Als dat niet het geval is, worden ze teruggeplaatst in de omgeving waar ze gevangen zijn.
- b. Realiseren 24/7 telefonische bereikbaarheid Dierenambulance door middel van het inschakelen van een callcenter. Dit callcenter vangt de telefonische bereikbaarheid van de Dierenambulance na 20.00 uur op. In verreweg de meeste gevallen kan volstaan worden met advies (conform de richtlijnen van de Dierenambulance). In spoedgevallen kan met derden worden geschakeld.

- c. Sinds 2020 ontvangen de dierenartsenpraktijken een tegemoetkoming voor gratis medische behandeling van dieren die door de Dierenambulance worden aangebracht. Praktijken werken hierin samen; een van de praktijken fungeert als penvoerder namens de overige deelnemende dierenartsen.
- d. Voor het in stand houden van het dierenbestand op de gemeentelijke dierenparkjes hebben we recent een protocol vastgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat het fokbeleid zodanig is ingericht dat noodgedwongen verkoop van dieren zoveel mogelijk wordt voorkomen. Daarnaast hebben we de richtlijnen m.b.t. euthanasie van zieke dieren vastgelegd. Bij het dumpen van dieren in de dierenparkjes volgen we de landelijke richtlijnen om besmettelijke ziekten te voorkomen.
- e. Op verzoek van het bestuur van de Dierenambulance 's-Hertogenbosch is het Dierentehuis de samenwerking aangegaan. Er heeft inmiddels een bestuurlijke 'samensmelting' plaatsgevonden. Door middel van verdergaande samenwerking verwachten we op termijn een effectiever en efficiëntere vorm van vervoer en opvang van dieren te kunnen realiseren. Gelet op het belang van vrijwilligers moet de samenwerking op natuurlijke wijze groeien.

Aanpak knelpunten dierenwelzijn

Zoals we in de inleiding al aangaven, richten we ons in deze notitie op de aanpak van de meest urgente knelpunten die nu spelen. We doen immers al veel, we constateren dat zaken beter kunnen, maar richten ons vooral op die zaken die we binnen onze eigen invloedssfeer kunnen oppakken en oplossen.

Uit gesprekken met stakeholders komen we tot de volgende zaken die vragen om een oplossing.

Coördinator Dierenambulance 's-Hertogenbosch (DAS)

's-Hertogenbosch

De DAS is een vrijwilligersorganisatie die 7 dagen per week van 9.00 uur tot 20.00 uur inzetbaar is. Buiten 's-Hertogenbosch bestaat het werkgebied uit de gemeenten Boxtel, Vught, Sint-Michielsgestel, Vught, Heusden, Maasdriel en Zaltbommel. Sinds 2005 wordt de coördinatie door een vrijwilliger/bestuurslid gedaan. Naast het maken van de roosters, bestaan de werkzaamheden uit afstemming met gemeenten, subsidie-aanvragen, fondsenwerving en publiciteit. Vanwege de leeftijd heeft deze vrijwilliger aangegeven de functie begin 2023 te willen beëindigen. Ondanks verschillende pogingen is het bestuur van de DAS er niet in geslaagd opvolging op vrijwillige basis te vinden. Het bestuur van de DAS heeft daarom de deelnemende verzocht om voor de periode van drie jaar tijdelijk de kosten van een professionele coördinator te subsidiëren. Voor 's-Hertogenbosch betekent dit voor een periode van 3 jaar een bijdrage van € 11.000,00 per jaar. De DAS en het Dierentehuis hebben de intentie deze functie na deze periode te integreren in de formatie voor beide organisaties.

Dekking van dit subsidie kan deels vanuit de extra middelen voor Dierenwelzijn worden gedekt; voor het overige beperken we de inzet van het call center door de DAS. Dit is haalbaar, doordat in de nachtelijke uren nauwelijks gebruik gemaakt wordt van het call center.

Opvang overige dieren en in het wild levende dieren

De opvang van andere dieren dan honden en katten betreft voor ca. 90 procent in het wild levende dieren. Hiervoor is de provincie primair verantwoordelijk als bevoegd gezag voor de Natuurwet. Naast de twee wildopvangen (Someren en Zundert), gebeurt de vooropvang en tijdelijke opvang van zieke en gewonde

www.s-hertogenbosch.nl
Correspondentie-adres: Postbus
12345
5200 GZ 's-Hertogenbosch
KvK nr 17278704

dieren vooral door particuliere initiatieven. In de afgelopen jaren is dit geen stabiele basis geweest voor de Dierenambulances in de regio (naast 's-Hertogenbosch gaat het om Oss en Maashorst). Zowel de bereikbaarheid en toegankelijkheid van deze opvangen is beperkt. Zo hebben we een tijdelijke bijdrage in de extra vervoerskosten van de DAS verleend, omdat vanwege het stoppen van een opvang in Nistelrode, de dieren buiten de regio vervoerd moesten worden.

Momenteel is de dichtstbijzijnde vooropvang in Schaijk; ook dit is een particulier initiatief. Nog los van de vervoersbewegingen, vraagt dit ook de nodige inzet van de vrijwilligers. Daarnaast is er onzekerheid over de continuïteit van deze initiatieven.

Het telkens moeten leggen van 'noodverbanden' door de vrijwilligers van dierenambulances werkt niet motiverend. We hebben belang bij een stabiele (voor)opvang voorziening waarbij dieren kunnen herstellen, voordat ze worden teruggeplaatst in de natuur, of vervoerd worden naar de wildopvangvoorzieningen. We onderzoeken samen met de regiogemeenten en de Dierenambulances om een dergelijke voorziening onder te brengen bij één van de dierentehuizen. Het Dierentehuis in 's-Hertogenbosch heeft daartoe de ruimtelijke mogelijkheden. Dit vraagt echter wel om een investering in opvangvoorzieningen, scholing van medewerkers en vrijwilligers en extra exploitatiebudget.

We zijn wel van oordeel dat de provincie hierin ook zijn verantwoordelijkheid moet nemen, ook in financiële zin. Samen met de gemeente Oss en de Dierenbescherming gaan we het overleg met de provincie aan. We

verwachten hierover in de loop van 2023 meer duidelijkheid te krijgen en zo nodig met een voorstel naar uw raad te komen.

We hebben wel met de DAS en het Dierentehuis afgesproken dat -mocht de nood aan de man komen- een provisorische opvangvoorziening op het terrein van het Dierentehuis tot de mogelijkheden behoort.

Toegankelijkheid en bereikbaarheid Dierenartsenpraktijken

Door een aantal dierenartsenpraktijken in 's-Hertogenbosch worden gewonde en zieke dieren zonder eigenaar die door de DAS worden gebracht, gratis geconsulteerd en zo nodig behandeld. Aan deze praktijken verlenen we een tegemoetkoming in de kosten van medicijnen en extra behandelkosten van € 7.000. Een van de praktijken coördineert de uitvoering.

Door o.a. het tekort aan dierenartsen is de bereikbaarheid van de praktijken in de avonduren en in de weekenden uiterst beperkt. De DAS moet in situaties waarin acute behandeling noodzakelijk is, uitwijken naar klinieken buiten 's-Hertogenbosch.

Het aantal dieren dat in de afgelopen jaren is behandeld, is fors gestegen, zodat deze tegemoetkoming in de kosten niet meer afdoende is.

We achten aanpassing van de tegemoetkoming in de kosten van medicatie en extra behandelkosten aan de

dierenartsenpraktijken naar € 10.000 per jaar reëel.

We hebben geen directe oplossing voor de bereikbaarheid van de Bossche dierenartsenpraktijken in de avonden en weekenden. Ook hier is sprake van personeelskrapte. We willen in overleg met regiogemeenten wel bezien of met klinieken in de regio soortgelijke afspraken gemaakt kunnen worden als met de Bossche praktijken.

Toepassen TNR op verwilderde zwerfkatten

Stichting Zwerfkatten Boxtel heeft aangegeven niet meer in staat te zijn om de afspraken m.b.t. de TNR behandeling van verwilderde zwerfkatten na te komen. Met ingang van 2023 beëindigt de stichting de werkzaamheden in 's-Hertogenbosch.

We willen de toename van verwilderde, niet meer te socialiseren zwerfkatten tegengaan. In de afgelopen periode hebben we daarom in goed overleg met Stichting Zwerfkatten gezorgd voor een warme overdracht van deze werkzaamheden naar het Dierentehuis. Dat betekent wel een andere aanpak. Het vangen zal meer periodiek en projectmatig worden uitgevoerd, waardoor niet meer op iedere melding gereageerd kan worden. Stichting Zwerfkatten staat het Dierentehuis in de komende periode nog met raad en daad bij; waar mogelijk worden vrijwilligers overgenomen.

Het chippen van katten is helaas (nog) niet verplicht, zodat eigenaren van (ook verwilderde) katten moeilijk op te sporen zijn. We onderzoeken de mogelijkheden om het chippen van katten toch te stimuleren, mogelijk

op basis van een pilot.

Armoede en dieren

In het door uw raad vastgestelde beleid is al aandacht geschonken aan toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen die onder de armoedegrens leven of in een schuldhulpverleningstraject zitten. Er bestaat geen goed inzicht in de omvang van de problematiek; kosten van (medische) verzorging van dieren valt niet onder de bijzondere bijstand. Navraag bij diaconieën en de Vincentiusvereniging leert dat in de afgelopen jaren in twee situaties is bijgesprongen in de kosten van medische behandeling van een huisdier. Ook bij ons zijn incidentele situatie bekend, waarbij we in het belang van het dier maatwerk hebben geleverd. Wij kennen ook de signalen dat er steeds meer mensen in de financiële problemen komen; dit kan ook zijn weerslag hebben op de verzorging van dieren.

Bij de Voedselbank is bekend welke klanten een huisdier hebben. Het Dierentehuis stelt diervoeding dat uit donaties wordt verkregen, via de Voedselbank beschikbaar. We kennen ook andere vrijwilligersinitiatieven, zoals bijvoorbeeld de Dierenvoedselbank en hebben daar ook waardering voor. Het is echter niet aan de gemeente om ieder initiatief (financieel) te ondersteunen. Dat leidt tot versnippering, waar we juist de onderlinge samenwerking willen stimuleren.

We houden vast aan de huidige lijn om in acute noodsituaties -uit oogpunt van het belang van het dier- maatwerk te leveren. Daarnaast willen we in samenwerking met de dierenwelzijnsorganisaties mensen

gericht informeren over de zorg voor dieren. Daarnaast monitoren we met de stakeholders in hoeverre mensen afstand doen van dieren of dat dieren gedumpt worden.

Kinderboerderijen en dierenweides

We hebben in de gemeente 12 dierenweides, waarvan 5 in beheer van de gemeente. Daarnaast zijn er drie kinderboerderijen in beheer van stichtingen. In Nuland maakt de kinderboerderij deel uit van de speeltuin en het zwembad ('t Heike).

De verzorging van de dieren en de terreinen wordt verzorgd door vrijwilligers. De gemeentelijk dierenverzorger heeft een adviserende functie. De grond en (gedeeltelijk) de gebouwen zijn in eigendom van de gemeente en zijn op grond van een beheerovereenkomst in bruikleen gegeven aan de stichtingen. We willen nadrukkelijker sturen op naleven van de afspraken in de beheerovereenkomst.

Voor de dierenweides in beheer van de gemeente hebben we een voldoende aanbod van vrijwilligers. Bij de dierenweides en kinderboerderijen in beheer van stichtingen is het beeld wisselend. Sommige stichtingen kampen met een behoorlijk tekort aan vrijwilligers, waardoor het werk op enkelen terecht komt.

Wij zijn van oordeel dat dierenweides en kinderboerderijen wijkvoorzieningen zijn, die ook gedragen moeten worden door de wijk zelf. We zien het overnemen van verantwoordelijkheden dan ook niet als gemeentelijke taak. Bij de dierenweides in beheer van de gemeente worden de werkzaamheden ook door vrijwilligers uitgevoerd. De gemeente levert beperkt coördinerende ondersteuning. We willen wel in samenwerking met

de Vereniging van Bossche Kinderboerderijen en Dierenparkjes een communicatiecampagne uitvoeren om vrijwilligers in de wijk te werven.

De kinderboerderijen en dierenparkjes ontvangen jaarlijks een subsidie als bijdrage in de kosten van verzorging van de dieren. Daarnaast verwerven zij inkomsten uit sponsoring, collectes, etc. Hoewel we nog geen concrete signalen hebben gehad dat stichtingen in de financiële problemen komen, houden we er rekening mee dat ook de kinderboerderijen en dierenweides te maken krijgen met de gevolgen van inflatie (hogere kosten voor en minder aanvullende inkomsten). De budgetten voor 2023 zijn -conform de subsidieregeling- geïndexeerd aan de prijsstijgingen. Het subsidiebedrag voor een dierenweide bedraagt in 2023 € 2.485,00; voor kinderboerderijen bedraagt het subsidie € 10.520,00.

Financiële paragraaf

Zoals hierboven al is aangegeven, voeren we de maatregelen uit binnen de bestaande budgetten voor dierenwelzijn.

Voor 2023 is voor dierenwelzijnsbeleid € 312.360,00 beschikbaar. Het oplossen van de hierboven aangegeven knelpunten kan binnen het beschikbare budget gefinancierd worden. De middelen worden als volgt ingezet:

Instelling/activiteit	Regulier	Nieuw	Totaal
Dierentehuis dienstenovereenkomst	180.000		

's-Hertogenbosch

Dierentehuis toepassen TNR		10.000	
Dierentehuis totaal 2023			190.000
St. Zwerfkatten TNR	10.000	-/- 10.000	0
DAS subsidie	30.000		
DAS kosten coördinator		11.000	
DAS Totaal 2023			41.000
Bijdrage kosten dierenartsen	7.000	3.000	10.000
Bijdrageregeling dierenparkjes en kinderboerderijen	47.490		47.490
Onderhoud dierenparkjes en Kinderboerderijen	23.870		23.870
Totaal	312.360	14.000	312.360

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,

De gemeentesecretaris,

drs. B. van der Ploeg

De burgemeester,

drs. J.M.L.N. Mikkers

www.s-hertogenbosch.nl
Correspondentie-adres: Postbus
12345
5200 GZ 's-Hertogenbosch
KvK nr 17278704

's-Hertogenbosch

Bijlagen

1. Stand van zaken uitvoering dierenwelzijnsbeleid...

Registratienummer	1234
Raadsvergadering	26 december 2023
Portefeuillehouder	R.J.J. Geers
Sector/Afdeling	SB/SB/BEH & PROG OR/PROG
Inlichtingen	L. Ottens
	l.ottens@s-hertogenbosch.nl

www.s-hertogenbosch.nl
Correspondentie-adres: Postbus
12345
5200 GZ 's-Hertogenbosch
KvK nr 17278704

Bijlage 1: stand van zaken uitvoering Dierenwelzijnsbeleid

	Actie	Toelichting stand van zaken
1	Afspraken vastleggen wanneer welke dierenwelzijnspartijen ingeschakeld moeten worden.	Afspraken zijn vastgelegd.
2	Actief faciliteren dat dierenwelzijnspartijen in de gemeente elkaar weten te vinden. De gemeente speelt hierbij een faciliterende rol via bijvoorbeeld voortzetting van de klankbordgroep.	Sinds 2019 is de klankbordgroep niet meer bijeen geweest. Gelet op uiteenlopende belangen en visies consulteren we afhankelijk van het onderwerp de partijen. We nemen deel aan de vergaderingen van de Vereniging Bossche Dierenparkjes en Kinderboerderijen.
3	Het uitvoeringsmodel voor de opvang en het vervoer van dieren uitwerken in samenwerking met betrokken partijen.	De Dierenambulance 's-Hertogenbosch werkt volgens de landelijk vastgestelde protocollen. Opvang van dieren -niet zijnde honden of katten- is kwetsbaar.
4	De subsidie van het Dierentehuis naar een	Wordt met ingang van 1 januari 2023

	inkoopcontract, omdat zij een wettelijke taak uitvoeren met een afdwingbare prestatie.	gerealiseerd.
5	Onderzoeken of de subsidie die het Dierentehuis ontvangt kostendekkend is.	In de dienstverleningsovereenkomst is -conform het advies van de 'commissie Eugster' de bijdrage voor de opvang van zwerfhonden en zwerkkatten aangepast. Bijdrage van de gemeente is niet kostendekkend voor de exploitatie, maar stelt het Dierentehuis wel in de gelegenheid om andere inkomstenbronnen aan te boren.
6	Taken en verantwoordelijkheden van de gemeentelijk dierenverzorger op de niet-gemeentelijke dierenparkjes en kinderboerderijen opnieuw formuleren en vastleggen.	Zijn vastgelegd.
7	Dierenparkjes en kinderboerderijen in het beheer van stichtingen ontvangen voortaan een subsidie in plaats van een tegemoetkoming in kosten, met bijbehorende richtlijnen omtrent het dierenwelzijn.	Gerealiseerd. De subsidie is bedoeld als bijdrage in de beheer- of exploitatiekosten.

8	Bijtincidenten moeten voorkomen kunnen worden. Daartoe volgen we de ontwikkelingen rond hoog-risico honden.	Bijtincidenten protocol is vastgesteld.
9	Organiseren dat mensen die onder de armoedegrens leven of in schuldhulpverleningstrajecten zitten toegang krijgen tot bepaalde diensten of producten voor hun huisdier via de Quiet073 of een gratis eerste consult bij de dierenarts. De producten kunnen aanbieden aan mensen onder de armoedegrens of in schuldhulpverleningstrajecten.	Er is geen duidelijk beeld in de behoefte aan ondersteuning. Dierentehuis ontvangt veel diervoeding als sponsoring in natura. Voeding die niet wordt gebruikt, wordt via de Voedselbank beschikbaar gesteld. Via particuliere initiatieven is in de afgelopen jaren incidenteel ondersteuning in de dierenartskosten geboden. Bij de gemeente hebben zich in de afgelopen jaren twee situaties voorgedaan (kosten afstandsdier, operatie), waar we op een praktische manier hebben bijgesprongen uit oogpunt van dierenwelzijn.
10	Visverenigingen geven voorlichting over diervriendelijke manieren van vissen.	Gerealiseerd
11	Gemeentelijke gazons worden vervangen door ecologische gebieden (dit is onderdeel van het programma de Groene	Gerealiseerd; in kader biodiversiteit voeren we de ambitie om gazons en oevers zoveel mogelijk

's-Hertogenbosch

	Delta 2).	natuurvriendelijk in te richten uit.
--	-----------	--------------------------------------

www.s-hertogenbosch.nl
Correspondentie-adres: Postbus
12345
5200 GZ 's-Hertogenbosch
KvK nr 17278704

DECISIO

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Quick scan MKBA Identificeren en registreren van katten

Eindrapport, 23 juli 2020

DECISIO

TITEL

Quick scan MKBA Identificeren en registreren van katten

DATUM

23 juli 2020

STATUS RAPPORT

Eindrapport

OPDRACHTGEVER

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

PROJECTTEAM DECISIO

Niels Hoefsloot (n.hoefsloot@decisio.nl)

Romy Hoogeveen

Onno den Hoed

CONTACTGEGEVENS DECISIO | ECONOMISCH ONDERZOEK EN ADVIES

Valkenburgerstraat 212

1011 ND Amsterdam

T 020 - 67 00 562

E info@decisio.nl

I www.decisio.nl

Copyright foto voorpagina: Virbac

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
1. Inleiding.....	4
1.1 Aanleiding en achtergrond.....	4
1.2 Aanpak MKBA.....	5
1.3 Leeswijzer	5
2. Probleemanalyse en alternatieven.....	7
2.1 Probleemanalyse.....	7
2.2 Alternatieven.....	15
2.3 Uitgangspunten MKBA.....	16
3. Effecten	19
3.1 Effecten identificatie en registratie.....	21
3.2 Overige effecten	28
4. Eindtabellen en gevoeligheidsanalyses	31
4.1 Eindtabellen.....	31
4.2 Gevoeligheidsanalyse	36
Bijlage 1 – Geraadpleegde literatuur	44
Bijlage 2 – Geraadpleegde organisaties.....	45

Samenvatting

Onderzoek naar kosten en baten van het identificeren en registreren van katten

In de lokale, regionale en landelijke politiek wordt al enige tijd gediscussieerd over een systeem voor identificatie en registratie van katten. Onderdeel daarvan zou het (verplicht) chippen en registreren (I&R) van katten zijn. Het doel van een dergelijk systeem is tweeledig: het tegengaan van (zwerf)kattenproblematiek en de bijbehorende overlast en mogelijke gezondheidsrisico's en het verbeteren van (dieren)welzijn, doordat het terugvinden van zoekgeraakte huisdieren eenvoudiger wordt. Met deze maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) wil het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een compleet beeld krijgen van de voor- en nadelen van I&R kat voor een betere afweging van nut en noodzaak van een I&R-systeem voor katten.

Invoering in alle gemeenten of maar een deel?

De MKBA gaat uit van twee varianten (alternatieven) voor de invoering: 1. de helft van de gemeenten in Nederland stelt I&R verplicht; en 2. I&R wordt door alle gemeenten in Nederland verplicht gesteld. De invoering wordt vergeleken met een nulalternatief. Dit is de huidige situatie rond de opvang, het (vrijwillig) chippen en registreren en de huidige populatie van katten.

De analyse maakt onderscheid tussen financiële effecten (investeringen om I&R te realiseren, exploitatiekosten, kosten voor toezicht en handhaving en kosten voor de eigenaren), herenigingseffecten voor de eigenaren (waarde van niet verliezen kat, waarde van het sneller herenigen met de kat) en overige effecten zoals de effecten op de volksgezondheid, overlast en predatie.

Baten wegen op tegen de kosten

Uit de MKBA blijkt dat in beide alternatieven het saldo van de berekende effecten in de MKBA positief is. Dit betekent ook dat de baten/kosten-verhouding bij deze alternatieven groter is dan 1 (respectievelijk 1,7 en 2,1) en dat het invoeren van I&R kat meer positieve dan negatieve effecten teweegbrengt.

Figuur S.1 Totaaloverzicht effecten, contante waarde in miljoenen euro's

Alternatief	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Financieel	-42,2	-82,0
Investeringskosten	-0,5	-0,5
Netto exploitatie	7,6	17,1
Kosten eigenaars	-49,3	-98,7
Kosten toezicht en handhaving	PM	PM
Kosten opvanglocaties	30,1	84,3
Uitgespaarde opvangkosten	27,8	79,9
Kosten dierenambulance	2,2	4,5
Herenigingseffecten eigenaar	42,8	85,5
Waarde van niet verliezen kat	32,4	64,8
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	1,7	3,4
Uitgespaarde opvangkosten	8,6	17,3
Overige effecten		
Volksgezondheid	PM	PM
Overlast	PM	PM
Predatie	PM	PM
Totaal		
Saldo	30,6	87,8
Baten/kosten-verhouding	1,7	2,1

Effecten vooral groot voor eigenaren en opvang

Kijkend naar de effecten van het invoeren van I&R kat, blijkt dat zowel een substantieel deel van de kosten als van de baten toevalt aan de katteneigenaren. Omdat de katteneigenaren verantwoordelijk zijn voor de kat, vallen de kosten voor het identificeren en registreren van de kat toe aan de eigenaren. Daar staat tegenover dat de positieve effecten wanneer de katten (sneller) worden herenigd ook grotendeels bij de eigenaren terecht komen. De katteneigenaren hebben het grootste belang bij invoering van I&R maar betalen uiteindelijk meer dan de positieve effecten die aan hen toevallen.

Daarnaast blijkt dat opvanglocaties baat hebben bij de invoering van I&R omdat een deel van de kosten die zij maken wegvallen, terwijl zij voor de invoering van I&R nauwelijks kosten maken (onder de aanname dat het Rijk de kosten voor de invoering van I&R betaald). In de praktijk zullen deze baten grotendeels bij gemeenten terechtkomen, omdat zij de opvanglocaties (deels) financieren.

Onder de aanname dat de invoering van I&R de totale kattenpopulatie niet beïnvloedt, zijn de overige effecten (volksgezondheid, overlast en predatie) vermoedelijk beperkt en niet in euro's gewaardeerd. Eventuele effecten van I&R op

de volksgezondheid, overlast en predatie zijn bredere maatschappelijke effecten. Hieraan gerelateerde baten door uitgespaarde kosten voor handhaving en/of compenserende maatregelen zouden neerslaan bij het bevoegd gezag (respectievelijk het Rijk, lokaal en provincies). Het invoeren van een neutralisatieplicht (steriliseren of castreren) naast I&R kan een positieve bijdrage leveren aan de volksgezondheid, overlast en predatie omdat deze maatregel van invloed is op de totale kattenpopulatie. Eventuele invoering hiervan brengt wel aanzienlijke meerkosten mee die grotendeels door eigenaren worden gedragen.

Effecten bij landelijke invoering groter dan bij gedeeltelijke invoering

Het invoeren van I&R kat heeft landelijk een groter positief maatschappelijk effect dan de invoering van I&R kat in 50 procent van de gemeenten. Dit komt omdat een deel van de effecten niet naar rato aanwezig is wanneer maar een deel van de gemeenten I&R invoert. Dit komt doordat de problematiek niet bij de gemeentegrenzen ophoudt. Het effect is dus verhoudingsgewijs minder groot wanneer niet alle gemeenten deelnemen.

Robuuste uitkomsten ondanks onzekerheden over uitgangspunten

De MKBA is gebaseerd op gegevens over de huidige situatie en enkele aannames over de effecten die I&R teweegbrengt. Uit de literatuurstudie en gesprekken met stakeholders bleek dat er vrij grote onzekerheden zijn rond enkele uitgangspunten. Om die reden zijn er diverse gevoeligheidsanalyses uitgevoerd waarbij de robuustheid van de uitkomsten is getest. Deze gevoeligheidsanalyses tonen aan dat in alle gevoeligheidsanalyses de baten de kosten maatschappelijk gezien nog steeds overstijgen wanneer er andere uitgangspunten worden gehanteerd.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

In de lokale, regionale en landelijke politiek wordt al enige tijd gediscussieerd over een systeem van identificatie en registratie voor katten. Onderdeel daarvan zou het (verplicht) chippen en registreren (I&R) van katten zijn. Het doel van een dergelijk systeem is tweeledig: het tegengaan van (zwerf)kattenproblematiek en de bijbehorende overlast en mogelijke gezondheidsrisico's en het verbeteren van (dieren)welzijn, doordat het terugvinden van zoekgeraakte huisdieren eenvoudiger wordt.

In de Tweede Kamer is in februari 2018 onder andere een motie aangenomen waarin zorgen worden uitgesproken over de volksgezondheid en de vogelstand door toedoen van zwervkatten¹. De motie verzoekt de minister gemeenten in staat te stellen daarvoor een I&R-plicht katten (identificatie en registratie) te regelen.

In een brief aan de Tweede Kamer van maart 2018 spreekt de Amsterdamse wethouder namens 36 portefeuillehouders onder meer de wens uit dat snel tot een nationale of gemeentelijke chipplicht kan worden besloten zodat “zwervkatten met hun eigenaar worden herenigd, en het dumpen van katten [kan worden] tegengegaan”.

In juni 2019 heeft de minister aangegeven in gesprek met gemeenten de invoering van een (gemeentelijke) chipplicht verder te hebben verkend en op basis daarvan te hebben besloten tot het inrichten van een pilot. Een andere toezegging was het uitvoeren van voorliggende maatschappelijke kosten-batenanalyse. Met de MKBA wil het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een compleet beeld krijgen van de voor- en nadelen van I&R kat voor een betere afweging van nut en noodzaak van een I&R-systeem voor katten.

Afbakening van het onderzoek

De aanpak van problemen met katten is op dit moment belegd bij verschillende bestuurslagen. Dit betekent dat de wettelijke grondslag voor de aanpak van problemen verschilt. Zo zijn het voorkomen van ziektes die van dier op mens kunnen overgaan en dierenwelzijn een landelijke aangelegenheid, is het tegengaan van overlast een lokale bevoegdheid en gaan de provincies over de bescherming van flora-en fauna (predatie door katten). Bij het invoeren van een verplichte I&R bij katten zal nader moeten worden onderzocht waar de grondslag voor de plicht moet

---

¹ Kamerstuk / 2017-2018, 28286-958

komen te liggen. Het bepalen daarvan is een politieke en juridische aangelegenheid en valt buiten de scope van deze MKBA.

1.2 Aanpak MKBA

Een MKBA is bij uitstek geschikt om uiteenlopende voor- en nadelen van een project of maatregel op een gestructureerde wijze met elkaar te vergelijken. Ongelijksoortige effecten (van financiële effecten tot effecten op welzijn en gezondheid) kunnen op een integrale manier met elkaar worden vergeleken, ook als ze op verschillende momenten in de tijd optreden². Een voordeel van de MKBA is ook de flexibiliteit en schaalbaarheid van de methode: MKBA's kunnen uitgebreide studies zijn, maar zijn ook in een relatief korte tijd met een beperkte diepgang uit te voeren.

Een specifieke vorm van een MKBA-light is 'wikken en wegen', een methode die door TwynstraGudde en Decisio is ontwikkeld. Dit is een proces-aanpak waarin optimaal gebruik wordt gemaakt van de kennis van betrokkenen en deskundigen. De aanpak wordt gekenmerkt door 2 bijeenkomsten (Wikken en Wegen). In de Wikken-bijeenkomst wordt het probleem en de mogelijke oplossingen en hun effecten verkend. In de Wegen-bijeenkomst worden de effecten van de verschillende oplossingen gewaardeerd en met elkaar en de benodigde kosten vergeleken. Tussentijds worden de oplossingsrichtingen en effecten nader onderzocht en uitgewerkt.

De aanpak van de MKBA I&R Katten is gebaseerd op de methode van Wikken en Wegen. Wegens de corona-crisis is de methode in aangepaste vorm uitgevoerd: de eerste sessie 'Wikken' is uitgevoerd middels interviews met de betrokkenen. De 'Wegen'-sessie is online gehouden. In het onderzoek is niet alleen gebruik gemaakt van informatie en kennis van deskundigen en betrokkenen, ook is er zo veel mogelijk gebruik gemaakt van onafhankelijke statische en wetenschappelijke bronnen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat nader in op de probleemanalyse, de onderzochte oplossingsrichtingen en de uitgangspunten van de MKBA. Hoofdstuk 3 beschrijft de effecten voor de eigenaar, financiële effecten, volksgezondheidseffecten,

---

² De Planbureaus CPB en PBL hebben in 2013 de 'Algemene leidraad voor Maatschappelijke Kosten-batenanalyse' gepubliceerd. Dit is de basis voor het opstellen van MKBA's in Nederland.

DECISIO

overlasteffecten en de predatie effecten van de oplossingsrichtingen. De belangrijkste resultaten en conclusies van het rapport komen in hoofdstuk 4 aan de orde. Hoofdstuk 4 bevat tevens enkele gevoeligheidsanalyses.

2. Probleemanalyse en alternatieven

In dit hoofdstuk beschrijven we de probleemanalyse en de te onderzoeken oplossingsrichtingen. Volgens de Algemene Leidraad voor MKBA's is de probleemanalyse stap 1 in de uitvoering van een MKBA. De probleemanalyse dient in te gaan op:

- Welk knelpunt of welke kans doet zich voor en hoe ontwikkelt deze zich?
- Welke beleidsdoelstelling volgt daaruit?
- Welke oplossingsrichtingen zijn kansrijk?

In paragraaf 2.1 gaan we in op de probleemanalyse. In de probleemanalyse lichten we ook toe welke uitgangspunten we voor het nulalternatief gebruiken, dit staat aangegeven in de tekstkaders. In paragraaf 2.2 gaan we in op de projectalternatieven (oplossingsrichtingen). Paragraaf 2.3 bevat uitgangspunten voor het uitvoeren van de MKBA.

2.1 Probleemanalyse

In de ministeriële brief van juni 2019³ doet de minister de toezegging om een MKBA over de invoering van I&R kat op te laten stellen. De brief stelt dat er een aantal problemen speelt rond katten en dat moet worden bekeken wat het meest effectieve middel is om die problematiek aan te pakken. Een uitgebreidere beschrijving van de problematiek volgt in de rest van dit hoofdstuk, de brief geeft een korte beschrijving van die kattenproblematiek:

- het voorkomen van zoönosen: een zoönose is een infectieziekte die van dieren op mensen kan worden overgebracht. Katten zijn verspreiders van de parasiet die toxoplasmose veroorzaakt. Deze ziekte kan met name voor ongeboren kinderen ernstige gevolgen hebben. De ziektelast gerelateerd aan toxoplasmose in Nederland is vastgesteld op circa €46 miljoen per jaar⁴.
- het dierenwelzijn: het zoekraken of weglopen van katten komt op dit moment relatief vaak voor. Voor eigenaren kan dit een negatieve impact op het welzijn of het 'geluksgevoel' betekenen. Voor de katten betekent dit dat zij dan anders leven dan normaal en dit mogelijk hun welzijn beïnvloedt⁵.

---

³ Schouten, 2019.

⁴ Pijnacker et al., 2019.

⁵ MKBA's zijn gestoeld op het nut voor de mens. Effecten op dieren hebben in een MKBA geen waarde op zichzelf, maar alleen als mensen er een waarde aan toekennen. In dit geval hebben mensen iets (geld) over voor een goed dierenwelzijn. Datgene wat de mens voor de kat overheeft, is de menselijke waarde voor dierenwelzijn en dat kan worden gewaardeerd in de MKBA.

- het tegengaan van overlast: (zwerf)katten kunnen voor overlast zorgen als zij op straat lopen of leven door bijvoorbeeld het openscheuren van vuilniszakken of geluidsoverlast bij het vechten tussen katten.
- bescherming van flora-en fauna: katten vangen regelmatig vogels of andere fauna en kunnen daarmee een bedreiging vormen voor kwetsbare soorten of ecosystemen.

Omdat er in het werkveld van (zwerf)katten verschillende definities worden gehanteerd, bevat onderstaande box welke definities van verschillende groepen katten we in dit onderzoek hanteren.

- **Huiskat:** De huiskat is een kat met een eigenaar.
- **Verwilderde zwerfkat:** een verwilderde zwerfkat is een weggelopen of gedumpte huiskat. Afhankelijk van de mate van verwildering van de kat, kan deze gesocialiseerd en vervolgens herplaatst worden bij een nieuwe eigenaar.
- **Wilde zwerfkat:** de wilde zwerfkat is op straat geboren of leeft al een langere periode op straat. Bij deze katten is socialisatie niet (meer) mogelijk, daarom worden zij na vangacties weer in het oorspronkelijke leefgebied uitgezet.
- **Boerderijkat:** boeren hebben vaak een kattenpopulatie op hun terrein wonen. Het is voor deze boeren echter niet duidelijk welke en hoeveel katten precies op het terrein wonen. Vaak leiden deze katten ook een deels zwervend bestaan.

Hieronder lichten we de huidige situatie rond het identificeren en registreren van katten toe. Daarna worden de hierboven genoemde problemen verder toegelicht.

Huidige situatie

Chippen

Op dit moment is I&R van katten niet verplicht in Nederland. Hierdoor is het merendeel van de katten in Nederland niet gechipt en geregistreerd. De Dierenbescherming schat dat het aantal gechipte katten in Nederland tussen de 10 en 15 procent ligt. Andere inschattingen lopen uiteen van 6 tot 62 procent⁶. Precieze aantallen ontbreken, evenals de aantallen waarbij de kat wel gechipt is, maar niet geregistreerd. Zonder registratie kan de kat niet worden herleid naar een eigenaar.

Wegens de grote onzekerheidsmarges gaat het nulalternatief er vanuit dat katten op dit moment niet gechipt zijn. Omdat bekend is dat een deel van de katten wel is gechipt, maar de omvang van dat deel is onbekend, voeren we hier een gevoeligheidsanalyse voor uit.

---

⁶ KNMVD, 2020

Vlaanderen is in 2014 begonnen met het stapsgewijs invoeren van de I&R plicht, zie onderstaande box voor een toelichting op de situatie in Vlaanderen.

In Vlaanderen is de I&R plicht samen met de neutralisatieplicht stapsgewijs ingevoerd vanaf 2014. Sinds 2017 geldt dat alle katten voor de leeftijd van 12 weken worden gechipt en alle katten die op dat moment ouder waren, moeten worden gechipt als ze van eigenaar veranderen. Voor de neutralisatieplicht geldt sinds 2018 dat iedere kat voor de leeftijd van 5 maanden geneutraliseerd dient te worden. In Vlaanderen is geen nulmeting uitgevoerd voor de invoering van I&R en neutralisatieplicht. Wel zijn gegevens beschikbaar van opvanglocaties over verschillende jaren. Uit deze gegevens blijkt dat er sprake is van een lichte stijging van het aantal herenigingen en dat er minder katten worden opgevangen. De situatie in Vlaanderen is door de invoering van I&R met neutralisatieplicht niet volledig vergelijkbaar met die in Nederland (alleen I&R). Deze praktijkervaringen wordt daarom in deze MKBA als indicatie gebruikt voor een aantal effectschattingen.

Omgang opvang en vangen katten

Katten worden vaak gevangen als er een melding is gedaan van een kat die lijkt te zwerven of overlast veroorzaakt. Vanaf een afstand is niet te zien of het een huiskat of (ver)wild(erd)e kat betreft. Daarom bekijken de opvanglocaties na het vangen eerst of de kat gechipt is, en of er een (actuele) registratie is. Is dit het geval, dan zal contact worden opgenomen met de eigenaar voor de hereniging. Wanneer dit niet het geval is, bepaalt de opvanglocatie of het om een verwilderde kat gaat met eigenaar of een kat die al langer een zwervend bestaan heeft (een wilde kat). Blijkt het een kat die voldoende sociaal is om in huis te worden geplaatst, dan gaat de opvanglocatie op zoek naar een nieuwe eigenaar en herplaatst het dier. Een opvang is daarbij verplicht om het dier eerst 14 dagen op te vangen zodat een eventuele eigenaar de kat nog op kan halen.

Bij de (ver)wild(erd)e katten die niet voldoende sociaal zijn om in huis te worden geplaatst, wordt de TNR-methode toegepast: Trap, Neuter, Return. Deze methode moet het aantal zwervkatten op een humane manier doen afnemen. Katten worden gevangen, geneutraliseerd (gecastreerd/gesteriliseerd) en weer uitgezet. Het uitzetten gebeurt waar mogelijk op of nabij de vangplaats. Eenmaal terug neemt de kat een plek in beslag in de kattenpopulatie die zonder TNR in beslag zou worden genomen door een ongecastreerde/ongesteriliseerde kat. Zo wordt groei van de zwervkattenpopulatie tegengegaan.

Aantal opgevangen katten

Er is geen landelijk dekkende data over het aantal opgevangen katten beschikbaar. Cijfers voor het aantal opgevangen katten in Nederland bestaan uit extrapolaties van opvanglocaties van de Dierenbescherming en het aantal overige opvanglocaties. In 2015 werden circa 67.000 katten opgevangen⁷. De stakeholders gaven aan dat dit mogelijk een te hoge schatting was, maar dat dit waarschijnlijk de enige bekende schatting is die in de buurt komt van de werkelijkheid. Daarom wordt dit uitgangspunt in de MBKA gehanteerd en wordt er een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd met een hoger en lager aantal katten in de opvang.

De HAS en de Dierenbescherming onderzochten welk deel van de opgevangen dieren wordt herenigd, herplaatst of tot de overige categorie behoort⁸. De verdelingen liggen in elkaars verlengde, daarom hanteert het nulalternatief de gemiddelden als uitgangspunt: 13% van de opgevangen katten wordt herenigd, 69% wordt herplaatst en 18% behoort tot de overige categorie en wordt weer uitgezet⁹.

Populatie (zwerf)katten

Omdat Nederland geen gestructureerde registratie van katten heeft, zijn er alleen schattingen van de huiskattenpopulatie. Volgens onderzoek van de brancheorganisatie Divebo hielden Nederlandse huishoudens in 2018 circa 2,6 miljoen katten¹⁰. Deze populatie is volgens Divebo sinds 2014 gelijk.

Ook ontbreekt inzicht in de exacte zwerfkattenpopulatie. Een schatting van het aantal zwerfkatten door Universiteit Wageningen¹¹ loopt uiteen van 135.000 tot 1.200.000. Dit is een schatting op basis van de verhouding van zwerfkatten ten opzichte van het aantal katten per gebiedstype in andere landen. De stakeholders vinden deze schatting te hoog en verwachten dat het aantal zwerfkatten eerder aan de onderkant van deze bandbreedte zit. Ook een motie van een kamerlid heeft het over een schatting van “vele tienduizenden zwerfkatten”¹². De daadwerkelijke

---

⁷ Neijenhuis en Niekerk (2015). Wageningen Universiteit.

⁸ Binnen de categorie vallen gevallen als: euthanasie, uitwisseling, zwerfkatt, overleden, overige redenen.

⁹ Volgens de HAS en de Dierenbescherming ligt het percentage herenigingen tussen de 9 en 17 procent, herplaatsing tussen de 64 en 74 procent en de rest behoort tot de categorie overig.

¹⁰ Divebo, 2019. Dit onderzoek wordt uitgevoerd onder een aantal huishoudens in Nederland en is volgens de Divebo representatief voor de Nederlandse bevolking.

¹¹ Neijenhuis en Niekerk (2015). Wageningen Universiteit.

¹² Tweede Kamer der Staten-Generaal Vergaderjaar 2017–2018, 28 286 Dierenwelzijn Nr. 958 Motie van het lid De Groot

omvang van de zwervkattenpopulatie is dus onduidelijk, daarom worden deze uitgangspunten niet voor de analyse gebruikt.

Volgens de Universiteit Wageningen is de aanwas van kwijtgeraakte katten aan de populatie zwervkatten kleiner dan de natuurlijke aanwas omdat er in Nederland aan TNR wordt gedaan. Echter, omdat de kwijtgeraakte katten in veel gevallen niet geneutraliseerd zijn, zorgt deze toch voor een nagenoeg gelijkblijvende populatie¹³.

Uitgangspunten nulalternatief

- Geen verplichte I&R en geen neutralisatieplicht
- Katten zijn op dit moment niet gechipt
- 2,6 miljoen huiskatten
- 67.000 katten jaarlijks in de opvang. 13% wordt herenigd, 69% wordt herplaatst en 18% blijkt zwervkat.

Volksgezondheid

Katten dragen de parasiet *Toxoplasma gondii* bij zich, deze parasiet veroorzaakt de ziekte toxoplasmose. Vrijwel alle diersoorten en de mens kunnen worden besmet met de ziekte maar alleen de kat(achtige) is eindgastheer. Dit betekent dat voortplanting van de parasiet uitsluitend bij kat(achtigen) gebeurt¹⁴. Voorplanting van de parasiet betekent dat er eitjes worden aangemaakt. Na besmetting scheiden de katten deze eitjes eenmalig circa twee weken uit. Deze besmetting van katten vindt meestal plaats bij jonge katten.

Via de katten kan toxoplasmose bij de mens terecht komen. Een toxoplasmosebesmetting bij mensen wordt ofwel veroorzaakt door het in aanraking komen met de eitjes van de parasiet (zogenaamde oöcysten) via besmette aarde of de kattenbak, ofwel het eten van besmet en onvoldoende gaar of rauw vlees. Het vlees kan besmet raken op een veeboerderij (vee bestemd voor de vleesindustrie) waar ook katten leven doordat het vee in aanraking komt met bijvoorbeeld besmette grond. Als dit vlees onvoldoende wordt verhit of rauw wordt gegeten, kan de besmetting op de mens worden overgebracht.

Infectie bij de mens verloopt meestal zonder ernstige symptomen en wordt vaak niet opgemerkt. Als zwangere vrouwen met de parasiet in aanraking komen, kan dit leiden tot aangeboren afwijkingen van het ongeboren kind¹⁵.

---

¹³ Vastgesteld tijdens stakeholderbijeenkomst 7 mei.

¹⁴ RIVM, 2020.

¹⁵ RIVM, 2020.

Het RIVM onderzoekt jaarlijks de ziektelasten die worden veroorzaakt door infecties die zijn opgelopen via het voedsel. De ziektelast wordt uitgedrukt in DALY's (Disability Adjusted Life Year). DALY's drukken het totaal aan verloren levensjaren door een aandoening uit, samen met het aantal levensjaren dat mensen door de aandoening leven met een lagere levenskwaliteit. De levensjaren met lagere levenskwaliteit worden vermenigvuldigd met een wegingsfactor die afhankelijk is van de ernst van de aandoening.

Voor toxoplasmose wordt onderscheid gemaakt tussen aangeboren besmettingen (besmetting van zwangere vrouwen wordt overgebracht op het ongeboren kind) en verworven besmettingen (besmetting van buitenaf). In 2018 was het aantal DALY's voor toxoplasmose 1.900. Hiervan kwam circa 1.600 DALY's voort uit aangeboren besmettingen en 300 door een verworven besmetting¹⁶. Het merendeel van de ziektelast gaat dus over van moeder op ongeboren kind. Van de totale ziektelast werden circa 1.100 DALY's veroorzaakt door voedsel, de overige DALY's werden dus veroorzaakt door het in aanraking komen met besmette grond.

Het RIVM maakt ook een schatting van de kosten die gepaard gaan met deze ziektelast: deze werden in 2018 op 46 miljoen euro geschat. Dit zijn directe medische kosten, maar ook indirecte kosten zoals verwacht werkverzuim en reiskosten.

Uitgangspunt nulalternatief

Katten scheiden slechts een korte periode van hun leven de eitjes van de parasiet uit, in de meeste gevallen als ze nog jong zijn. De ziektelast wordt daardoor dus hoofdzakelijk veroorzaakt door de aanwas van nieuwe katten. Inzicht in de volledige aanwas is er op dit moment niet. Daarom wordt er in dit onderzoek aangenomen dat de kosten van toxoplasmose zich evenredig verdelen over het aantal katten in Nederland. Met in totaal circa 2,7 miljoen katten in Nederland (onderkant bandbreedte zwerfkatten samen met aantal huiskatten) en 46 miljoen euro geschatte ziektekosten, zijn de kosten gelijk aan €16,8 per kat.

Verhogen (dieren)welzijn

Zoals in de box aan het begin van het hoofdstuk toegelicht, is het niet mogelijk het dierenwelzijn te waarderen. Het is wel mogelijk de waarde die mensen hechten aan dierenwelzijn bij benadering te waarderen. Het maatschappelijk effect dat we in de MKBA kunnen meenemen is gebaseerd op het 'nut' dat eigenaren ontleen aan het hebben van een kat en omgekeerd het 'disnut' dat eigenaren ervaren als een kat kwijtraakt. Het nut weerspiegelt alle positieve effecten die eigenaren ervaren van

---

¹⁶ Pijnacker et al., 2019.

het houden van een kat. Dit gevoel van de eigenaar wordt aangetast doordat een kat zoekraakt. Daar bovenop kunnen eigenaren ook nog een extra negatief effect ervaren door de zorgen die zij zich maken om het welzijn van het dier.

Het is niet bekend hoeveel katten er exact per jaar zoekraken, maar eigenaren kunnen bij de stichting Amivedi een kat als vermist of gevonden opgeven. In 2019 werden er circa 37.000 katten als vermist opgegeven. Daarvan werden er 26.600 weer herenigd met de eigenaar.

Dierenwelzijn is een begrip dat op verschillende niveaus kan worden geïnterpreteerd. Een door de Universiteit Utrecht gehanteerde definitie is: *een dier verkeert in een staat van welzijn wanneer het in staat is zich actief aan zijn levensomstandigheden aan te passen en daarmee een toestand kan bereiken die het als positief ervaart*¹⁷. Het welzijn kan in het geding komen wanneer een dier stress ervaart of ziek is.

Bij zoekgeraakte huiskatten kan een lager welzijn veroorzaakt worden doordat zij zich niet meer in de vertrouwde omgeving bewegen of bevinden en niet de 'normale' verzorging ontvangen. Bij zwervkatten kan een achteruitstand in het welzijn veroorzaakt worden door het gebrek aan medische of andere zorg. Als zwervkatten (verwilderd of wilde) in de opvang komen, ontvangen zij mogelijk niet alle benodigde medische zorg omdat het niet bekend is of het een huiskat is of zwervkat. De waardering die in de MKBA kan worden meegenomen is gebaseerd op het feit dat de mens wil voorkomen dat de kat een verlaagd welzijn ervaart en daar ook een bepaalde waarde voor over heeft.

Uitgangspunt nulalternatief

Het is niet bekend hoeveel katten er exact vermist raken en daarmee hoeveel mensen in Nederland een verlaagd welzijn ervaren. Daarom wordt uitgegaan van het aantal katten dat in de opvang terecht komt.

Overlast door (zwerf)katten

Katten kunnen geluidsoverlast of leefbaarheidsproblemen veroorzaken. Welke katten dit probleem veroorzaken is moeilijk aan te tonen omdat aan katten vaak niet te zien is of het om een huiskat of (ver)wild(erd)e kat gaat. Uit onderzoek van de Universiteit Wageningen blijkt dat katten met name in het stedelijk gebied geluidsoverlast (als ze vechten of krols zijn) en leefbaarheidsproblemen geven (opengescheurde vuilniszakken of ontlasting op openbare plekken en in tuinen)¹⁸. Tegelijkertijd geven meerdere grote gemeenten in Nederland aan dat zij zelden

¹⁷ Universiteit Utrecht, 2020.

¹⁸ Neijenhuis, F. en van Niekerk, T., 2015.

overlastmeldingen ontvangen waarbij wordt vermoed dat de veroorzakers katten zijn.

In een enquête van Universiteit Wageningen werd gevraagd naar de ervaring van overlast met zwervkatten. Daaruit blijkt dat 11 procent van de respondenten aangeeft overlast te ervaren. Een ander onderzoek naar overlast geeft aan dat circa 35 procent van de respondenten overlast ervaart. Beide onderzoeken hadden zeer lage aantallen respondenten (<125) en zijn daarom onvoldoende representatief voor Nederland¹⁹.

Door een gebrek aan verdere onderzoeken en de tegenstrijdigheid van bovengenoemde bronnen is het op dit moment niet mogelijk inzicht te geven in de mate van de problematiek. Mogelijk is de problematiek wel aanwezig, maar voor onvoldoende mensen dringend genoeg om melding van te maken.

Mogelijke (over)predatie van vogels of andere fauna

De predatie van (beschermde) diersoorten door katten is mogelijk een probleem. De reikwijdte van dit probleem is echter onduidelijk. De schattingen voor het aantal prooien dat katten vangen lopen uiteen: van 1 tot 24 prooien voor huiskatten met een schatting ver boven het gemiddelde van 192 prooien per jaar voor verwilderde katten. De bronnen voor deze schattingen zijn gedateerd en gebaseerd op tellingen of schattingen in kleine gebieden met extrapolaties naar het totaal aantal katten of grotere gebieden.

Voor Nederland is een berekening gemaakt door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging. Zij schatten dat katten in Nederland jaarlijks 140 miljoen dieren doden, circa 70 prooien per kat. Dit onderzoek baseert zich echter ook op gedateerde onderzoeken²⁰.

Het is niet bekend hoeveel van de gevangen prooien beschermde of bedreigde diersoorten zijn. Weidevogels worden in Nederland in veel gebieden beschermd en zijn soms ook bedreigd. De Vogelbescherming geeft aan dat de populatie weidevogels achteruitgaat, maar dat de belangrijkste oorzaak het verdwijnen van geschikt leefgebied is. De predatie van vogels en/of eieren door roofdieren waaronder de kat wordt wel benoemd, maar wordt niet als belangrijkste oorzaak gezien²¹.

Door een gebrek aan verdere en actuele onderzoeken is het op dit moment niet mogelijk inzicht te geven in de mate van de problematiek.

¹⁹ Neijenhuis, F. en van Niekerk, T., 2015.

²⁰ Knol, W., 2015.

²¹ Vogelbescherming, 2020.

2.2 Alternatieven

Bij het opstellen van de MKBA gaan we uit van een nulalternatief en twee projectalternatieven. In voorgaande paragraaf zijn de uitgangspunten voor het nulalternatief beschreven. Deze paragraaf beschrijft de verschillen tussen projectalternatieven.

In alle projectalternatieven worden gemeenten in staat gesteld om de identificatie en registratieplicht in te voeren. Het verschil tussen projectalternatief 1 en 2 bevindt zich in het aantal gemeenten dat de I&R daadwerkelijk verplicht stelt.

Projectalternatief 1 – gedeeltelijke invoering van I&R - gaat uit van een I&R plicht in 50% van de gemeenten. Het is echter niet bekend hoeveel katten zich in elke gemeenten bevinden, daarom is het uitgangspunt dat de helft van de katten in Nederland onder de I&R regelgeving valt²². In projectalternatief 2 – volledige invoering - is de I&R plicht in alle gemeenten aanwezig en worden alle katten in Nederland gechipt én geregistreerd.

Beide alternatieven gaan uit van een gelijkblijvende kattenpopulatie, I&R is dus niet van invloed op de totale kattenpopulatie. Daarnaast gaan beide alternatieven uit van een centraal registratiesysteem voor de katten.

De I&R plicht zorgt voor de mogelijkheid van directe identificatie van katten, dit betekent dat iedere huiskat voorzien is van een chip en dat katten zonder chip als zwervkat kunnen worden aangemerkt. Omdat katten gemeentelijke grenzen overschrijden, is het in het geval van gedeeltelijke invoering niet mogelijk direct aan te nemen dat alle katten zonder chip geen eigenaar hebben. Directe identificatie van katten is in projectalternatief 1 - gedeeltelijke invoering, dan ook niet mogelijk.

Neutralisatieplicht

Uit de gesprekken met de stakeholders kwam naar voren dat het invoeren van alleen I&R onvoldoende effect zou hebben op de achterliggende problematiek. Zij gaven aan dat I&R pas effectief wordt als daarnaast een neutralisatieplicht (steriliseren of castreren) wordt ingevoerd. Deze effectiviteit speelt met name een rol voor de effecten die samenhangen met de totale kattenpopulatie, zoals het geval is bij de volksgezondheid, overlast en predatie. Daarom is besloten een

---

²² In de berekening van de resultaten van de MKBA is geen onderscheid gemaakt naar welke gemeenten I&R invoeren. Echter, de problematiek is wel verschillend per gemeente. Een landelijke gemeente kan andere problemen ervaren met katten dan een stedelijke gemeente. In de praktijk zullen de effecten van de invoering van I&R dan ook verschillen van gemeente tot gemeente.

gevoeligheidsanalyse uit te voeren waarbij de effecten van I&R met neutralisatieplicht in beeld worden gebracht (zie hiervoor paragraaf 4.2.7).

2.3 Uitgangspunten MKBA

Netto contante waarde

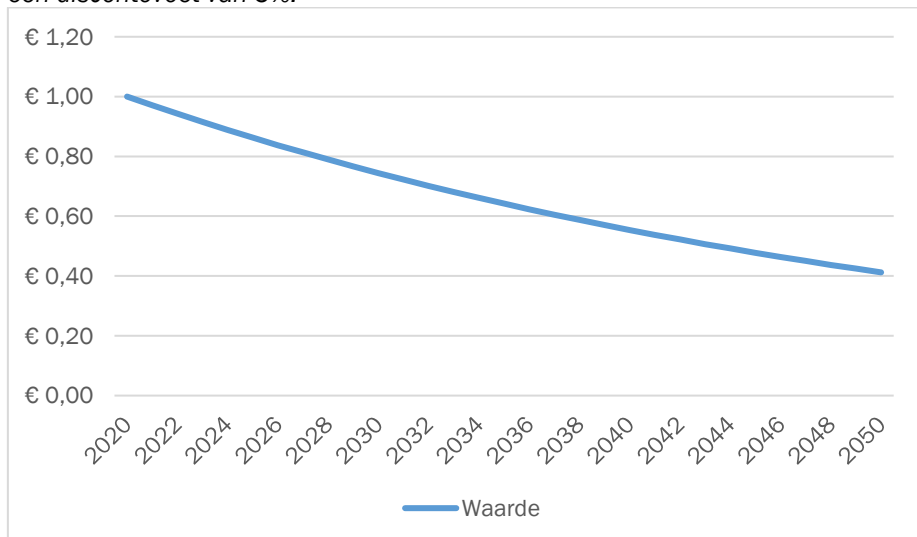
Een lastig punt bij het vergelijken van de kosten en baten is het verschil in de periode waarin de effecten optreden. De investeringskosten worden gemaakt op het moment dat het project wordt uitgevoerd, terwijl de meeste maatschappelijke effecten pas daarna optreden. Deze effecten treden dan echter wel op voor alle jaren in de toekomst. Om alle effecten met elkaar te kunnen vergelijken wordt gebruik gemaakt van contante waarden. Hiermee worden de toekomstige kosten en baten teruggerekend naar wat ze vandaag waard zouden zijn en zijn daarmee vergelijkbaar.

De 'waarde' van bedragen later in de tijd is lager: het is aantrekkelijker om in 2020 duizend euro op de bank te hebben en daar dertig jaar rente op te krijgen dan om in het jaar 2050 duizend euro te hebben (nog afgezien van inflatie). Met andere woorden: duizend euro in 2050 is minder waard dan duizend euro in 2020. Om de contante waarden te bepalen, wordt gebruik gemaakt van een zogeheten disconto- of rentevoet. Hierdoor worden de waarden (prijspeil 2020) van alle toekomstige kosten en baten teruggerekend naar wat ze vandaag waard zouden zijn. Het is gebruikelijk de effecten contant te maken over de periode vanaf de start van het project.

Om de contante waarde van bedragen in het heden en in de toekomst te illustreren, bevat onderstaande figuur de contante waarde van één euro over een periode van 30 jaar bij een discontovoet van 3%.

Figuur 2.1 Het verloop van de netto contante waarde van een euro over de tijd bij een discontovoet van 3%.

In 2020 is de contante waarde hetzelfde als de nominale waarde, maar naarmate we verder in de toekomst komen, daalt het bedrag dat die euro ons vandaag waard is. Effecten op de korte termijn wegen we dus zwaarder dan effecten op de lange termijn. De totale som van contante waarden van een opbrengst van jaarlijks een euro over 30 jaar is dan ook geen €30, maar €20,6. In de MKBA worden alle effecten op deze manier doorgerekend om te bepalen wat ze vandaag waard zouden zijn.

Zichtperiode en prijspeil

De zichtperiode is 30 jaar. Dit betekent dat de effecten worden doorgerekend over een periode van 30 jaar vanaf het moment van invoering van de regelgeving. Het prijspeil is 2020.

Discontovoet

De netto contante waarde van een project wordt in sterke mate bepaald door de gehanteerde discontovoet. Sinds 2015 wordt in Nederland bij kostenbatenanalyses van overheidsprojecten een standaard discontovoet van 3 procent voorgeschreven.

Investeringen

Voor het moment voor investering nemen we 2021 aan. De realisatieperiode bedraagt één jaar. Dit betekent dat de maatschappelijke effecten optreden vanaf 2022. Het duurt waarschijnlijk enige jaren voordat de maatregel volledig is doorgevoerd. Daarom wordt er een ingroeiperiode van 5 jaar gehanteerd. Dit betekent dat de omvang van effecten van de maatregel in 2027 volledig zijn.

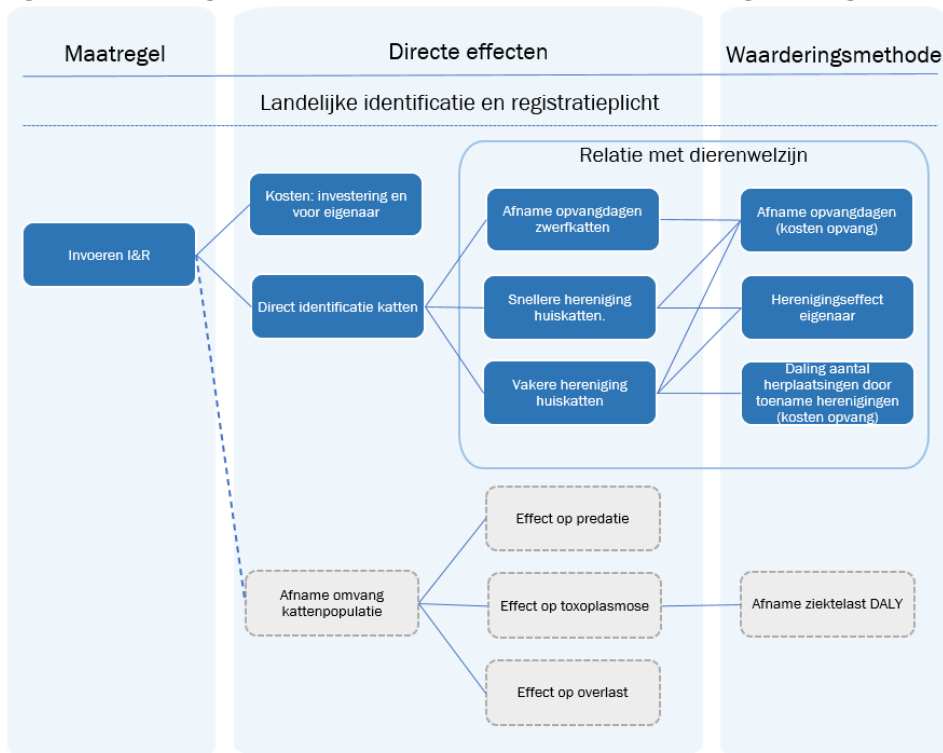
Scenario's

In deze MKBA wordt geen gebruik gemaakt van de langetermijnsenario's van de planbureaus (CPB en PBL) die in veel MKBA's worden gebruikt. De reden hiervoor is dat de onderwerpen in deze scenario's (o.a. lange termijnonzekerheden over economische en demografische ontwikkelingen) een ondergeschikte rol spelen bij dit onderwerp en geen onderscheidende invloed hebben op de effecten die van belang zijn in dit onderzoek.

3. Effecten

In dit hoofdstuk worden de effecten van de alternatieven beschreven. Onderstaand schema geeft het veronderstelde werkingsmechanisme van de landelijke invoering van I&R weer. De werkingsmechanismen worden onder het figuur verder toegelicht.

Figuur 3.1 Werkingsmechanisme effecten voor landelijke invoering maatregelen

De maatregel die wordt doorgevoerd is de I&R plicht. Hierbij wordt de aanname gehanteerd dat de invoering van I&R zorgt voor de mogelijkheid van directe identificatie van katten door personeel van de opvanglocaties of dierenambulances. Katten die op dit moment onterecht in de opvang terecht komen, worden dan niet naar de opvang meegenomen omdat meteen duidelijk is dat de kat in de buurt hoort. Dit zorgt voor een drietal directe effecten:

- Er worden minder (verwilderde) zwervkatten opgevangen omdat die op straat geïdentificeerd kunnen worden en bekend is dat ze op straat leven. Bij landelijke invoering van I&R leidt dit tot een afname van het aantal opvangdagen van zwervkatten, omdat ze meteen behandeld kunnen worden. In de huidige situatie moeten opvanglocaties de katten voor de minimale bewaartermijn (14 dagen) vasthouden. Als die termijn verkort kan worden

omdat meteen duidelijk is dat het om een zwerfkat gaat, kunnen ook de behandelingen vroeger worden uitgevoerd, waardoor de kat minder tijd in de opvang doorbrengt. Bij gedeeltelijke invoering van I&R is dit niet mogelijk. Niet alle katten zijn in dat geval gechipt, waardoor een direct onderscheid tussen katten met eigenaar en zwerfkatten niet te maken is. Doordat dit onderscheid niet te maken is, neemt het aantal opvangdagen voor zwerfkatten niet af bij gedeeltelijke invoering.

- Het totaal aantal opvangdagen neemt af omdat een deel van de katten niet meer wordt meegenomen en een deel sneller wordt herenigd. De omvang van dit effect verschilt per alternatief. In Vlaanderen ging dit om een afname van 30%. Daar is echter naast een verplichte I&R ook een neutralisatieplicht ingevoerd. Voor het enkel invoeren van een verplichte I&R gaan we daarom uit van een afname van 10% van het aantal opgevangen katten.
  - Dit zorgt voor een verlaging van de kosten voor de opvang;
  - Dit zorgt voor een daling van het aantal herplaatsingen omdat er meer katten herenigd worden.
- De eigenaar kan door de registratie sneller op de hoogte worden gesteld van een gevonden kat. Dit zorgt voor een afname van het (tijdelijk) verlies en de zorgen die eigenaren zich maken om zoekgeraakte huisdieren (dit noemen we het 'herenigingseffect eigenaar' en kan worden gewaardeerd aan de hand van de 'betalingsbereidheid' van de eigenaar hiervoor.

In de analyse wordt gewerkt met de aanname dat katteneigenaren zelf voor I&R moeten betalen. Daarnaast gaat de analyse uit van een gelijkblijvende kattenpopulatie en heeft de invoering van I&R geen invloed op de totale kattenpopulatie²³.

De effecten worden weergegeven ten opzichte van het nulalternatief. Bij de presentatie geldt dat een negatief effect (dus eigenlijk alle maatschappelijk kosten) met een negatieve waarde wordt weergegeven (dus voorzien van een minteken) en een positief effect met een positieve waarde (plusteken). De resultaten worden doorgerekend over een periode van 30 jaar en weergegeven in prijspeil 2020, in contante waarden ten opzichte van het nulalternatief, tenzij anders vermeld.

---

²³ Uit de gesprekken met de stakeholders bleek dat zij vermoeden dat het invoeren van I&R kan leiden tot een lichte afname van de kattenpopulatie als wordt aangenomen dat eigenaren zelf voor I&R moeten betalen. Het is niet bekend of dit effect werkelijk optreedt en wat de omvang van een eventueel effect zou zijn, daarom nemen we aan dat I&R niet van invloed is op de kattenpopulatie.

3.1 Effecten identificatie en registratie

3.1.1 Herenigingseffecten eigenaar

Hereniging is wanneer een kat terugkomt bij de originele eigenaar. Zoals in de werkingsmechanismes beschreven, verhoogt I&R het percentage katten dat kan worden herenigd. Deze verhoging van herenigingen draagt bij aan het welzijn of geluksgevoel van de eigenaar doordat de katten sneller en vaker kunnen worden herenigd.

Waarde van het sneller herenigen van de kat

Het effect op de eigenaar kan worden gewaardeerd aan de hand van de betalingsbereidheid van de eigenaren. De betalingsbereidheid is het bedrag dat een persoon bereid is te betalen om te kunnen beschikken over een product of dienst (willingness to pay)²⁴. Maar ook voor het niet ondervinden van hinder of verlies of juist het ervaren van positieve gevoelens hebben personen een bepaalde betalingsbereidheid. Dat geldt dus ook voor het hebben van een huisdier. Deze betalingsbereidheid kan worden benaderd via de kosten die daadwerkelijk worden gemaakt voor het houden van de kat. Het houden van een kat kost volgens LICG²⁵ ongeveer 550 euro per jaar plus eenmalige kosten van 350 euro (bij een kat zonder stamboom)²⁶. Bij een gemiddelde levensduur van 14 jaar, zijn de jaarlijkse kosten gelijk aan €575, ofwel €1,6 per dag.

Wanneer een kat vermist wordt, zijn de uitgespaarde kosten voor het houden van de kat minimaal gelijk aan de omvang van het gevoel van verlies. Daarom nemen wij aan dat het sneller herenigen van een kat, omdat deze I&R hebben, eigenaren de kosten van het aantal dagen snellere hereniging verzorging waard is.

Waarde van het niet verliezen van de kat

Daarnaast is er de categorie huiskatten die in het nulalternatief helemaal niet terugkomt bij de eigenaar maar met I&R wel. De waardering voor het verlies van een kat zal verschillen per individu. In deze analyse gaan we ervan uit dat deze waardering gelijk is aan de jaarlijkse kosten (€575) die men overheeft voor de kat.

---

²⁴ MKBA-informatie.nl

²⁵ LICG, 2020

²⁶ De terugkerende kosten bestaan uit het voer, kattenbakgrit en reguliere dierenartskosten. De eenmalige kosten bestaan uit de aanschafprijs van de kat, castratie, speeltjes, kattenbakken, e.d. Andere bronnen geven eenzelfde beeld, jaarlijkse kosten variëren tussen de 400 en 600 euro per jaar en eenmalige kosten liggen tussen de 300-500 euro.

Uitgespaarde opvangkosten voor de eigenaar

Tot slot betalen eigenaren vaak een vergoeding aan de opvanglocaties voor het opvangen van een zoekgeraakte kat. De kosten voor opvang zonder medische zorg zijn gemiddeld 8 euro per dag²⁷. De gemiddelde duur die katten in de opvang doorbrengen loopt uiteen. De Dierenbescherming geeft aan dat de gemiddelde verblijfsduur van sociale katten 50 dagen is en voor niet-sociale katten tussen de 7 en 28 dagen ligt. De verblijfsduur voor niet-sociale katten is korter omdat in de meeste gevallen relatief snel geconstateerd kan worden dat deze katten niet herplaatst kunnen worden en dus weer uitgezet worden.

De resultaten van de Dierenbescherming voor sociale katten komen overeen met de gemiddelde verblijfsduur volgens de HAS van 28 dagen²⁸. Voor de herenigde katten nemen we aan dat het aantal opvangdagen daalt van 28 naar 14 dagen per opgevangen kat omdat de eigenaren sneller te herleiden zijn. De katten die op dit moment worden opgevangen zijn bij invoering van I&R dus gemiddeld 14 dagen sneller terug bij de eigenaar wat zorgt voor uitgespaarde kosten voor de opvang.

Op dit moment is het gemiddeld aantal herenigingen circa 13 procent van de totale opvang van katten. Bij een verloren kat kunnen eigenaren dit registreren bij de Stichting Amivedi. Amivedi houdt bij hoeveel van de verloren en gevonden katten er jaarlijks terugkomen bij de eigenaar. Van de bij Amivedi aangemelde vermiste katten, worden de gechipte dieren in circa 50 procent van de gevallen herenigd tegenover 22 procent van gevallen bij de ongechipte katten. Dit wijst er op dat een chip voor een hoger percentage herenigingen zorgt. Een toename van 13 naar 50 procent herenigingen in de landelijke opvang lijkt onwaarschijnlijk (zie kader). Daarom wordt in de berekeningen uitgegaan van een groei naar 25 procent.

Het herenigingspercentage bij Amivedi is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit komt waarschijnlijk doordat verloren katten ook actief worden gezocht door de eigenaren waar dat voor katten in opvanglocaties niet het geval hoeft te zijn.

Tabel 3.1 bevat het overzicht van de aannames die ten grondslag liggen aan de omvang van de effecten.

²⁷ HAS, 2015 en gesprekken stakeholders.

²⁸ HAS, 2015.

Tabel 3.1 Aannames effecten per alternatief

Effecten		Nulalternatief	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Afname totaal aantal katten	%	-	-	-
Afname opgevangen katten	%	0	5	10
Percentage hereniging	%	13	25	25
Percentage herplaatsing	%	69	59	59
Percentage overig/zwerfkat	%	18	16	16
Aantal opvangdagen hereniging		28	14	14
Aantal opvangdagen zwerfkatten		28	28	14
Waarde niet kwijtraken kat	€/jaar		575	575
Waarde sneller herenigen kat	€/dag		1,6	1,6
Waarde opvangkosten	€/dag		8	8

De katten die worden opgevangen zijn daarnaast ook sneller terug bij de eigenaar en daardoor worden er opvangkosten (die op de eigenaren worden verhaald) uitgespaard.

Deze drie effecten resulteren in jaarlijkse baten voor de eigenaren bij volledige invoering van I&R van 4,9 miljoen euro. De daaruit resulterende contant gemaakte waarde over een periode van 30 jaar is gelijk aan 85,5 miljoen euro. Bij 50% invoering van I&R zijn alle baten voor de eigenaars gelijk aan de helft van de effecten voor landelijke invoering. Dit komt omdat deze effecten alleen de baten betreffen die toekomen aan de eigenaren die hebben gechipt en in de variant met 50% invoering, is dat gelijk aan 50% van de eigenaren.

Tabel 3.2 Herenigingsbaten eigenaren nominaal en in contante waarden (CW) in miljoenen euro's²⁹

Baten eigenaren	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Waarde van niet verliezen kat (nominaal)	1,8	3,7
Waarde van sneller herenigen (nominaal)	0,1	0,2
Uitgespaarde opvangkosten (nominaal)	0,5	1,0
Totaal herenigingsbaten nominaal	2,4	4,9
Waarde van niet verliezen kat CW	32,4	64,8
Waarde van sneller herenigen CW	1,7	3,4
Uitgespaarde opvangkosten CW	8,6	17,3
Totaal herenigingsbaten CW	42,8	85,5

3.1.2 Financiële effecten

Financiële effecten opvang

Als gevolg van de snellere hereniging, neemt het aantal opvangdagen van katten in de opvang af. Dit betekent dat de kosten voor de opvang dalen. Zoals in bovenstaande paragraaf beschreven gaat het nulalternatief uit van een 28 opvangdagen per kat, ongeacht of het een huiskat of zwerfkate is. Voor de herenigde katten nemen we aan dat het aantal opvangdagen daalt naar 14 dagen per opgevangen kat. Voor de opgevangen zwerfkatten daalt het aantal opvangdagen alleen naar 14 dagen bij een landelijke invoering, bij gedeeltelijke invoering blijft het aantal opvangdagen gelijk.

Geen afname van opvangdagen zwerfkatten bij gedeeltelijke invoering I&R

Dit volgt uit de aanname dat alle katten direct geïdentificeerd kunnen worden na de invoering van I&R. Bij landelijke invoering is duidelijk dat een kat zonder chip geen eigenaar heeft; alle huiskatten zijn in dat alternatief immers gechipt. Bij invoering van I&R in een deel van de gemeentes, zoals in alternatief 1, is dat niet meteen duidelijk. Katten overschrijden gemeentegrenzen en als de kat nog geen chip heeft, is het niet direct vast te stellen of een kat thuishoort in de buurt (van de gemeente zonder I&R plicht) of dat de kat zonder chip uit de nabijgelegen gemeente komt (met I&R plicht, wat betekent dat die kan worden aangemerkt als zwerfkate). Wanneer er niet gechipte katten uit buurgemeenten zijn dan zal de minimale opvangduur moeten worden aangehouden voor er kan worden vastgesteld of het om een zwerfkate gaat. Daardoor kan er niet sneller worden overgegaan op verzorging van de kat en neemt het aantal opvangdagen van zwerfkatten bij gedeeltelijke invoering niet af. Dit effect wordt dus alleen voor de volledige omvang bereikt bij volledige invoering van I&R.

²⁹ De verhouding tussen de nominale waarde en de contante waarden zijn gelijk in beide alternatieven maar zijn wijken wegens de afrondingen in de tabellen van elkaar af. Dit geldt voor alle tabellen.

Onderstaande tabel geeft de baten weer door de vermindering van de kosten voor de opvanglocaties weer in jaarlijkse baten (nominaal) en de contante waarde. De kosten voor de opvang van katten is bij invoering in 50% van de gemeenten lager dan 50% van de totale baten omdat het aantal opvangdagen van alternatief 1 voor zwervkatten niet afneemt ten opzichte van het nulalternatief. Het effect kan dus niet voor de volledige omvang worden bereikt als niet alle gemeenten een verplichte I&R hebben. Hierdoor is het effect verhoudingsgewijs minder groot dan wanneer alle gemeenten dezelfde maatregelen hanteren.

Tabel 3.3 vermindering kosten opvanglocaties nominaal en in contante waarden (CW) in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Verschil jaarlijkse kosten nominaal	1,6	4,5
Verschil kosten CW	27,8	79,9

Als er minder katten worden opgevangen, betekent dit ook een afname van het aantal ritten van de dierenambulance (of andere organisaties) om katten te vervoeren. We nemen aan dat het aantal ritten evenredig afneemt met het aantal opgevangen katten.

De prijzen voor vervoer per dierenambulance (regulier vervoer, overdag) lopen uiteen van €25 tot €50 per rit³⁰. We gaan in de berekening uit van het gemiddelde van €37,5 per rit. Dit zijn kosten die gemaakt moeten worden voor de dierenopvang en zijn daarom relevante maatschappelijke kosten (onafhankelijk van wie de kosten uiteindelijk betalen)³¹.

Tabel 3.4 vermindering kosten dierenambulance nominaal en in contante waarden (CW) in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Vermindering jaarlijkse kosten nominaal	0,1	0,3
Vermindering kosten CW	2,2	4,5

³⁰ Dierenambulance Amsterdam, Utrecht, Leiden, Den Haag, Vianen en Dierenbescherming.

³¹ Het is niet bekend of deze prijzen kostendekkend zijn.

Financiële effecten investeringen beheer- en onderhoud

Naast de maatschappelijke baten van de I&R plicht, zijn er ook kosten die gemaakt moeten worden voor het implementeren en onderhouden van het systeem. De kosten van een chipplicht bestaan uit de kosten van het opzetten (ontwikkelen) van het systeem en het onderhouden (exploitatiekosten) van een databank.

RVO schat dat de kosten voor doorontwikkeling van de centrale databank I&R hond op €900.000. Voor katten zullen deze kosten minder hoog zijn omdat de bestaande I&R hond gebruikt kan worden als uitgangspunt. De ontwikkelkosten voor I&R kat worden daarom geschat tussen de €300.000 en €600.000. In de berekening wordt het gemiddelde aangehouden. Deze kosten zijn gelijk voor alle alternatieven omdat in alle scenario's een doorontwikkeling van het systeem nodig is.

De nieuwe centrale I&R kat brengt beheerkosten met zich mee. Dit zijn de jaarlijks benodigde kosten om de ICT-systemen operationeel te houden en chip- en eventuele paspoortlogistiek. RVO stelt dat de chip- en paspoortlogistiek en centrale databank deels al aanwezig is. De kosten daarvoor zijn op dit moment circa €340.000 per jaar. De extra kosten die voor katten gemaakt moeten worden zijn beperkt, maar vergen wel aanpassingen in het systeem omdat het een andere diersoort betreft. Daarom gaan we uit van een opslag op deze kosten van 30%, ofwel €102.000 euro per jaar.

De centrale databank van I&R hond staat in verbinding met diverse privaat beheerde databanken. Dit heten 'aangewezen' databanken. Deze databanken betalen een vergoeding aan het Rijk voor deze aanwijzing omdat zij door deze aanwijzing extra registraties verwerken (voor databanken van I&R hond is deze gelijk aan €2000 euro per jaar en €0,85 per geboorteregistratie). Een deel van de inkomsten die de databanken van de registraties ontvangen, wordt dus gebruikt om de kosten richting het Rijk te dekken.

Omdat de aangewezen databanken van I&R hond al de verbinding met het centrale systeem hebben, ligt het voor de hand dat deze databanken ook aangewezen worden voor I&R kat. Het is echter nog onduidelijk of er ook nieuwe aangewezen databanken bijkomen en of de vergoeding aan het Rijk wijzigt.

Toezicht en handhaving

De taken voor toezicht en handhaving zijn op dit moment op verschillende niveaus belegd. Voor honden geldt dat de NWWA toezicht houdt op de hondenhandel in het

kader van de meldingsplichtige dierziekten (bijvoorbeeld rabiës)³². De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) wordt ingeschakeld wanneer er een vermoeden of sprake is van verwaarlozing. Voor beide organisaties geldt dat zij reactief te werk gaan wegens een beperkte capaciteit en dat de check op I&R een vast onderdeel van de controle is³³.

Voor katten zijn geen meldingsplichtige dierziekten en zal eventuele toezicht en handhaving, gezien de huidige regelgeving en afspraken, dus worden uitgevoerd vanuit het dierenwelzijnsaspect door de LID. Omdat zij in de huidige situatie ook al checken op de aanwezigheid van een chip en registratie, verandert dat niet in het geval van een verplichte I&R. Mogelijk is er sprake van aanvullende kosten als de regelgeving bepaalt dat er een overtreding moet worden vastgesteld en dat hierop moet worden gehandhaafd, bijvoorbeeld door het opleggen van een dwangsom. Dit brengt aanvullende administratieve en handhavende lasten met zich mee, het is echter onbekend hoe groot deze aanvullende last zou zijn. Daarom wordt deze last niet gewaardeerd in de MKBA maar wel opgenomen als PM.

Financiële effecten eigenaren

Een deel van de kosten bij implementatie van I&R en de neutralisatieplicht is voor rekening van de eigenaren. Zij zijn namelijk verantwoordelijk voor het chippen en registreren van de kat en dragen deze kosten. Deze analyse gaat er daarom vanuit dat deze kosten bij de eigenaren terecht komen.

Deze kosten liggen tussen de €20 en €50 en bestaan uit het plaatsen van de chip en de registratiekosten. In de analyse wordt uitgegaan van €30 voor het plaatsen en €4,5 voor de registratie. De registratiekosten zijn enerzijds kosten voor de eigenaar, anderzijds zijn het inkomsten voor de databases³⁴. Deze exploitatiekosten worden daarom verminderd met de registratiekosten en weergegeven als netto exploitatie-effect.

Onderstaande tabel bevat het overzicht van de verschillende financiële effecten voor de eigenaren en de investeringen en beheer en onderhoudskosten. In de alternatieven met I&R zijn de kosten voor de eigenaren voor het laten identificeren en registreren van de kat de grootste post en overstijgt de kosten voor de initiële investering.

---

³² NVWA, geraadpleegd via: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/honden-en-katten/identificatie-en-registratie-honden-en-katten-chippen>

³³ NVWA

³⁴ Dit is gebaseerd op de situatie bij I&R hond, zoals in voorgaande paragraaf is beschreven. De kosten worden bepaald door private partijen (databanken en dierenartsen) en verschillen per partij.

De netto exploitatie-effecten zijn positief, dit houdt in dat de kosten die de eigenaren betalen voor de registratie de jaarlijkse exploitatiekosten van het systeem overstijgen. Dit betekent echter niet dat deze baten per definitie winsten voor de private databanken zijn. Indien eenzelfde systeem als voor I&R hond wordt gehanteerd, zal een deel van deze inkomsten worden gebruikt om de vergoeding aan het Rijk te dekken en wordt een eventueel overschot van de inkomsten gebruikt voor de doorontwikkeling van het systeem³⁵. In het vervolg zal hierover een afweging gemaakt moeten worden of dit ook wenselijk is voor I&R kat of dat het Rijk liever een kostendekkend systeem heeft waarin geen winsten ontstaan.

Tabel 3.5 Overzicht financiële effecten nominaal en in contante waarden (CW) in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Investeringskosten (eenmalig)	-0,5	-0,5
Netto exploitatie (jaarlijks)	0,4	0,9
Kosten eigenaren (jaarlijks)	-2,8	-5,6
Kosten toezicht en handhaving	PM	PM
Investeringskosten CW	-0,5	-0,5
Netto exploitatie CW	7,6	17,1
Kosten eigenaren CW	-49,3	-98,7
Kosten toezicht en handhaving	PM	PM

3.2 Overige effecten

3.2.1 Effecten volksgezondheid

Het RIVM geeft aan dat met name jonge katten de verspreider van de parasieten zijn, omdat die zelf bij het voor het eerst naar buiten gaan in aanraking komen met de parasiet. Als door het chippen van katten de aanwas (jonge katten) van de kattenpopulatie afneemt, dan zou dit een effect op de volksgezondheid kunnen hebben. Het is echter niet duidelijk wat het effect van I&R op de totale kattenpopulatie is. Uit de verschillende gesprekken bleek dat men mogelijk een afname van 'gelegenheidsnestjes' verwacht, maar dat dit effect zonder een eventuele neutralisatieplicht waarschijnlijk zeer beperkt is. Ook het RIVM gaf aan dat I&R geen invloed zal hebben op het aantal besmettingen. Daarom gaat dit onderzoek uit van een gelijkblijvende totale kattenpopulatie bij de invoering van I&R en daarmee geen effect op de volksgezondheid.

³⁵ LNV, 2020

Mogelijk is er dus wel sprake van een effect op de volksgezondheid, al is dit naar verwachting beperkt. Vanwege deze waarschijnlijk beperkte en onduidelijke omvang van het effect, wordt dit in de MKBA-tabel aangegeven als een PM en niet als O³⁶.

Het RIVM gaf tevens aan dat de mogelijk grootste winst voor de volksgezondheid zit in een gelijkblijvende populatie katten op veehouderijen. Als die populatie lange tijd hetzelfde is, komen er namelijk geen nieuwe besmettingen meer bij omdat katten maar één keer besmettelijke eitjes uitscheiden.

3.2.2 Overlast effecten

Zoals in de probleemanalyse beschreven, is de omvang van het probleem 'overlast' onbekend. Daarnaast is het de vraag in hoeverre I&R bijdraagt aan het reduceren van overlast. Iedere buiten lopende kat (huiskat of zwervkat) kan overlast veroorzaken en het wel of niet hebben van een chip is hier niet op van invloed. Met I&R is het wel mogelijk te handhaven op overlast, bijvoorbeeld door eigenaren een waarschuwing te geven als de kat overlast veroorzaakt. Verder zou een afname van de kattenpopulatie een effect kunnen hebben op de hoeveelheid overlast door katten maar de analyse gaat in de basis niet uit van een afname van de totale kattenpopulatie.

In beide alternatieven kan dus sprake zijn van een mogelijk effect op de overlast. De omvang van de overlast in de huidige situatie en de effecten van een verplichte I&R zijn echter onbekend. Daarom wordt het effect op de overlast niet gewaardeerd in deze MKBA maar aangegeven als PM.

3.2.3 Predatie effecten

Ook bij predatie is de omvang van het probleem onbekend. De schattingen van het aantal prooien per kat lopen uiteen en het is onbekend in hoeverre het vangen van prooien schade toebrengt aan diersoorten of ecosystemen. Net als bij overlast is het ook onduidelijk wat I&R bijdraagt aan het verminderen van de predatie. De katten lopen immers nog steeds buiten en een chip met registratie verandert dat niet. Een afname van de totale kattenpopulatie is mogelijk van invloed op de predatie maar ook hiervoor geldt dat het effect onbekend is.

Theoretisch gezien zou het mogelijk zijn om handhaving in te zetten in beschermde gebieden, bijvoorbeeld als een bedreigde diersoort in een bepaald gebied leeft. De kat is te herleiden naar een eigenaar, die vervolgens een waarschuwing krijgt als de kat rondloopt in een beschermd gebied. Dit brengt andere (juridische en praktische)

³⁶ PM betekent dat er mogelijk wel effecten van het project zouden kunnen zijn, maar dat deze (op dit moment) niet kunnen worden ingeschat.

DECISIO

vraagstukken met zich mee, zoals het opleggen van beperkingen nabij beschermde gebieden of de wenselijkheid van deze handhaving (dat moet immers ook gefinancierd worden).

In beide alternatieven is dus sprake van een mogelijk effect op de predatie. De omvang van de predatie in de huidige situatie en de effecten van een verplichte I&R zijn echter onbekend. Daarom wordt dit effect niet gewaardeerd in deze MKBA maar aangegeven als PM.

4. Eindtabellen en gevoeligheidsanalyses

In dit hoofdstuk geven de samenvattende eindtabellen een overzicht van de effecten voor de twee alternatieven. De effecten zijn weergegeven in contante waarden ten opzichte van het nulalternatief. Alle gemonetariseerde effecten tellen op tot een eindsaldo in de MBKA eindtabel. Bij een positief eindsaldo zijn de baten hoger dan de kosten. Een aantal effecten is meegenomen als PM post. Dat betekent dat hier mogelijk een (beperkt) effect is, maar dit maakt geen onderdeel uit van het saldo. Dit betreft de effecten op volksgezondheid, overlast en predatie.

4.1 Eindtabellen

In deze paragraaf presenteren we de eindtabel van de MKBA, tabel 4.1. De maatschappelijke kosten worden in beide alternatieven gevormd door de investeringen, beheer en onderhoud van de systemen en de kosten voor de eigenaren. De maatschappelijke baten worden gevormd door de positieve effecten op de kosten voor de opvang en vervoer van katten en de effecten op de eigenaren.

De baten wegen op tegen de kosten

In beide alternatieven is het saldo van de MKBA positief, zie tabel 4.1 voor het overzicht van alle effecten. Dit betekent dat de baten-kostenverhouding bij deze alternatieven groter is dan 1 en dat het invoeren van I&R kat meer positieve dan negatieve effecten teweegbrengt. Ook blijkt dat de baten niet alleen toevallen aan de partijen die de kosten maken, maar juist ook daarbuiten.

Effecten vooral groot voor eigenaren en opvang

Kijkend naar de effecten van het invoeren van I&R kat, blijkt dat zowel een substantieel deel van de kosten als van de baten toevalt aan de katteneigenaren. Omdat de katteneigenaren verantwoordelijk zijn voor de kat, vallen de kosten voor het identificeren en registreren van de kat toe aan de eigenaren. Daar staat tegenover dat de positieve effecten wanneer de katten (sneller) worden herenigd ook grotendeels bij de eigenaren terecht komen. De katteneigenaren hebben het grootste belang bij invoering van I&R maar betalen uiteindelijk meer dan de positieve effecten die aan hen toevallen.

Daarnaast blijkt dat opvanglocaties baten ontvangen van de invoering van I&R omdat een deel van de kosten die zij maken wegvallen, terwijl zij voor de invoering van I&R nauwelijks kosten maken (onder de aanname dat het Rijk de kosten voor

de invoering van I&R betaald). In de praktijk zullen deze baten grotendeels bij gemeenten terechtkomen, omdat zij de opvanglocaties (deels) financieren.

Financieel gezien zorgen de totale uitgespaarde opvangkosten (zowel voor de opvang als de kosten die anders bij eigenaren terechtkomen) al voor een positieve business case, nog voordat de maatschappelijke baten (effecten op de eigenaren) zijn meegenomen.

Onder de aanname dat de invoering van I&R de totale kattenpopulatie niet beïnvloedt, zijn de overige effecten (volksgezondheid, overlast en predatie) vermoedelijk beperkt en niet in euro's gewaardeerd. Eventuele effecten van I&R op de volksgezondheid, overlast en predatie zijn bredere maatschappelijke effecten. Hieraan gerelateerde baten door uitgespaarde kosten voor handhaving en/of compenserende maatregelen zouden neerslaan bij het bevoegd gezag (respectievelijk het Rijk, lokaal en provincies). Het invoeren van een neutralisatieplicht (steriliseren of castreren) naast I&R kan een bijdrage leveren aan deze effecten omdat deze maatregel van invloed is op de totale kattenpopulatie. Eventuele invoering hiervan brengt wel aanzienlijke meerkosten mee die grotendeels door eigenaren worden gedragen.

Daarnaast kan er worden verondersteld dat het invoeren van I&R zorgt voor een algemeen hoger dierenwelzijnsniveau. Door I&R raken katten immers minder snel zoek, worden minder snel een zwerfkat en ervaren daardoor een hoger algemeen welzijnsniveau.

Tabel 4.1 Totaaloverzicht effecten in contante waarde in miljoenen euro's

Alternatief	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Financieel	-42,2	-82,0
Investeringskosten	-0,5	-0,5
Netto exploitatie	7,6	17,1
Kosten eigenaars	-49,3	-98,7
Kosten toezicht en handhaving	PM	PM
Kosten opvanglocaties	30,1	84,3
Uitgespaarde opvangkosten	27,8	79,9
Kosten dierenambulance	2,2	4,5
Herenigingseffecten eigenaar	42,8	85,5
Waarde van niet verliezen kat	32,4	64,8
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	1,7	3,4
Uitgespaarde opvangkosten	8,6	17,3
Overige effecten		
Volksgezondheid	PM	PM
Overlast	PM	PM
Predatie	PM	PM
Totaal		
Saldo	30,6	87,8
Baten/kosten-verhouding	1,7	2,1

Effecten van landelijke invoering zijn groter dan bij gedeeltelijke invoering

Het invoeren van I&R kat heeft landelijk verhoudingsgewijs een groter positief maatschappelijk effect dan de invoering van I&R kat in 50 procent van de gemeenten. Dit komt omdat een deel van de effecten niet in de volle omvang aanwezig is wanneer maar een deel van de gemeenten I&R invoert. Hierdoor is het effect verhoudingsgewijs minder groot dan wanneer alle gemeenten dezelfde maatregelen hanteren.

De verdeling van de kosten en de baten

Zoals eerder aangegeven is de aanpak van problemen met katten op dit moment belegd bij verschillende bestuurslagen. Dit betekent in de praktijk dat zowel de kosten als de baten bij verschillende bestuurslagen terecht komen. Deze MKBA brengt het totaal van de maatschappelijke kosten en baten in beeld en laat zien dat het invoeren van een verplichte I&R voor alle gemeenten in Nederland hogere baten dan kosten heeft.

Kijkend naar de verschillende kosten en baten is het mogelijk een indicatie te geven waar die (waarschijnlijk) terecht komen. Tabel 4.2 geeft aan waar de kosten

en de baten van de volledige invoering van I&R op basis van de huidige praktijk terecht zullen komen.

Tabel 4.2 indicatieve verdeling baten en kosten bij volledige invoering van I&R

Alternatief: volledige invoering I&R	Eigenaars	Gemeenten	Rijk	Provincie	Exploitant databank
Financieel	-98,7		-0,5		17,1
Investeringskosten			-0,5		
Netto exploitatiekosten					17,1
Kosten eigenaars	-98,7				
Kosten toezicht en handhaving			PM		
Kosten opvanglocaties		84,3			
Uitgespaarde opvangkosten		79,9			
Kosten dierenambulance		4,5			
Herenigingseffecten eigenaar	85,5				
Waarde van niet verliezen kat	64,8				
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	3,4				
Uitgespaarde opvangkosten	17,3				
Overige effecten					
Volksgezondheid			PM		
Overlast		PM			
Predatie				PM	
Saldo	-13,2	84,3	-0,5	-	17,1

Uitgaande van de huidige praktijk, wat betekent dat er nog geen doorbelasting van de kosten of en herverdeling van de baten plaatsvindt, zijn het de eigenaren die uiteindelijk het meeste betalen voor I&R. Zij hebben ook het grootste belang maar betalen per saldo meer dan de gecombineerde effecten die aan hen toevallen.

Opvanglocaties hebben baten van de invoering van I&R omdat een deel van de kosten die zij maken wegvallen, terwijl zij (onder aannames in deze analyse) voor de invoering van I&R nauwelijks kosten maken. Zeker onder de aanname dat het Rijk de kosten voor de invoering van I&R betaald. De baten die aan de opvanglocaties toevallen zullen grotendeels bij gemeenten terechtkomen, omdat zij de opvanglocaties (deels) financieren.

Eventuele effecten van I&R op de volksgezondheid, overlast en predatie zouden, voor zover zij een reductie van kosten voor handhaving of compenserende maatregelen inhouden, het bevoegd gezag toevallen (respectievelijk het Rijk, lokaal en provincies). Het is echter onduidelijk of en hoe groot deze effecten zouden zijn.

De netto exploitatie-effecten zijn positief en zijn hier toegerekend aan de exploitanten van de databanken. Dit positieve effect houdt in dat de kosten die de eigenaren betalen voor de registratie de jaarlijkse onderhoudskosten van het systeem overstijgen. Dit betekent niet dat deze baten per definitie winsten voor de private databanken zijn. Een deel van deze baten zal waarschijnlijk worden gebruikt om de vergoedingen aan het Rijk (voor de aansluiting bij de centrale databank) te

dekken. Ook is het mogelijk eventuele overschotten te gebruiken voor de doorontwikkeling van de databank. Hierbij zal de afweging gemaakt moeten worden of dit wenselijk is, of dat een kostendekkend systeem waarbij er geen sprake is van overschotten op de exploitatie de voorkeur verdient. Het bepalen van deze wenselijkheid is een politieke aangelegenheid waarover moet worden besloten in het vervolgtraject rond het onderwerp I&R kat.

Onzekerheden in de analyse

Ondanks dat het totale maatschappelijke saldo van de projectalternatieven positief is, is er nog veel onduidelijk over de zwerfkattenpopulatie. I&R is alleen direct van invloed op de huiskatten en alleen op lange termijn kan worden vastgesteld of er ook een effect gezien kan worden voor de zwerfkatten.

Ook is het onduidelijk of I&R op de lange termijn van invloed zal zijn op de totale kattenpopulatie. Onder de aanname dat I&R niet van invloed is op de zwerfkattenpopulatie, zal het effect op de volksgezondheid, overlast en predatie beperkt zijn. Indien blijkt dat door I&R de totale kattenpopulatie afneemt, zal dit waarschijnlijk positief bijdragen aan de volksgezondheid, overlast en predatie.

Voor de effecten op de volksgezondheid speelt nog een ander element mee: voor de effecten op de volksgezondheid wordt de belangrijkste winst waarschijnlijk op de populatie boerderijkatten behaald. Het is bekend dat de hoogste ziektelast van toxoplasmose voortkomt uit het eten van besmet vlees. Het constant houden van de populatie boerderijkatten zorgt voor een vermindering van het aantal besmettingen (want met name jonge katten raken besmet) en brengt daardoor waarschijnlijk de grootste winst voor de volksgezondheid met zich mee. Dit effect of de omvang van dit effect kan op dit moment niet kwantitatief worden beoordeeld voor boerderijkatten omdat het niet bekend is hoeveel boerderijkatten er leven in Nederland.

Tot slot waren er onzekerheden rond enkele gebruikte uitgangspunten. De MKBA is gebaseerd op gegevens over de huidige situatie en aannames over de effecten die I&R teweegbrengt. Uit de gesprekken met stakeholders en de literatuurstudie bleek echter dat er onzekerheden waren rond enkele uitgangspunten. Om die reden zijn er diverse gevoeligheidsanalyses uitgevoerd waarbij de robuustheid van de uitkomsten is getest (zie paragraaf 4.2). Deze gevoeligheidsanalyses tonen aan dat in alle gevoeligheidsanalyses de baten de kosten maatschappelijk gezien nog steeds overstijgen wanneer er andere uitgangspunten worden gehanteerd. De uitkomsten van de MKBA kan daarmee robuust worden genoemd.

4.2 Gevoeligheidsanalyse

Een aantal ontwikkelingen en aannames in de MKBA zijn onzeker. Daarom zijn er verschillende gevoeligheidsanalyses uitgevoerd waarin die aannames worden getest en het effect op het saldo van de MKBA wordt weergegeven.

4.2.1 Gevoeligheidsanalyse aantal gechipte katten

Vanwege de onduidelijkheid over het huidige aandeel gechipte katten is in de MKBA aangenomen dat er op dit moment geen katten gechipt zijn. Als 20% of zelfs 50% van de katten momenteel al is gechipt, hoeven de eigenaren van deze katten geen nieuwe kosten te maken voor het chippen en registreren van hun katten. Echter vallen dan ook een deel van de baten weg omdat de eigenaren geen baten ondervinden van het chippen van de kat en worden er ten opzichte van het nulalternatief ook geen opvangkosten uitgespaard voor deze katten.

De investeringskosten en exploitatiekosten van het benodigde systeem voor I&R blijven gelijk maar de baten voor de eigenaren en de opvang nemen af, evenals de kosten voor de eigenaar. Hierdoor komt het saldo van de MKBA iets lager uit dan in de basialternatieven maar blijft positief.

Tabel 4.3 Gevoeligheidsanalyse aandeel gechipte katten, contante waarde in miljoenen euro's

	20% al gechipt		50% al gechipt	
	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Financieel	-34,3	-66,1	-22,3	-42,2
Investeringskosten	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Netto exploitatie	5,6	13,3	2,8	7,6
Kosten eigenaren	-39,5	-79,0	-24,7	-49,3
Kosten opvanglocaties	24,1	67,5	15,0	42,2
Uitgespaarde opvangkosten	22,3	63,9	13,9	39,9
Kosten dierenambulance	1,8	3,6	1,1	2,2
Herenigingseffecten eigenaar	34,2	68,4	21,4	42,8
Waarde van niet verliezen kat	25,9	51,9	16,2	32,4
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	1,4	2,7	0,9	1,7
Uitgespaarde opvangkosten	6,9	13,8	4,3	8,6
Saldo	24,0	69,8	14,1	42,7
Baten/kosten-verhouding	1,7	2,1	1,6	2,0

4.2.2 Gevoeligheidsanalyse aandeel verplichte I&R

De basisalternatieven van de MKBA gaat er vanuit dat I&R in respectievelijk 50 of 100 procent van de gemeenten wordt ingevoerd. Het is echter nog onzeker hoeveel gemeenten de verplichte I&R gaan invoeren en welke grondslag hiervoor wordt gebruikt. Deze gevoeligheidsanalyse geeft inzicht in de omvang van de effecten wanneer 20 procent van de gemeenten, ofwel 20 procent van de katten in Nederland, verplicht is te voldoen aan de I&R plicht. Hierbij blijven de investeringskosten en de exploitatiekosten voor het systeem gelijk. De overige kosten en baten gelden maar voor 20 procent van de katten. Net als bij het alternatief waar 50 procent van de katten wordt gechipt, kunnen katten niet direct geïdentificeerd worden als zwerfkatt wanneer deze niet gechipt is.

Omdat zowel de grootste kostenpost, de kosten voor de eigenaren, als de verschillende posten voor de baten dalen, blijft het totale saldo van de MKBA positief. Daarmee blijft ook de verhouding tussen de baten en de kosten boven de 1. Deze verhouding daalt licht omdat de exploitatiekosten en investeringskosten gelijk blijven.

Tabel 4.4 Gevoeligheidsanalyse aandeel verplichte I&R 20%, contante waarde in miljoenen euro's

	20% invoering I&R
Financieel	-18,4
Investeringskosten	-0,5
Netto exploitatie	1,8
Kosten eigenaren	-19,7
Kosten opvanglocaties	12,0
Uitgespaarde opvangkosten	11,1
Kosten dierenambulance	0,9
Herenigingseffecten eigenaar	17,1
Waarde van niet verliezen kat	13,0
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	0,7
Uitgespaarde opvangkosten	3,5
Saldo	10,8
Baten/kosten-verhouding	1,6

4.2.3 Gevoeligheidsanalyse opvangcijfers

In de basisalternatieven van de MKBA wordt uitgegaan van de jaarlijkse opvang van 67.000 katten³⁷. Bronnen die dit nogmaals onderschrijven ontbreken echter en ook de stakeholders gaven aan dat dit cijfer onzeker is. Daarom geven we in deze gevoeligheidsanalyse een bandbreedte van de uitkomst van de MKBA bij opvangcijfers die 20% lager tot 20% hoger zijn dan de eerder gehanteerde cijfers.

Omdat een groot deel van de baten berekend is met behulp van de opvangcijfers is zowel het saldo van de MKBA als de baten/kosten-verhouding anders bij een lager of hoger opvangcijfer. Bij 20% minder jaarlijks opgevangen katten, wordt het saldo van de MKBA lager dan in de basisalternatieven omdat de kosten grotendeels gelijk blijven maar de baten aanzienlijk dalen. De daling voor de landelijke opvang is hier het hoogst, omdat daar de meeste kosten wegvallen, waardoor de B/K-verhouding 1,7 wordt. In het geval van een situatie waarin er op dit moment 20% meer katten worden opgevangen, stijgt het saldo en de baten/kosten-verhouding omdat ook in dit geval de kosten gelijk blijven, maar de baten juist stijgen.

³⁷ Dierenbescherming, 2015.

Tabel 4.5 Gevoeligheidsanalyse opvangcijfers, contante waarde in miljoenen euro's

	20% minder opvang	20% meer opvang	20% meer opvang	20% meer opvang
	50% invoering I&R		Volledige invoering I&R	
Kosten opvanglocaties*	24,1	36,1	67,5	101,2
Uitgespaarde opvangkosten	22,3	33,4	63,9	95,9
Kosten dierenambulance	1,8	2,7	3,6	5,3
Herenigingseffecten eigenaar	34,2	51,3	68,4	102,6
Waarde van niet verliezen kat	25,9	38,9	51,9	77,8
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	1,4	2,0	2,7	4,1
Uitgespaarde opvangkosten	6,9	10,4	13,8	20,7
Saldo	16,0	45,2	53,9	121,8
Baten/kosten-verhouding	1,4	2,1	1,7	2,5

*De financiële effecten wijzigen bij deze gevoeligheidsanalyse niet en zijn daarom niet opgenomen in deze tabel.

4.2.4 Gevoeligheidsanalyse exploitatiekosten

De exploitatiekosten zijn geschat op basis van de kosten van het systeem voor hond. Het is niet bekend hoeveel de exploitatiekosten exact zijn, daarom voeren we een gevoeligheidsanalyse uit op die kosten. Onderstaande tabel bevat de uitkomsten van de gevoeligheidsanalyse, hierin is aangenomen dat de kosten voor exploitatie twee keer zo hoog worden. Daaruit blijkt dat als de exploitatiekosten stijgen, het saldo van de MKBA in beide projectalternatieven positief blijft en de b/k-verhouding nagenoeg gelijk blijft.

Tabel 4.6 Gevoeligheidsanalyse verhoging exploitatiekosten, contante waarde in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Netto exploitatie CW	5,6	15,1
Saldo	28,6	85,8
Baten-kostenverhouding	1,6	2,0

4.2.5 Gevoeligheidsanalyse investeringskosten

De investeringskosten zijn in de analyse gebaseerd op een uitbreiding van het I&R systeem voor honden. Ramingen van de daadwerkelijke uitbreiding zijn echter nog niet aanwezig. Daarom zetten we in deze gevoeligheidsanalyse de resultaten van de MKBA uiteen bij een hogere investering. In het verleden is gebleken dat grote ICT projecten (groter dan €5 miljoen) bij de Rijksoverheid gemiddeld 36% budget over budget gaan. De investering voor I&R kat is lager dan €5 miljoen, maar omdat de

exacte investeringskosten nog niet in beeld zijn geeft de analyse hieronder de MKBA weer bij investeringskosten die het budget 25% overschrijden. Omdat de grootste posten voor de kosten zich niet in de investeringskosten bevinden, veranderen de uitkomsten van de MKBA nagenoeg niet ten opzichte van de basisvarianten.

Tabel 4.7 Gevoeligheidsanalyse investering 25% overschrijding, contante waarde in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Investering CW	-0,6	-0,6
Saldo	30,5	87,7
Baten-kostenverhouding	1,7	2,1

4.2.6 Gevoeligheidsanalyse betalingsbereidheid eigenaren

Voor de betalingsbereidheid van de eigenaren voor het niet kwijtraken van de kat waarderen we in de basis met €575 euro per niet kwijtgeraakte kat. Wat er nog niet wordt gewaardeerd is het 'zorgen maken' van de eigenaren voor de kwijtgeraakte katten en de betalingsbereidheid voor het wegnemen van die zorgen. In de praktijk zou het daarom kunnen dat de betalingsbereidheid voor de eigenaren hoger is. Daarom voeren we een gevoeligheidsanalyse uit waarbij de betalingsbereidheid 2x zo hoog is. Een verhoogde betalingsbereidheid zorgt in beide projectalternatieven voor een positiever saldo van de MKBA.

Tabel 4.8 Gevoeligheidsanalyse dubbele betalingsbereidheid niet kwijtraken kat, contante waarde in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Waarde van niet verliezen kat CW	64,8	129,7
Saldo	63,0	152,7
Baten-kostenverhouding	2,5	2,9

4.2.7 Gevoeligheidsanalyse neutralisatieplicht

Uit de gesprekken met de stakeholders kwam naar voren dat het invoeren van I&R onvoldoende effect zou hebben op de achterliggende problematiek. Zij zijn van mening dat I&R altijd ingevoerd zou moeten worden samen met een neutralisatieplicht om van positieve invloed op de kattenproblematiek te zijn. Neutralisatieplicht houdt in dat elke kat gesteriliseerd of gecastreerd moet zijn. In deze gevoeligheidsanalyse worden de effecten van het invoeren van I&R samen met de neutralisatieplicht in beeld gebracht.

Voor enkele effecten wijzigen de uitgangspunten bij de invoering van de neutralisatieplicht. Dit alternatief sluit aan bij de afname van 30% van de opvangcijfers zoals die in Vlaanderen is gemeten na de invoering van I&R en neutralisatieplicht. Daarnaast nemen we aan dat de kattenpopulatie afneemt in deze alternatieven met neutralisatieplicht omdat de aanwas van nieuwe katten wordt geremd. Figuur 4.6 bevat de uitkomsten van de gevoeligheidsanalyse. Onder de tabel worden de verschillen met de basisalternatieven toegelicht.

De herenigingseffecten voor de eigenaar van deze gevoeligheidsalternatieven is lager dan in de basisalternatieven. Het totaal aantal katten in deze scenario's neemt licht af. Daardoor zijn er minder katten die kwijt kunnen raken en daardoor dus ook minder katten die moeten worden opgevangen. Omdat minder katten opvang behoeven, zijn de baten voor de eigenaar (de betalingsbereidheid) voor de alternatieven met neutralisatieplicht lager dan de alternatieven met alleen I&R. Door I&R met neutralisatieplicht wordt het houden van katten duurder en zullen er mensen zijn die in het nulalternatief wel een kat hebben, maar in het projectalternatief niet meer. Dit is een negatief effect dat in deze MKBA deels is terug te zien in de lagere baten voor de hereniging van katten, je hebt de kat niet dus raakt hem niet kwijt maar mensen hadden de kat is essentie liever wel gehad. De baten met betrekking tot de opvangkosten zijn in de plusalternatieven gelijk aan de basisalternatieven omdat dit de verkorting van het huidig aantal opgevangen katten betreft en dit in alle alternatieven gelijk is.

Tabel 4.9 Gevoeligheidsanalyse MKBA met I&R en neutralisatieplicht, contante waarde in miljoenen euro's

	50% invoering I&R	Volledige invoering I&R
Financieel	-196,0	-389,6
Investeringskosten	-0,5	-0,5
Netto exploitatie	7,6	17,1
Kosten eigenaren	-203,1	-406,3
Kosten toezicht en handhaving	PM	PM
Kosten opvanglocaties	61,0	138,7
Uitgespaarde opvangkosten	54,3	125,4
Kosten dierenambulance	6,7	13,4
Herenigingseffecten eigenaar	41,1	82,3
Waarde van niet verliezen kat	30,8	61,6
Waarde van sneller herenigen voor eigenaar	1,7	3,4
Uitgespaarde opvangkosten	8,6	17,3
Overige effecten	17,0	33,9
Volksgezondheid	17,0	33,9
Overlast	PM	PM
Predatie	PM	PM
Saldo	-77,0	-134,7
Baten/kosten-verhouding	0,6	0,7

Wat betreft de vermindering van de kosten van de opvang van katten zijn de baten in alternatief I&R met neutralisatieplicht zijn het hoogst omdat daar het grootste effect op het aantal opgevangen katten wordt verwacht. Daardoor is ook de afname van het aantal opvangdagen het grootste. Voor de kosten van de dierenambulance nemen we nog steeds aan dat het aantal ritten evenredig afneemt met het aantal opgevangen katten. Deze afname is groter in de plusalternatieven.

De investeringen en kosten voor het beheer- en onderhoud van het systeem wijzigen niet. De kosten voor de eigenaren wijzigen in deze gevoeligheidsanalyse omdat er kosten gemaakt moeten worden voor het neutraliseren. Net zoals voor de I&R nemen we in deze analyse aan dat deze kosten door de eigenaren worden gedragen. Deze kosten zijn gemiddeld €100 (castratie is goedkoper dan sterilisatie).

In het geval van een aanvullende neutralisatieplicht verwachten de verschillende stakeholders een beperkt effect op de totale kattenpopulatie. Door de

neutralisatieplicht zijn onverwachte nestjes immers niet meer mogelijk en kan de kattenpopulatie afnemen. De totale of werkelijke afname is onbekend, daarom gaan we uit van een afname van de kattenpopulatie tussen de 0 en 5 procent bij invoering van I&R met neutralisatieplicht voor alle gemeenten. Bij invoering in de helft van de gemeenten gaan we uit van de helft van het effect.

Voor zowel de overlast- als de predatie effecten geldt dat deze bij I&R met neutralisatieplicht groter zouden zijn door de afname in de kattenpopulatie. Deze effecten zijn echter niet gewaardeerd vanwege het ontbreken van betrouwbare cijfers om een nulalternatief mee vast te stellen. In deze alternatieven is het mogelijk een effect op de volksgezondheid mee te nemen omdat dit effect hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de omvang van de kattenpopulatie en de aanwas van jonge katten. Bij een dalende kattenpopulatie (en dus minder nieuwe aanwas) is het effect op de volksgezondheid daarom positief.

Voor de alternatieven met neutralisatieplicht is de totale MKBA-saldo negatief door de hoge kosten die eigenaren voor de neutralisatie moeten betalen. Dit neemt niet weg dat het invoeren van I&R met neutralisatieplicht substantiële maatschappelijke baten heeft.

Bijlage 1 – Geraadpleegde literatuur

Divebo, 2019. Geraadpleegd mei 2020: <https://dibevo.nl/pers/consument-laat-zich-minder-verleiden-tot-impulsaankoop-van-huisdieren>

HAS, 2015. Rapport Feiten en Cijfers Gezelschapsdieren

Kamerstuk / 2017-2018, 28286-958

Knol, W (2015). Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging. Verwilderde huiskatten: effecten op de natuur in Nederland.

LICG, 2020. Geraadpleegd april 2020: <https://www.licg.nl/wat-kost-een-huisdier/#kat>

Neijenhuis, F. en van Niekerk, T. (2015, mei). Als de kat van huis is... Zwerfkatten in Nederland: een inventarisatie. Wageningen Universiteit

NVWA (2020) Geraadpleegd juli 2020: NVWA, geraadpleegd via: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/honden-en-katten/identificatie-en-registratie-honden-en-katten-chippen>

Pijnacker et al. (2019) Disease burdens of food-related pathogens in the Netherlands, 2018.

RIVM, 2020. Geraadpleegd april 2020: <https://www.rivm.nl/toxoplasmose>

Schouten, C. (2019, 19 juni). Kamerbrief, Standvanzakenbrief dierenwelzijn gezelschapsdieren. Geraadpleegd via: <https://edepot.wur.nl/494699>

Tweede Kamer der Staten-Generaal Vergaderjaar 2017–2018, 28 286 Dierenwelzijn Nr. 958 Motie van het lid De Groot

Universiteit Utrecht (2020). Geraadpleegd april 2020: <https://www.uu.nl/organisatie/faculteit-diergeneeskunde/dierenwelzijn>

Vogelbescherming (2020). Geraadpleegd april 2020: <https://www.vogelbescherming.nl/over-ons/standpunten/standpunt-predatie-weidevogels>

Bijlage 2 – Geraadpleegde organisaties

- Dierenbescherming
- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Almere
- Gemeente Rotterdam
- Provincie Zeeland
- KNMvD
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- NFDO
- NWWA
- RIVM
- RVO
- Sophia Vereniging
- Stichting Amivedi
- Stichting Dierenlot
- Stichting Zwervkatten Nederland
- Vlaamse overheid
- Vogelbescherming
- WUR